

PREMIE-PLAAT BIJ HET STANDAARDWERK
OVER DE POSTWAARDEN VAN
NEDERLAND EN ZIJNE KOLONIËN.

125 jaar geleden: Joh. Moesman

AFDRUK VAN DE ORIGINEELE PLAAT DER

De Nederlandsche Postzegelveiling

veiling 28-30 maart 2019

EERSTE ZITTING DONDERDAG 28 MAART 18.00 UUR

WERELD/WERELDDELEN/MOTIEVEN ETC. COLLECTIES IN ALBUMS/MAPPEN
WERELD BRIEVEN IN ALBUMS, MAPPEN EN DOOSJES
WERELD COLLECTIES/HANDELSVOORRADEN IN DOZEN

TWEEDE ZITTING VRIJDAG 29 MAART 11.00 UUR

DEEL III COLLECTIE P.R. BULTERMAN (APARTE VEILING CATALOGUS)

DERDE ZITTING VRIJDAG 29 MAART 18.00 UUR

BUITENLAND-LANDEN COLLECTIES IN ALBUMS/MAPPEN VAN A T/M Z

VIERDE ZITTING ZATERDAG 30 MAART 12.00 UUR

12.00 uur: NEDERLAND EN OVERZEE POSTHISTORIE LOSSE KAVELS EN COLLECTIES

14.00 uur: NEDERLAND EN OVERZEE LOSSE KAVELS

16.00 uur: NEDERLAND EN OVERZEE COLLECTIES EN VOORRADEN IN ALBUMS/MAPPEN/DOZEN

voor de gehele catalogus zie:
www.npv.nl

kijkdagen 24-30 maart

24 maart	11.00-16.00 uur
25 maart	10.00 -16.00 uur
26 maart	10.00-16.00 uur
27 maart	10.00-16.00 uur
28 maart	10.00-17.00 uur
29 maart	10.00-17.00 uur
30 maart	10.00-16.00 uur
tot 100 nummers voor afslag	

Nederlandsche Postzegelveiling

deel III collectie
P.R. BULTERMAN

deel III collectie Paul Bulterman vrijdag 29 maart om 11.00 uur

Leeuwenveldseweg 14a 1382LX Weesp info@npv.nl 0294-433020

'Filatelie' (waarin opgenomen De Philatelist en De Posthoorn) wordt uitgegeven door de Stichting Nederlandsch Maandblad voor Philatelie.

Btw-nummer: 00.196.1305.B01, KvK-nummer: 41152295

Verschijnt niet in de maand juli.

De mededelingen van de Koninklijke Nederlandse Bond van Filatelistenverenigingen KNBF en de pagina's van De Posthoorn vallen buiten verantwoordelijkheid van de redactie.

HOOFDREDACTIE

René Hillesum, Postbus 7, 3330 AA Zwijndrecht
tel.: 078-610 15 20, hillesum@filatelist.com www.filatellie.nu

ADVERTENTIEVERKOOP

Stichting Nederlandsch Maandblad voor Philatelie
Postbus 7, 3330 AA Zwijndrecht
ads.filatellie@gmail.com www.filatellie.nu
René Hillesum: verkoop, advies, routing. 078-6101520
Marion van der Weijden: administratie.
NL64 INGB 0000 7069 68 tnv St. Ned Maandblad voor Philatelie, Leusden

ABONNEMENTEN EN BEZORGLACHTEN

Abonnementenland, Postbus 20, 1910 AA Uitgeest
Mutaties: klantenservice@aboland.nl
0251 257 924, fax: 0251 310 405

ADRESWIJZIGINGEN

Adreswijzigingen geeft u op aan de secretaris van de vereniging waarvan u lid bent. Individuele abonnees zenden hun adreswijziging aan Abonnementenland (zie 'Abonnementen').

'HOE WORD IK ABONNEE?'

Er zijn twee abonnementsmethoden.

1. een collectief abonnement: U kunt lid worden van een vereniging die bij 'Filatelie' is aangesloten; het abonnementsgeld maakt dan deel uit van uw verenigingscontributie.
2. een individueel abonnement: hiervoor kunt u zich aanmelden bij Abonnementenland in Uitgeest (zie 'Abonnementen') voor € 33,10 (Nederland), € 34,76 (België) en € 54,30 (overig buitenland). Een individueel abonnement gaat per de eerste van een willekeurige maand in; het loopt minimaal één jaar (11 nummers). Buiten de eurozone is PayPal betaling mogelijk.

OPZEGGING ABONNEMENT

Opzeggen kan via uw vereniging. Een individueel abonnement kan aan het eind van de lopende abonnementsperiode worden beëindigd. U doet dit door uiterlijk vier weken vóór het aflopen van uw abonnement een brief te schrijven aan Abonnementenland in Uitgeest (adres: zie 'Abonnementen').

LOSSE NUMMERS

Nummers van de lopende jaargang kunnen (mits voorradig) voor € 4,75 per nummer (inclusief porto binnen Nederland) worden besteld via bank NL41 ABNA 0588 245 070 van Stichting Nederlandsch Maandblad voor Philatelie; vermeld de gewenste editie nummers en uw volledige adres.

BESTUUR

Voorzitter: Hans Kraaibeek

Secretaris: Leo Elzinga, Schalmei 5, 4876 VC Etten-Leur,
tel.: 076-5035295, secretaris.filatellie@gmail.com

Penningmeester: Marion van der Weijden

ONTWERP EN VORMGEVING

Fake Booij, www.fakebooij.nl

DRUK

Damen Drukkers

Copyright: © 2019 Maandblad Filatelie
ISSN-nummer: 0166-3437

Het maandblad Filatelie is Official Partner van de AIJP (Association Internationale des Journalistes Philatéliques)

INHOUD

128 Uit de wereld van de filatelie	156 Filatelistische evenementen
130 Bondspagina	158 Via Siberia – via Pacific – via Ankara
131 Maximafilie	163 Tempo doeloe 1935
132 125 jaar geleden: Joh. Moesman	164 Nederlandse stempels
137 Het jaar 1883	165 Kleine annonces
139 Kijk op Frankrijk [12]	166 Het gehannes met het departementsnummer 88
140 De gulden in de Nederlandse overzeese rijkdelen [6]	169 NOVIO-FAIR in aantocht
145 Vervalsers naar de gevangenis	170 Wij lezen voor u
146 (School)sparen met port- en postzegels [1]	172 Nieuwe uitgiften
150 Nederlandse deelnemers vooraan in Thailand	179 Gaatjes in postzegels!
151 De Posthoorn	179 Lezerspost
	180 Thematisch panorama

BIJ DE VOORPAGINA: Joh. Moesman, Lithograaf en Steendrukker te Utrecht, was als postzegelverzamelaar tevens lid van de in 1884 opgerichte Nederlandse Vereniging voor Postzegelverzamelaars. Het lukte hem de twee versleten drukplaten bij de smid te bemachtigen.

140 De gulden in de Nederlandse overzeese rijkdelen [6]

166 Het gehannes met het departementsnummer 88

158 Via Siberia – via Pacific – via Ankara

180 Thematisch panorama

Magazinekaart en buitenlandse abonnees

Dit maartnummer van Filatelie kwam tot u met alweer de derde Magazinekaart. Althans, als u in Nederland woont.

Sinds dit jaar wordt Filatelie door Sandd bezorgd. Vandaar dat er ook een Magazinekaart van Sandd als adresdrager gebruikt wordt. Sandd bezorgt uitsluitend in Nederland. De buitenlandse adressen worden met bpost verzonden. Bpost staat niet toe dat er een Magazinekaart van een ander postbedrijf wordt gebruikt. Buitenlandse abonnees moeten het helaas zonder stellen. Wij ontvingen hieromtrent diverse reacties.

Wij kunnen de buitenlandse abonnees het volgende aanbieden. Vanaf december – als de gehele jaargang compleet is, 11 verschillende kaarten – kunnen de buitenlandse abonnees die het gehele jaar 2019 abonnee waren een gratis complete set ongebruikte kaarten krijgen tegen vergoeding van de verzendkosten of deze ophalen op een van de beurzen waar Filatelie met een stand aanwezig is.

Geografie bij onze hobby

Stempelvezamelaar Frank van den Hoven is reeds lang verzamelaar van stempels van Nederland uit de 19e en 20e eeuw. Zoals iedere verzamelaar kwam (en komt) hij ook wel eens onbekende plaatsnamen tegen. Namen vaak uit lang vervlogen tijden die met behulp van een moderne atlas en zelfs het internet niet zijn te traceren laat staan dat de huidige ligging en eventueel nieuwe naam van de plaats te vinden is. Dat is natuurlijk frustrerend en voor posthistorici is het een onmisbare noodzaak de locatie van de plaats te kennen en niet uitsluitend van plaatsnamen die in een stempel voorkomen. Na moei-

zame pogingen om Briels Nieuwand, Klein-Oosterland, Langen, Zesgehuchten en vele andere plaatsen te traceren, begon Van den Hoven in 1993 met het inventariseren van alle huidige en verdwenen plaatsnamen in Nederland, daarbij aangevuld met wetenswaardigheden. De Topografische Gids van Nederland ontstond. Op papier toen nog en vanaf 2008 werd overgetapt naar internet. Na vele jaren noeste arbeid is het project – inmiddels als bedrijf – gereedgekomen. Een welkome aanvulling voor de stempel- en brievenverzamelaar!

www.plaatsengids.nl

De Royal in Gouda

Dit jaar bestaat de Royal Philatelic Society London 150 jaar en is daarmee de oudste postzegelvereniging ter wereld. Aanvankelijk een Londense en Britse club, is deze thans uitgegroeid tot een wereldvereniging met meer leden buiten het Verenigd Koninkrijk dan binnen het VK. Ook in Nederland is er een bloeiende afdeling. Voor de tweede maal organiseert de representant van de Royal, Gerard van Welie, een regionale bijeenkomst voor

Belgische en Nederlandse leden van de Royal in Gouda. Dit jaar op 19 april tijdens de Nationale Tentoonstelling Gouda 2019. Ook niet leden zijn welkom van 13.00-16.00 uur. Op de site van de tentoonstelling (www.sfeg.nl) ziet u nadere gegevens alsmede het programma. Alleen aan de stand van de Royal in Gouda is bijgaand bijzonder velletje persoonlijke postzegels met logo in de velrand verkrijgbaar voor € 13. Op=op, er zijn er maar 50! Info: van.welie@home.nl

Ijverig stempelen

Er is een periode geweest dat stempelen bij PostNL *not done* was. Die tijd ligt gelukkig achter ons. Er wordt weer volop gestempeld. Helaas ook wanneer het niet nodig is en wanneer het niet hoeft. Immers, aankomststempels zijn al heel lang geleden afgeschaft. Henk Burgman doet zijn beklag over het ijverige stempelen van PostNL op een ontvangen poststuk uit Zweden. Daar werden de postzegels keurig gestempeld met een mooi, klein rondstempel. Wat de zin is van het vernietigen van de zegels hier te lande is geheel onduidelijk. Oh ja, de postbode deed er nog een schepje bovenop: door het proppen in de brievenbus van het voor buspost

te grote pakje werden de zegels nog even extra beschadigd. Van het ene uiterste in het andere. PostNL heeft de retailers laten weten (Posted 1, 14-1-2019) dat men toch vooral niet moet vergeten om postzegels af te stempelen. 'Hierdoor missen jij (huh?) en PostNL inkomsten.'

Afstempelen postzegels bij bijfranken Extra aandacht

Wanneer je een zending, waarop al postzegels zijn geplakt, gaat bijfranken (en het wordt een product met barcode), geeft de verkoopterminal aan dat je de postzegels moet afstempelen met de dagtekenstempel.

Regelmatig zien we dat de postzegels niet zijn afgestempeld. Hierdoor kan de ontvanger de zegels opnieuw gebruiken en missen jij en PostNL inkomsten.

Restitutie van dubbel betaalde abonnementen

Abonnees van Filatelie die in het gehele kalender jaar 2018 lid waren van twee of meer bij Filatelie aangesloten verenigingen, kunnen restitutie krijgen van het dubbel betaalde abonnement. Als u vorig jaar restitutie over 2017 ontving en u voldoet nog steeds aan de voorwaarde, dan krijgt u het bedrag voor 2018 automatisch op uw rekening gestort. U hoeft de restitutie dus niet apart aan te vragen, tenzij uw rekeningnummer is gewijzigd. De uitbetaling volgt begin mei. Abonnees die vorig jaar geen restitutie kregen, maar denken nu wel in aanmerking te komen kunnen voor 15 maart 2019 een e-mail sturen aan Abonnementenland:

klantenservice@aboland.nl

Vermeld in uw e-mail, met als onderwerp 'Restitutie Filatelie':

- De namen van de verenigingen waarvan u het gehele jaar 2018 lid bent geweest (let op, alleen verenigingen die bij Filatelie zijn aangesloten komen in aanmerking!)
- Het rekeningnummer waarop u het geld wilt ontvangen.
- Uw naam en adres.

Heeft u niet de beschikking over e-mail, stuur dan een brief aan:

**Abonnementenland
t.a.v. administratie Filatelie
(restitutie)
Postbus 20, 1910 AA Uitgeest**

U had wellicht het Brievenbeurs-themanummer 'Markante gebeurtenissen' verwacht. Dat komt in april, aangezien het dit jaar laat Pasen is.

Het was me het maandje wel. Filatelistisch Nederland was in rep en roer. COMM, bij velen 'van ons' nog steeds bekend als 'Postmuseum' stond? op omvallen. Het museum kende in haar vorige gedaante als MusCom roerige tijden. De oude directeur verdween, een nieuwe trad aan. Een miljoenen kostende verbouwing later – zonder inkomsten, want het museum was gesloten – werd het vernieuwde – maar danig uitgekleden – museum heropend onder de naam COMM. Filatelisten voelden zich er niet echt meer thuis. De collectie postwaarden werd ondergebracht in het Nationaal Archief en het boegbeeld, de conservator, ging mee.

Nog verder was het museum dus uitgekleden. Maar de andere tak van COMM, het horecabedrijf, groeide naar verluid. Onder het genot van krokettenlucht de collectie bekijken. Het spreekt steeds minder mensen aan. Ondanks dat ongetwijfeld vele horecabezoukers langs de kassa van het museum werden geleid lukte het niet om de bezoekersaantallen omhoog te krijgen. Het nieuwe businessmodel ging uit van 100.000 museumbezoekers. Bij een kwart bleef de teller echter steken.

Begin januari ging ineens de knuppel in het hoenderhok. Klokkenluiderssite 'Follow the Money' pakte groot uit met een ontluisterend verhaal over een bitterballentent en een directeur die beticht werd van graaien. Het museum zou inmiddels op omvallen staan. Het duurde geen week of directeur Tobias Walraven ruimde het veld. Naar de officiële lezing is hij zelf opgestapt 'in het belang van de continuïteit van het museum en om het in rustiger vaarwater te brengen'.

Hoewel de collectie postwaarden dus veilig is ondergebracht in het Nationaal Archief, zijn er wel grote zorgen over het overige dat nog in COMM aanwezig is en voor ons filatelisten van belang. Te noemen valt de enorme collectie brieven en allerhande hardware met betrekking tot de post, zoals brievenbussen en automaten voor postzegelboekjes. Het zou natuurlijk onverteerbaar zijn indien die collectie plaats moet maken voor de horeca en verkocht gaat worden.

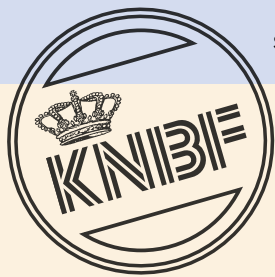
Om daar een huis voor te vinden is natuurlijk nog niet zo gemakkelijk. Een stapel brieven of zelfs een paar brievenbussen zal nog wel gaan, maar een Transorma sorteermachine, om maar iets te noemen, is toch een heel ander verhaal. De (nabije?) toekomst zal leren wat er gaat gebeuren.

De filatelistische gulden is weer even terug van weggeweest. Er is inmiddels vonnis gewezen in de gerucht makende vervalsingszaak en de verdachten, waaronder een ex-NVPH lid, werden tot onvoorwaardelijke gevangenisstraffen veroordeeld. U leest er 'alles' over elders in dit nummer. Het zal zeker niet het laatste zijn dat u hoort en leest over de filatelistische gulden, want er loopt nog steeds een hoger beroepszaak over het ongeldig verklaren van de guldenzegels.

Bij het ter perse gaan van dit nummer zijn wij nog steeds op zoek naar een rubrieksredacteur Nederland. Wij willen de leemte uiteraard zo snel mogelijk invullen, maar helaas heeft zich nog geen kandidaat gemeld. Wellicht bent u zelf geen schrijver, maar heeft u wel een idee wie dat zou kunnen. Een tip hierover aan de redactie wordt zeer op prijs gesteld.

Ook voor de rubriek postzegelboekjes zijn wij doende een oplossing te vinden zodat u ook daarvan weer op de hoogte gehouden zult kunnen worden.

René Hillesum

KNBF Bonds bureau

Nieuwe Schaft 23
3991 AS Houten
Tel. 030-3075469
www.knbf.nl
knbf@knbf.nl

Voorzitter

Hans Kraaibeek

Secretaris

Marion van der Weijden

Penningmeester

Harrie Jans

Evenementen

Pamela van de Vlekkert

Juryzaken

Ton Steenbakkers

Communicatie

Reinder Luinge

Alle bestuursleden zijn bereikbaar via het Bonds bureau

Audiovisueel Centrum (AVC)**Adviseurs**

J.J.M. Pieters, Th.A.E. Kniese
Uitleningen en informatie via het Bonds bureau

Bonds bibliotheek

*Geopend op woensdag van 10.00 tot 16.00 uur
Extra zaterdagopenstelling:
6 april 2019 van 10.00 tot 13.00 uur.*

Nieuwe Schaft 23
3991 AS Houten
Tel. 030-3075469
Bibliothecaris
Irma van Gent

Bondskeuringsdienst**Voorzitter**

F.C.W. van Beekum

Keurzendingen s.v.p.

aangetekend zenden aan de secretaris van de Bonds-keuringsdienst
H. Veen, 2e Stationsstraat 258
2718 AC Zoetermeer
Tel. 079-3611910
bondskeuringsdienst@planet.nl

Verzekeringen

Informatie bij het Bonds bureau

Bondsspeld voor Harrie Uneken

Het was op 9 januari jl. een gezellige boel in het clubhuis van de Jeu de Boulesvereniging in Coevorden. Geen 'ballengooier' te bekennen maar wel een heleboel postzegelverzamelaars van de Postzegelvereniging Coevorden-Hardenberg die naar de eerste clubavond van het nieuwe jaar, tevens de jaarvergadering, gekomen waren. Er werd vanaf 19.30 uur al druk geruild en om 20.00 uur opende voorzitter Harrie Uneken de vergadering. De agenda werd vlot doorgewerkt, want vergaderen is een noodzakelijk kwaad en moet zo kort mogelijk zijn. Toch werd wat langer stilgestaan bij het voorlaatste agendapunt, de bestuursverkiezing. Secretaris Jan Bruins trad af en mede-bestuurslid Rick Dorman nam het stokje van hem over.

Ook voorzitter Harrie Uneken had aangegeven niet herkiesbaar te zijn, maar voor hem was nog geen definitieve opvolger gevonden. Vanuit het bestuur had Peter de Hoop aangegeven zolang te willen waarnemen en de vergadering stemde in met deze oplossing. Uiteraard werden de heren uitgebreid bedankt en van bloemen voorzien. Bij de rondvraag vroeg Hans Kraaibeek het woord. Hij was deze avond aanwezig als voorzitter van Hoogeveen, onder het mom van een bezoekje aan een zustervereniging. Deze dekmantel kwam prima van pas om Harrie Uneken namens de KNBF in de schijnwerpers te zetten. Naast zijn vele verdiensten voor de vereniging, o.a. 11 jaar voorzitter, sectiehoofd bij de rondzending, schrijver en redacteur voor het clubblad Phila Info, heeft Harrie de afgelo-

pen jaren zich in de regio sterk ingezet om de filatelie onder de aandacht van het grote publiek te brengen. Naast het (mede-)organiseren van een jubileumtentoonstelling in 2009 en de vele jaarlijkse ruilbeurzen, was hij de drijvende kracht en het gezicht op vele informatiemarkten in Coevorden in het kader van 'Thema-dag senioren 50+' waar nieuwe leden en verzamelaars werden geworven. In zijn hoedanigheid als voorzitter van de KNBF reikte Hans Kraaibeek hem dan ook met genoege de Bondsspeld uit.

IN MEMORIAM JAN BALKESTEIN [1926-2019]

Ons bereikte het bericht van overlijden op 12 januari jl. van prof. ir. J.G. (Jan) Balkestein, erevoorzitter van de KNBF. De heer Balkestein trad in 1985 toe tot het bestuur van de toenmalige NBFV (nu KNBF) als commissaris Filatelistische Vorming. Hij werd kort daarna commissaris Juryzaken welke functie hij vervulde van 1986 tot 1990. In 1990 werd hij benoemd tot voorzitter van de NBFV. Vanuit de NBFV was de heer Balkestein

ook vertegenwoordiger in de Stichting Filatelie. In 1986 is hij samen met de heer Han Siem de initiator geweest tot het opzetten van de 'Multilaterale', in Hotel De Nachtegaal te Lisse. De multilaterale is een samenwerking van Duitstalige landen die bij toerbeurt tentoonstellingen organiseren. Hierbij zijn 7 landen aangesloten. In 1995 is de heer Balkestein benoemd tot ere-voorzitter van de NBFV. Na het vertrek van de heer Pieter van der Loo

heeft hij van 1997 tot 1999 tijdelijk als waarnemend voorzitter de Bond vertegenwoordigd. In 2013 is de hij door het toenmalige bestuur van de KNBF gevraagd om het woord te voeren tijdens een Bijzondere Algemene Vergadering. Dit vanwege perikelen met het bestuur en een nieuw te kiezen bestuur. De heer Balkestein was Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Wij wensen de familie veel sterkte met het dragen van dit verlies.

IN MEMORIAM HANS E. AITINK [1931-2019]

Op 14 januari jl. overleed Hans Eduard Aitink op 87 jarige leeftijd. Hans was in het verleden voorzitter van de Postzegelclub van de Koninklijke Machinefabriek Stork & Co in Hengelo (Ov.) en de Postzegelvereniging Goor, alwaar hij ook jeugdleider was. Zijn belangstelling in de filatelie ging hoofdzakelijk uit naar de luchtpost en alles wat daarmee samenhang, maar ook de post in de Tweede Wereldoorlog had zijn warme belangstelling. Hij oriënteerde zich breed, getuige zijn lidmaatschappen van o.a. Po&Po, de Vereniging Postzegelverzamelaars Twente, de British Airmail Society, de Forces Postal History Society, de British Society of Russian Philately, de Civil Censor Study Group en de Arbeitsgemeinschaft Zensurpost. Verder was hij lid van De Vliegende Hollander die hem bij het 80-jarig jubileum van de vereniging in oktober 2016 tot erelid benoemde. In 2003 ontving hij de Van der Willigen-

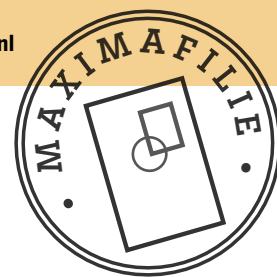
medaille, samen met Egbert Hovenkamp voor het door hun geschreven boek 'Noord-Atlantische Luchtlijnen'. Zoals hij dat zelf met humor omschreef, was hij een filatelistische laatbloeier, maar hij produceerde daarna een indrukwekkend aantal publicaties, bestaande uit boeken en artikelen. Daarbij valt op dat hij de luchtpost steeds als posthistorie beschrijft vanuit een historisch perspectief, met de nadruk op 'gebruikspost' door particulieren en handelsondernemingen. Voor velen in het land werd hij pas echt bekend toen hij in 2016 werd benoemd tot lid van het Costeruskapittel voor zijn gehele oeuvre.

- *Noord-Atlantische luchtlijnen met de nadruk op de jaren 1939-1946.* [Samen met Egbert Hovenkamp.] Posthistorische Studie nr. 20 (2002).
- *Bridging the Continents in Wartime. Important Airmail Routes, 1939-1945.* [Samen met Egbert Hovenkamp] Stichting Luchtpostgeschiedenis Tweede Wereldoorlog (2005). Doordat dit werk in het Engels verschenen is

wordt het in vele landen als belangrijk naslagwerk gebruikt.

- *Luchtpost onder invloed van oorlogsomstandigheden.* Posthistorische Studie nr. 25 (2010).
- *De Indiëlijn herboren 1945-1950.* In: Jubileumuitgave De Vliegende Hollander, 2011.
- *De censuur in het gebiedsdeel Curaçao in W.O. II.* In: De Postzak, december 2012.
- *Nederlandse censuur gedurende de algemene mobilisatie 1939/1940.* In: De Postzak, juni 2013
- *Nederlandse militairen in 1940 als krijgsgevangenen in Duitsland.* In: De Postzak, juli 2014.
- *De strijd tegen Japan gaat door, 1942-1946.* In: De Postzak, september 2015.
- *Egypte: een belangrijk knooppunt van luchtvaartlijnen 1938-1941 (3 delen).* In: maandblad Filatelie, juli/augustus 2015, november 2015, januari 2016.

Zijn bijdragen zijn van wezenlijk belang voor de vastlegging van de postgeschiedenis op deze deelgebieden in de filatelie. Wij verliezen in Hans een goede vriend en bekwaam verteller. Onze gedachten gaan uit naar zijn familie voor het verwerken van dit grote verlies.

Brexit?

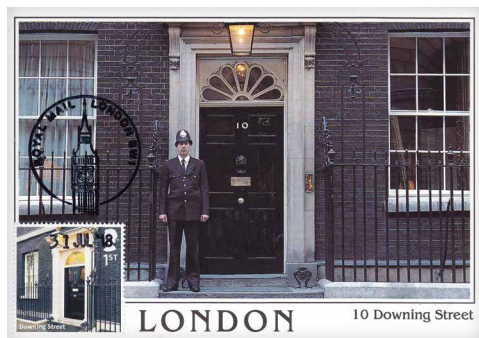
Na de maximumkaarten uit Frankrijk, Duitsland en Luxemburg dit jaar nu oudere en recente maximumkaarten uit Groot-Brittannië. Het is de spannende maand van de mogelijke Brexit. Maximafilie wordt er matig beoefend met als slecht voorbeeld de Royal Mail die vergrotingen van de postzegels uitgeven als Maximumkaart. Dat is geheel strijdig met de FIP-regels. Gelukkig zijn er echte maximafilisten die perfecte maximumkaarten maken. De start is Downing Street 10 (AFB. 1), het huis van de *Prime Minister* die we de afgelopen maanden vaak in beeld kregen als de verzamelde pers haar vragen toeschreeuwde. Haar woning is nu een bekend beeld voor ons.

De zegel komt uit de serie 1e klas post, Groot-Brittannië van A tot Z met stempeling Londen 2018. De Parlementsgebouwen bij nacht in Londen aan de Theems (AFB. 2). Het symboliseert zo de donkere tijden voor het land, als de Brexit doorgaat. Het is een oudere maximumkaart uit 1975, gestempeld in het postkantoor van het House of Commons, het Britse Lagerhuis. Nu bekend van de rumoerige vergaderingen en zijn geweldige voorzitter, alsmaar order, order! roepend. Een oase van rust en beschaving is juist de House of Lords (AFB. 3), waar we zelden beelden van te zien krijgen. De stabiele factor in het land vormt vanouds het Britse koningshuis dat mateloos populair is. De Londense residentie van de Queen is Buckingham Palace (AFB. 4), waarvan het

centrale front terugkomt in het stempel uit 2014. Net buiten Londen aan de Theems bezit de Queen nog Windsor Castle, het grootste bewoonde kasteel ter wereld. AFB. 5 toont het zicht op de zogenoemde Long Walk aan de zuidzijde. In het complex staat de gotische St. Georges Chapel (AFB. 6). Prins Harry, de tweede zoon van kroonprins Charles trouwde er in 2018 met Meghan Markle met wereldwijde TV-aandacht.

Gelukkig zijn er nog sporen van Nederlandse invloeden. Carrickfergus Castle (AFB. 7) ligt in Ulster, oftewel het protestantse Noord-Ierland. Onze stadhouder Willem III koos het als veilige landingsplaats voor zijn troepen, toen hij in Ierland zijn schoonvader moest bevechten

op verzoek van het parlement. Willem won en deze *Glorious Revolution* maakte hem koning van Groot-Brittannië als gemaal van Mary, de dochter van de afgezette koning. Het paar verbouwde Hampton Court Palace (zuidwestelijk van Londen) tot hun residentie. Het is nu vermaard om zijn barokke architectuur en mooie tuinen. Daarover verscheen afgelopen jaar de mooie serie met de representatieve zuidzijde van het paleis (AFB. 8). AFB. 9 toont de vermaarde Pond Gardens en zijn bloeiende tulpen met op de achtergrond het King William III Banqueting House. In Hampton Court struikelde het paard van Willem, waardoor hij gewond raakte en enkele dagen later overleed.

1

The Houses of Parliament and Big Ben, London — by night.

2

3

4

5

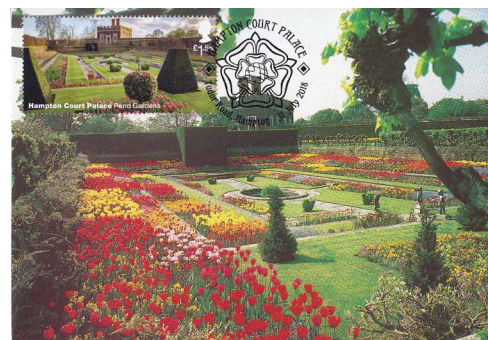
6

7

8

9

125 jaar geleden: Joh. Moesman

MET EEN KNIPOOG NAAR DE FILATELIE

In het kort gaan we eerst terug naar 1848. De liberale politicus Johan Rudolf Thorbecke was de grondlegger van het tegenwoordige Nederlandse staatsbestel.

DOOR Wim Warburg

Onder meer was hij verantwoordelijk voor de grondwet van 1848 die het parlement veel meer macht gaf en koning Willem II dus veel minder invloed. 1848 was een revolutionair jaar in Europa. In Frankrijk trad de koning af en werd de republiek uitgeroepen. Ook elders woedden revoluties. In Nederland waren hier en daar opstootjes. Koning Willem II benoemde J.R. Thorbecke als voorzitter van de grondwetscommissie. Onder leiding van Thorbecke werd een voorstel om te komen tot een nieuwe postwet in behandeling genomen. Op 12 april 1850 werd de nieuwe postwet aangenomen.

Een aantal belangrijke aspecten van de nieuwe postwet

- Vrijwillig vooruitbetalen van het port door middel van postzegels
- Eenvoudiger tariefstelsel naar gewicht en afstand
- In iedere gemeente moest een post- of hulpkantoor worden gevestigd
- Het plaatsen van brievenbussen

- De Staat der Nederlanden had het alleenrecht op aanmaak van postzegels
- Namaken of vervalsen van postzegels is strafbaar

De eerste Nederlandse postzegels

Zoals algemeen bekend werden de eerste Nederlandse postzegels gedrukt in vellen van 100 stuks en opgebouwd uit vier blokken van 5x5 zegels, met behulp van stalen drukplaten. Deze drukplaten waren 280 mm lang, 255 mm breed en 20 mm dik. Totaal werden voor de eerste uitgifte 18 stalen drukplaten gebruikt. Zes voor de 5 cent, 11 voor de 10 cent (10 + 1 lesplaat voor de drukkers) en 1 voor de 15 cent. De gravure en het ontwerp was van J.W. Kaiser en de zegels werden gedrukt bij 's Rijks Munt te Utrecht. Eerste uitgifte van deze drie waarden was op 1 januari 1852 (AFB. 1).

Nu nemen wij een stapje verder in de tijd. Bij 's Rijks Munt worden medio 1894 bij in depot opgeslagen materialen grootschalige opruiming verricht, waaronder zich twee drukplaten bevonden. Drukplaat IV van de 10 cent en Mercuriuskopje, waarvan men lange tijd dacht dat het hier om een eerste drukproef (Proeven Catalogus 1988 J.L. van Dieten) voor de aanmaak van postzegels betrof (AFB. 2).

Wat is er nu echt gebeurd tijdens de opruiming in Utrecht?

Bij nader onderzoek van deze opruiming kan ik, uit diverse mysterieuze verklaringen en een

aantal verifieerbare roddels, constateren dat er opmerkelijke en veelal vreemde dingen zijn gebeurd. Uit officiële documenten kon ik opmaken dat diverse niet meer benodigde materialen, zoals ijzer, staal, etc., aan de plaatselijk bekendstaande smid Th.M. Verminnen waren verkocht, onder strikte voorwaarde dat hij er uitsluitend beitels van mocht vervaardigen ten behoeve van eigen gebruik in de werkplaats. Joh. Moesman, Lithograaf en Steendrukker te Utrecht, was als postzegelverzamelaar tevens lid van de in 1884 opgerichte Nederlandse Vereniging voor Postzegelverzamelaars, lukte het de twee versleten drukplaten bij de smid te bemachtigen. Dit waren dus de 10 cent drukplaat nr. IV en het Mercuriuskopje. Hij gebruikte deze drukplaten om er vellen papier mee te bedrukken, om die vervolgens als herdrukken in de etalage van de steendrukkerij voor '75 cent per stuk' aan te bieden (AFB. 3+3A).

Toen de hiervoor genoemde filatelistenvereniging bemerkte wat er aan de hand was, werd er op 9 juni 1895 een bijeenkomst georganiseerd waarbij de ledenraad besloot dat Joh. Moesman de door hem vervaardigde herdrukken moest vernietigen. Moesman vertelde dat hij een gedeelte van de herdrukken had verkocht aan de heer D.E. Schreuders (postzegelhandelaar te 's-Gravenhage) die tijdens de bijeenkomst aangaf dat hij alle door hem aangekochte 2.000 herdrukken inmiddels had verbrand (AFB. 4-4B).

Einde lidmaatschap

De heer Joh. Moesman weigerde om de nog in zijn bezit zijnde herdrukken te verbranden en vervolgens werd zijn lidmaatschap door het bestuur officieel op 24 juni 1895 opgezegd. Moesman stuurde vervolgens een brief aan de Nederlandse Vereniging voor Postzegelverzamelaars met verscheidene interessante verklaringen die de zaak nog onduidelijker maakte. Hij verklaarde eerst hoe hij 'toevallig' het eigendom had gekregen van de origi-

Afb. 1 Eerste uitgifte, allen met eerste dag van uitgifte Amsterdam 1/1 1852

Afb. 2 Mercuriuskopje

Afb. 3 Etalage Steendrukkerij Joh. A. Moesman

Afb. 3a

Afb. 4 Schreuders Catalogus 1897

nele drukplaten van de eerste uitgave en het Mercuriuskopje. Hij had de platen gevonden. Ze waren door de Munt als afval langs de weg gezet. Daarna verklaarde hij in een brief dat de 10 cent drukplaat IV in handen was gevallen van twee functionarissen van de Utrechtse Filatelistenvereniging en uiteindelijk bij de heer J.E. Bohlmeijer 'Redacteur Nederlandsch Tijdschrift voor Postzegelkunde' op zijn huisadres in Amsterdam waren afgeleverd (AFB. 5). In een volgende brief, gedateerd 17 augustus 1895, schreef de heer Moesman dat hij geen waarde hechtte aan deze twee drukplaten. Hij

Afb. 5 J.E. Bohlmeijer Redacteur N.T.v.P.

had er, ondanks al dagen in zijn bezit, immers nog niets mee afgedrukt. Hij begon pas zoveel herdrukken te vervaardigen toen hem werd gevraagd de bewuste drukplaten per direct bij de Nederlandse Vereniging voor Postzegelverzamelaars in te leveren.

Als we enige waarde hechten aan deze uittalingen, die nergens anders worden herhaald, kunnen we gerust vermoeden dat een of meerdere personen Joh. Moesman voor de bijeenkomst op 9 juni hebben benaderd en hem hebben gevraagd deze twee drukplaten terug te geven. (maar aan wie?) De roddels over

deze zaak kwamen uiteraard terecht bij de redacteurs van de postzegelbladen.

Nieuws

Een herdruk van een originele drukplaat van de eerste Nederlandse druk was tenslotte nieuws. Er blijven allerlei vragen bestaan, vragen, die voornamelijk onbeantwoord zijn gebleven. Uitleg dat de drukplaten

WAARSCHUWING.

Het lijkt ons niet onraadzaam tot voorkoming van misverstand het volgende onder de aandacht der verzamelaars te brengen:

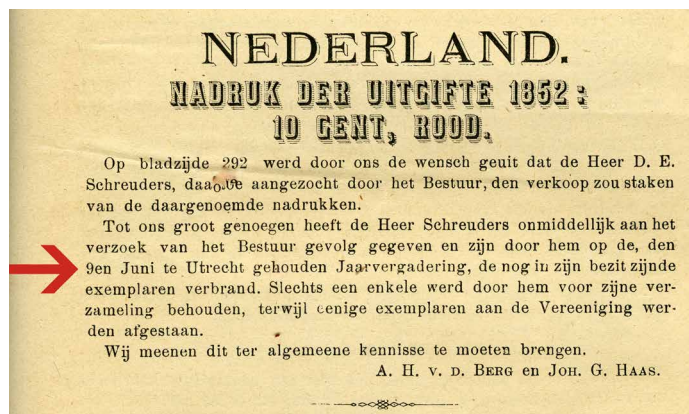
Zoals aan de meesten wel bekend zal zijn, worden de postzegels der eerste uitgave van Nederland gedrukt aan 's Rijks munt te Utrecht. Behalve de definitieve kleuren zijn toentertijd vervaardigd essays van de verschillende waarden en zoo o.a. van den 10 cent, voor zoover ons bekend, in blauwe kleur.

De Hr. Joh. A. Moesman te Utrecht is enkele dagen in het bezit geweest van de plaat der postzegels van 10 cent en heeft hiervan afdrucken gemaakt in zwart, rood, blauw, bruin en groen. Tot onzen spijt heeft de Hr. Moesman deze zegels in den handel gebracht zonder daarop te vermelden, wat het waren; terwijl de Hr. D. E. Schreuders een groote partij van die zegels heeft gekocht. Voor hem, die de *essais* kent is het niet moeilijk deze *nadrukken* daarvan te onderscheiden. Eerstens toch missen deze laatste het watermerk, terwijl ze bovendien veel slechter uitgevoerd zijn wegens het afgesletten zijn van de plaat. Een ieder zij echter voorzichtig en schaffe zich deze nietswaardige zegels niet aan, die tot niets anders kunnen leiden, dan tot 't in discredit brengen van onze Hollandse postzegels. We hopen dan ook dat de Hr. Schreuders, die daartoe door het Bestuur der Nederlandsche Vereniging van Postzegelverzamelaars is aangeschreven, gehoor zal geven aan het verzoek van genoemd Bestuur en den verkoop dezer zegels zal staken. (*)

A. H. v. D. BERG en JOH. G. HAAS.

(*) Gaarne zou ik mede hierover mijn gevoelen zeggen. Ik ben echter niet in staat te oordeelen. Particuliere nadrukken zijn onbetwist *waardeloos* en het ijveren hiertegen is zeer gerechtvaardigd. Eere dus het Bestuur! Zie ook „Overzicht“! (DE HOOFDREDACTEUR.)

Afb. 4a Waarschuwing N.V.v.P.

Afb. 4b Algemene kennisgeving N.V.v.P.

uiteindelijk in handen van de heer J.E. Bohlmeijer in Amsterdam terecht zijn gekomen, wordt plausibel als duidelijk wordt dat het gedrukte (premieplaat) 'kwadrant van postzegels' in combinatie met *Standaardwerk over Postwaarden van Nederland en Koloniën* wordt gedistribueerd, met uitgiftedatum augustus 1894. De heer Bohlmeijer was voor dit boek actief als secretaris van het samenstellingscomité. Het lijkt dan ook bijzonder aannemelijk dat hij de drukplaat in zijn bezit had, zodat een Amsterdamse drukkerij een lithografisch vel met een kwadrant van 25 zegels kon drukken. De complete drukplaat hoefde niet naar Amsterdam te worden gebracht, zoals Moesman beweerde (AFB. 6-6B).

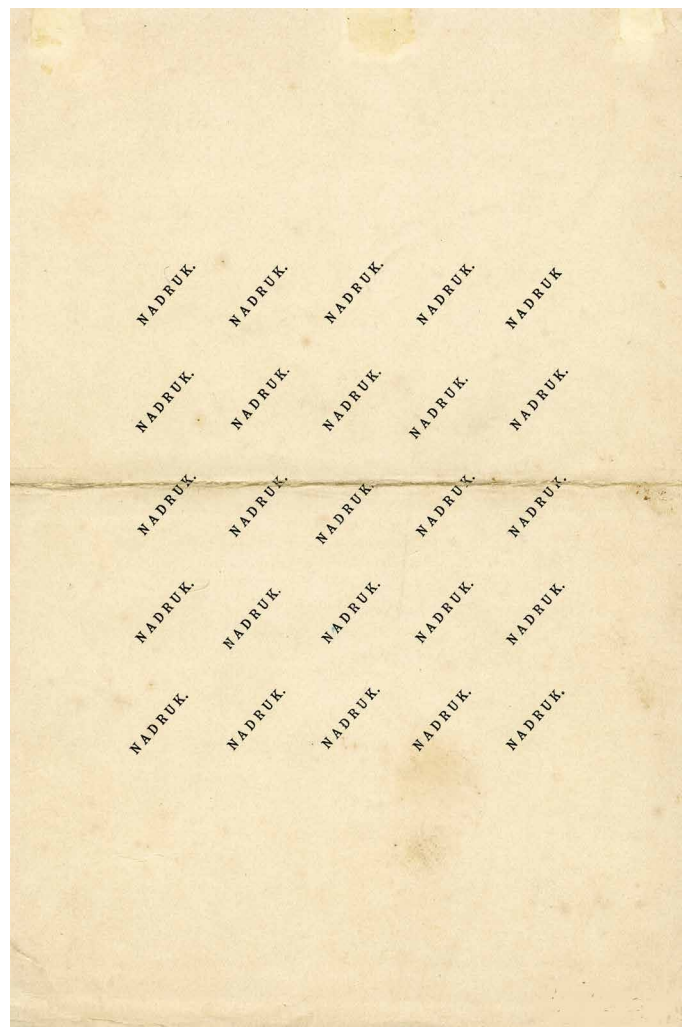
Citaat van toelichting, Joh. A. Moesman - Neude 7 Utrecht: 'De Premieplaat zou zijn gebaseerd op samenstelling van diverse reproducties vanaf zijn herdrukken'.

Gebruikte reproductietechniek

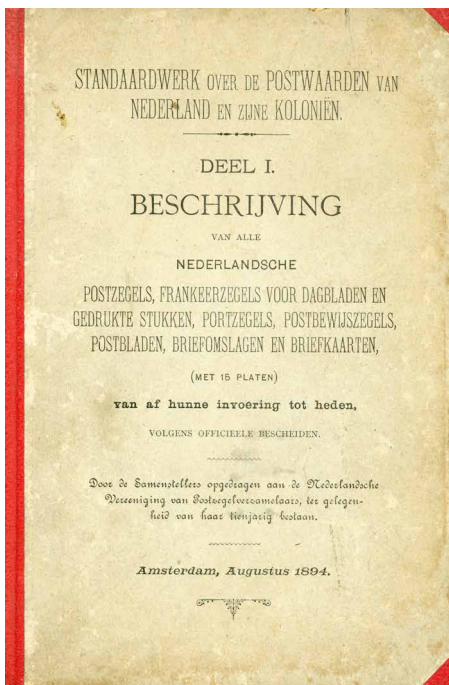
Bovenstaande toelichting, 'bevestiging', van Joh. Moesman is geheel juist. Na enig onderzoek is duidelijk geworden dat het kwadrant van de premieplaat in geen van de vier originele kwadranten is te platen. Tevens is te vermelden dat de maatvoering van de zegels onderling, zowel hoogte als breedte verschillen. De repro-lithograaf heeft 25 zegels afzonderlijk

Afb. 6 Premieplaat VZ

Afb. 6a Premieplaat AZ

Afb. 6b Eerste uitgave Postwaarden Nederland en
Kolonien 1894

Afb. 7 Complete
herdruk
karmijnrood

van elkaar in zwart/wit als negatieve beelden gefotografeerd. We gaan ervan uit dat hij als model blauw gekleurde zegels heeft gekozen en met behulp van een geelfilter op lichtgevoelig gemaakte glasplaatjes heeft gefotografeerd. Voor alle duidelijkheid, in negatief is de witte achtergrond zwart en de afbeelding helder doorzichtig. Echter, de kleur blauw geeft in negatief niet een helder doorzichtig beeld. Om dit te verhelpen heeft hij via de lens met geelfilter willen corrigeren. Vervolgens heeft hij de glasplaatjes aan elkaar gemonteerd, rondom en tussen de zegels geretoucheerd. Voor die tijd (1894) een monsterklus (AFB. 7-7C).

Originele herdrukken van Joh. Moesman
De door Joh. Moesman vervaardigde herdrukken beslaan twee verschillende drukgangen.

De eerste druk heeft een blanco achterzijde. De tweede druk heeft, na berisping van de filatelistenvereniging, tekst als waarschuwing achterzijde (AFB. 8).

Gebruikte soorten papier en kleuren

Dun papier (± 0.11) – middeling (± 0.16) – dik papier (± 0.20) – speelkaartenkarton (± 0.28) – verticaal gestreept (vergé) karton. Tevens zijn enkele exemplaren gedrukt op krantenpapier bekend (AFB. 9).

Verschillen in druk, tussen originele en herdruk, is optisch voor iedereen duidelijk waarneembaar (AFB. 10+10A).

Volgens de NVPH-Catalogus zijn er door Joh. Moesman 11 verschillende kleuren gebruikt. Na ongeveer veertig jaar onderzoek ben ik inmiddels 15 hoofdkleuren tegengekomen. De

veel voorkomende, zowel lichtere als donkere pasteltinten, zijn door slechte (steen) drukkwaliteit ontstaan.

Karmijnrood – karmijnroze – roodachtig oranje – oranje – geel – roodachtig bruin – bruin – groen – donkergroen – grijsachtig groen – blauw – donkerblauw – lichtgrijs – grijs – donkergrijs.

Meneer Moesman maakte tevens enveloppen, waarvoor hij geen geldige postzegels gebruikte, maar zijn eigen herdrukken. Deze aan hemzelf 'Neude 7' en zijn vader 'Voorstraat 9' geadresseerde brieven werden op diverse datums (04 – 06 – 08 januari 1896) frauduleus gestempeld.

Tot op heden zijn er slechts vijf poststukken en een fragment bekend. Uiterst Zeldzaam (AFB. 11-11E).

Afb. 7a Detail Premieplaat

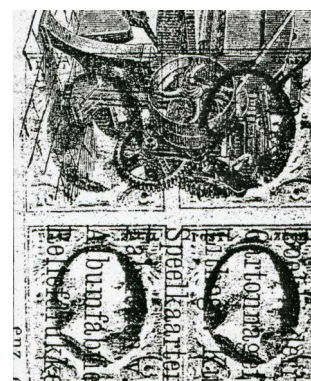
Afb. 7c Kwadrant vanuit herdruk

Afb. 7b Onderlinge maatverschillen in zowel hoogte als breedte

Afb. 8 Waarschuwing achterzijde 2e herdruk

Afb. 9 Herdruk op krantenpapier

Afb. 10 Emissie 1852 Drukplaat I

Afb. 10a Herdrukken in gekozen kleur

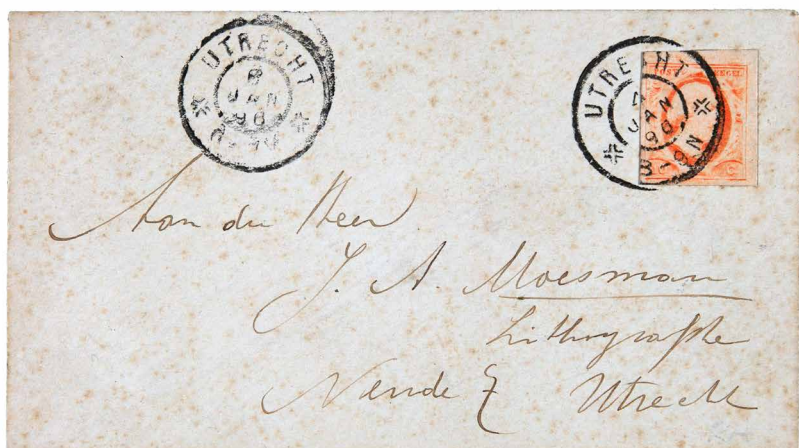
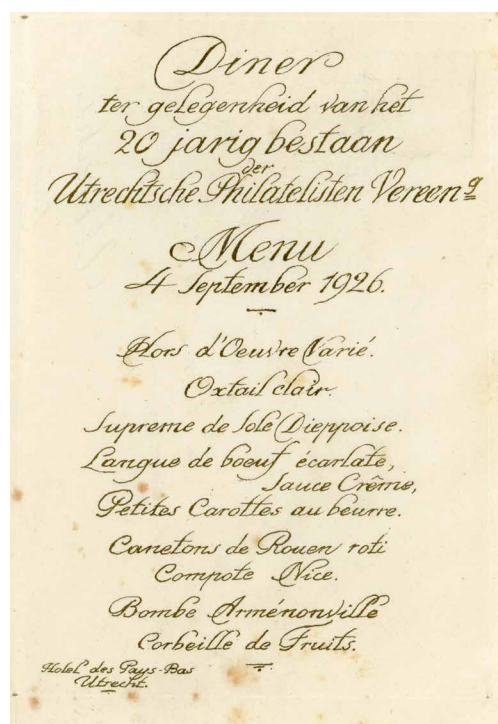
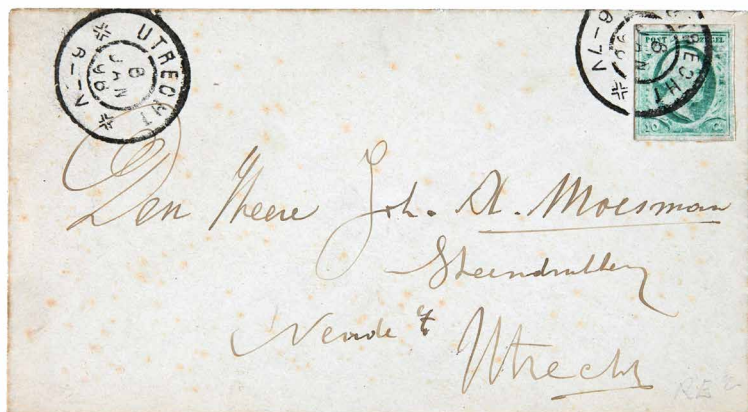
Afb. 11 t/m 11b Verstuurde poststukken – 4 t/m 8 januari 1896

Afb. 13 Uitnodiging
4-9-1926 (voorzijde)

Afb. 13a Uitnodiging
4-9-1926 (Ingesloten
menukaart)

Afb. 11c t/m 11e Verstuurde poststukken - 4 t/m 8 januari 1896

Joh. Moesman als mens in de samenleving

Als fotograaf, repro-lithograaf, kalligraaf en steendrukker van beroep, was Joh. Moesman niet alleen het als zo vaak afgeschilderde kleine boefje. Hij stond privé bekend als gezelligheidsdier en was bij familie of ledenbijeenkomsten van de Utrechtse Filatelistenvereniging en de Vereniging Kunstliefde te Utrecht, vaak

een graag geziene gast. Toen de Utrechtse Filatelistenvereniging op 4-9-1926 haar 20-jarig jubileum vierde had hij een envelop voor de uitnodiging ontworpen, met een vervalst zegel in rood, afgestempeld met een vervalst halfroondstempel en voorzien van de vervalste markering 'Na Posttijd' en 'Utrecht', inclusief een ingesloten Menukaart (AFB. 12-13A).

Vermeldenswaard

Joh. Moesman was ook in ander opzicht een vindingrijk man. Vanaf 1891 verzond hij aan zijn vader, bekenden en het eigen adres poststukken, gefrankeerd met Nederlandse postzegels waarop hij het cijfer 'in diverse varianten' van een andere postzegel had ingemonteerd (AFB. 14-14D).

Afb. 12 Bijeenkomst familie Joh. Moesman (voorgond)

Afb. 14
Vroegst bekende
poststuk
met maak-
werk Joh.
Moesman
1891

Afb. 14a ½ in 3 cent

Afb. 14b 2½ - 5 cent

Afb. 14c Kopstaande 2

Afb. 14d 2 in 3 cent

In enkele landen werden bij gebrek aan bepaalde postwaarden tijdelijk gehalveerde zegels gebruikt. Om deze reden gingen bij ons postzegelverzamelaars er toe over zulke stukken te fabriceren. Dit maakwerk was volgens de 'Postwet 1892' uitdrukkelijk verboden (AFB. 15). Zo aldus was Joh. A. Moesman 'met een knipooeg naar de filatelie' toch maar een heel klein boefje. Joh. A. Moesman 25-12-1859 – 09-01-1937 overleed op 77 jarige leeftijd in zijn woonplaats Utrecht.

Ter afsluiting

De auteur verzoekt verzamelaars om nog niet in dit artikel vermelde wetenswaardig c.q. bijzonderheden omtrent Joh. A. Moesman te melden. Tevens wil ik in contact komen met een verzamelaar die in het bezit is van een compleet vel herdrukken in de gekozen kleur blauw. In de veertig jaar van onderzoek, heb ik die nog nooit onder ogen gekregen. Mogelijk is door handelaren met winstbejag een dergelijk geheel vel verknipt en 'niet meer onder ons'. U kunt uw meldingen doen aan de hoofdredacteur van maandblad Filatelie: hillesum@filatelist.com

Gebruikte bronnen

- Archief Utrecht – Archief Bondskeuringsdienst (KNBF)
- Archief Rijksmuseum – Catalogus NVPH – Coll. W.W.
- Nationaal Archief – Nederlandsch Tijdschrift voor Postzegelkunde – Nico de Weijer.

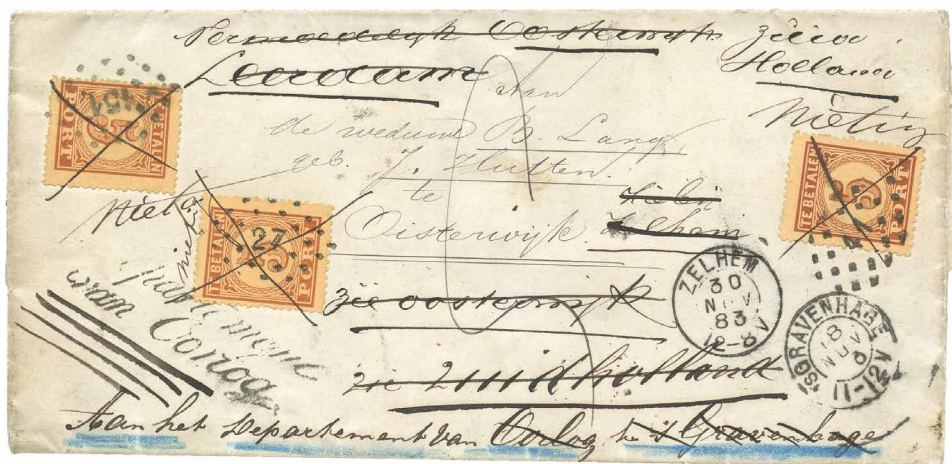

Afb. 15 Halveringen

Het jaar 1883

Als een poststuk retour- of doorgezonden werd diende de portzegel nietig te worden verklaard. Bij meerdere malen doorzending leidde dat soms tot een bonte mengeling van portzegels, stempels en aantekeningen van bestellers, alsmede namen van brievenaarders, zoals bij deze brief het geval is.

's-Gravenhage, 18 november 1883. Brief met bestemming Oosterwijk. Deze ongefrankeerde brief, verzonden door het Departement van Oorlog, werd eerst naar Oosterwijk in Noord-Brabant gezonden, alwaar de brief werd beport met het enkelvoudig port van 5 cent voor een brief tot 20 gram. De portzegel werd afgestempeld met nummerstempel 151, Oosterwijk. De geadresseerde was daar onbekend zodat de portzegel werd vernietigd met een inktkruis, eronder werd nietig geschreven en op de achterzijde het ovale stempel 'afgeschreven Oosterwijk' geplaatst. De stempels 'afgeschreven' werden sinds 1845/46 verstrekt aan postkantoren. Pas in 1912 verschenen de eerste stempels 'nietig', in 1913 gevolgd door de combinatie 'nietig/afgeschreven'. Hetzelfde herhaalde zich bij de volgende adressen, Oosterwijk bij Gorinchem (nummerstempel 41) en Oosterwijk bij Zelhem, dat onder Deutchem (Doetinchem) (nummerstempel 27) ressorteerde. Uiteindelijk kwam de brief op 1 december 1883 in 's-Gravenhage terug bij de afzender. Ook daar kon de PTT

geen port innen voor het gedane werk omdat deze afzender portvrijdom genoot.

Gebruikte portzegels: nummer 1 type B, x3.

Adam van der Linden

POSTZEGELVEILING 'LEOPARDI'

VEILING 220 Zaterdag 16 maart 2019

POSTBUS 176
7440 AD NIJVERDAL
KANTOORADRES:
RIJSSENSESTRAAT 203B
7441 AD NIJVERDAL
TELEFOON 0548-655855
FAX nr. 0548-655088
EMAIL info@leopardi.nl

Nu ook op internet: www.Leopardi.nl

in onze EIGEN VEILINGZAAL, Rijssensestraat 203B te Nijverdal.

- **KIJKDAGEN:** maandag 11 maart t/m vrijdag 15 maart van 10.00 tot 16.00 uur, zaterdag 16 maart van 08.30 tot 12.30 uur.
- **VEILING:** zaterdag 16 maart vanaf 11.00 tot 12.30 uur de zgn. 'kleine kavels' en vanaf 13.30 uur de verzamelingen, partijen en dozen.
- Vraag de **GRATIS CATALOGUS!**
- Veiling 221 wordt gehouden op zaterdag 11 mei 2019.

Tevens renteloze voorschotten op grotere kollekties.

W.V. Leopardi, filatelistisch makelaar en beëdigd taxateur.

**Een fantastisch aanbod aan Engelse koloniën
en mooie nalatenschappen!**

Bij nader inzien

Afgebeeld zijn twee onvoldoende gefrankeerde brieven met bestemming België. Beide zijn verzonden in 1872 en hadden moeten worden gefrankeerd met 30 centimes. Dit tarief gold van 1 januari 1866 tot 1 januari 1876 voor brieven van de 1e gewichtsklasse (tot 10 gram). Beide brieven zijn gefrankeerd met een postzegel van 25 centimes als waren ze bestemd voor het Franse binnenland en waren dus aan port onderhevig.

Bij vertrek is al direct aangegeven dat de brieven onvoldoende zijn gefrankeerd en dat er moest worden nageheven door de Belgische postertijen. Deze rode stempels hebben dus een signaalfunctie. Op de voorzijde van de brief uit Lyon (AFB. 1) is de stempel in kastje 'Affranchissement Insuffisant' geplaatst terwijl de brief die vanuit Parijs is verzonden (AFB. 2) de stempel *Affr. (anchissement) Inuff. (isant) P.(ays) B.(as)* draagt.

Tot aan de datum waarop Frankrijk lid werd van de U.P.U. op 1 januari 1876, golden verschillende afspraken op basis van bilaterale verdragen met elk buitenland. Na 1 januari 1876 gold voor elk buitenland precies dezelfde regelgeving. Onvoldoende gefrankeerde brieven werden geacht in het geheel niet gefrankeerd te zijn. Zij waren onderhevig aan het verhoogde tarief dat voor ongefrankeerde brieven gold, aanvankelijk zonder dat de opgeplakte zegels bij vertrek in mindering mochten worden gebracht op het verschuldigde bedrag. Die gingen dus verloren! Op 27 februari 1865 werd met België een aanvullende overeenkomst gesloten met dien verstande dat onvoldoende gefrankeerde brieven weliswaar nog steeds als ongefrankeerd verzonden werden beschouwd, waarvoor dus een apart (verhoogd) tarief gold, maar dat met ingang van 1 januari 1866 de waarde van de

geplakte zegels op het verschuldigde bedrag in mindering mocht worden gebracht. Dat is natuurlijk een veel redelijker benadering. Voor ongefrankeerd verzonden brieven gold een afwijkend tarief, namelijk 50 centimes in plaats van 30. In het geval van beide brieven gaat de redenering dus als volgt: de brieven zijn onvoldoende gefrankeerd en worden beschouwd als ongefrankeerd te zijn verzonden. Tarief: 50 centimes. Geplakt: 25 centimes. Die mogen worden afgetrokken. Resteert te betalen: 25 centimes afgerond op 30 centimes, ofwel 3 décimes. Dit te betalen portbedrag is aangebracht op de voorzijde van de beide brieven middels een stempel met een quasi handgeschreven 3. Stempels met halfjes, dus bijv. 2½ kende men niet. Dat is natuurlijk extra zuur voor de geadresseerde.

De brief van afbeelding 2 laat iets curieus zien: Hier is in eerste instantie met blauwe

pen een 5 geschreven. Die is vervolgens doorgekrast en vervangen door de stempel met een quasi handgeschreven 3. In eerste instantie is de ambtenaar dus vergeten de opgeplakte franking van 25 centimes in mindering te brengen op het verplicht te betalen bedrag van 50 centimes voor ongefrankeerd verzonden brieven en heeft een 5 geschreven van 5 décimes te betalen. Hij heeft dus in eerste aanleg de regels die golden voor de aanvullende overeenkomst met België ingaande 1 januari 1866 toegepast. Bij nader inzien moet hij hebben bedacht dat die zienswijze niet (meer) juist was. Of zou een meerdere hem op de vingers hebben getikt? Dat laatste is heel goed mogelijk, want voor portberekeningen en andere meer ingewikkelde zaken moest je de postschool hebben doorlopen. Niet alle medewerkers konden en mochten zich met dit soort onderwerpen bezighouden.

Nu was de portberekening voor ongefrankeerd verzonden brieven met bestemming België en bijvoorbeeld Zwitserland in 1872 nog makkelijk vanwege de pariteit tussen de munten van die landen uit hoofde van de Latijnse Muntunie,¹ maar u kunt zich voorstellen dat bij andere buitenlanden met andere valuta er een berekening van vanjewelste voor nodig was om tot het juiste portbedrag te komen. Dat vroeg om specialistische kennis. Voor eenvoudige loketambtenaren waren die rekensommetjes te hoog gegrepen...

Noot

1. Zie het artikel van Mathijs van de Waardt in *Filatelie* van oktober 2017 pagina's 572/575 getiteld 'De Latijnse Muntunie en de Europese posttarieven'.

Nagelaten documenten en afbeeldingen

In aflevering 5 is aandacht besteed aan de opkomst van de WIC en VOC. In deze aflevering toon ik u een aantal brieven aan het bestuur van deze handelsorganisatie, laat zien hoe deze organisatie haar werkkapitaal verkreeg en bezig was als internationaal bankier.

DOOR Nico de Weijer

Ook wordt in deze aflevering aandacht besteed aan de machtsverhoudingen waarmee men in de verschillende overzeese gebieden rekening moest houden. Aan het slot van deze aflevering wordt stilgestaan bij een van de personen die in die tijd afbeeldingen maakten van een – voor de meeste Europeanen – nog onbekende wereld. Vaak zijn het de allereerste afbeeldingen van volkeren, culturen, landschappen, steden en diersoorten. Weinigen zullen van Johannes Vingboons hebben gehoord maar hij was een pionier op dit gebied. De recent gemaakte eerste foto's van de achterkant van de maan zijn terecht heel bijzonder, maar wat te denken van de eerste afbeeldingen ooit van de Maori's, de oorspronkelijk bewoners van Nieuw-Zeeland of het zee-aangezicht van New-York, Recife, Kaapstad, Colombo en Jakarta. Tijdens zijn leven kreeg Johannes Vingboons veel waardering; ook de rijke buitenlanders kochten gretig zijn aquarellen van stukjes onbekende wereld.

Compagnie-brieven

Er bestaat nog een brief die op 27 augustus 1618 in Middelburg is geschreven, gericht 'aan de er-same ende voorsienyge zeer discrete de bewindhebers der Oost Indische Compagnie'. De brief heeft wellicht een portaanduiding maar ook een geschreven PP (Port Payé). In de tekst van de brief is opgetekend dat deze op 1 september 1618 in Amsterdam aangekomen (AFB. 1).

De kleinere VOC-kamers die ook schepen uitzonden, werden uiteraard ook vanuit de 'Oost' geïnformeerd over het reilen en zeilen van de handel aldaar. De hier getoonde brief uit oktober 1719 is te Batavia geschreven en gericht aan de 'burgemeester' en raad van de stad alsmede de bewindhebber van 'de oostindische maatschappij' te 'Enchuijse' (AFB. 2). In het algemeen werd op de adreszijde van brieven die naar of van de bezittingen in de 'Oost' en 'West' werden gezonden, linksomder de naam van de kapitein en zijn schip vermeld, als vervoerder van de brief. De melding van de vervoerder van de brief, werd vaak afgesloten met een korte bede. Hier is de brief vervoerd 'Per den manhaftecapiteijnlieytenant Fred. Jan Carel Hondorff commanderede 't Schip d'Waaksaamheyd die G(od) G(eleide).'

Aandelenbeurs te Amsterdam

De VOC ging als eerste maatschappij ter wereld werken met verhandelbare aandelen. Hierdoor ontstond er in 1606 in Amsterdam aan het Damrak een plek waar in aandelen werd gehandeld. Door uitgifte van aandelen was het mogelijk dat een grotere groep mensen, en niet alleen de heel kapitaalkrachtigen, kon investeren in handelsactiviteiten in Oost- en West-Indië. De mensen konden op die manier een uitgave doen, in de hoop dat het in de toekomst een grote(re) opbrengst zou opleveren. In 1611 werd deze aandelenhandel onderge-

bracht in een specifiek daarvoor ontworpen gebouw; de eerste financiële handelsbeurs/aandelenbeurs aan het Damrak in Amsterdam. De eerste beurs in zijn soort ter wereld (AFB. 3). Ook de West-Indische Compagnie verwierf zo haar werkkapitaal.

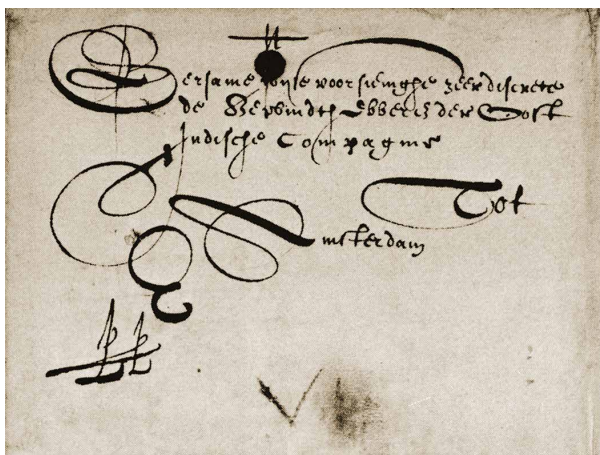
Een voorbeeld van iemand die in de VOC investeerde was Jacob Cornelisz. van Neck, een telg uit een Enkhuizer regentenfamilie (AFB. 4). Van Eck had voordat de VOC was opgericht veel geld verdiend als leider van de tweede Nederlandse scheepsreis naar Oost-Indië. Op 1 mei 1589 vertrok hij naar Oost-Indië, waar hij op 26 november van datzelfde jaar op Bantam aankwam. Na ruim 14 maanden was hij weer terug in Nederland. Die handelsreizen werden gemaakt in de tijd van de zogenoemde 'voorcompagnieën'.

Toen in 1602 de VOC werd opgericht, kon hij in deze nieuwe compagnie investeren door bijvoorbeeld op naam gestelde obligaties te kopen. De hier getoonde obligatie op zijn naam uit 7 november 1622 voor een bedrag van 2.400 gulden, is uitgeschreven en geautoriseerd in Middelburg en in Amsterdam ondertekend (AFB. 5).

Uit de hier afgebeelde wissel, die op 5 januari 1880 te Banda is uitgeschreven, blijkt dat er op dat kleine eiland in de Molukken veel handelsactiviteiten plaatsvonden (AFB. 6).

Leiding in de Oost vanuit Batavia

Vanaf 1609 werd de VOC in de Oost geleid door de Gouverneur-generaal te Batavia. Hij gaf leiding aan de gouverneurs, directeuren, opperhoofden, hoofdkooplieden, enz. enz. die ook in andere VOC-koloniën, bijvoorbeeld Mauritius, Coromandel en Ceijlon, waren aangesteld. De titel van de hoogste gezagsdrager in zo'n kolonie was gebaseerd op de belangrijkheid van dat gebied in het geheel van de handel. De VOC-handelsbelangen waren het allerbelangrijkst en dat kon uiteraard wel eens in conflict komen met de belangen van burgers die ook in die gebieden woonden. Het echt uitvoeren van bestuurstaken was meestal pas aan de orde in de belangrijke grotere gebieden met

afb.1 Een brief uit 1618 gericht aan de VOC te Amsterdam. (Van Dieten veilingen)

afb.2 Aan de burgemeester en bewindhebber van de Oost-Indische Maatschappij (Compagnie) te Enkhuizen. (Van Dieten veilingen)

afb.3 De eerste financiële-handelsbeurs ter wereld (1611).

afb.4 Jacob Cornelisz. van Neck 1564-1638.

een 'burger bevolking'. Daar had men te maken met een zich snel ontwikkelende samenleving van kolonisten; vaak bestaande uit het voormalig personeel van de compagnieën die na hun diensttijd niet meer terugkeerden naar het vaderland. Veel van dat voormalige personeel ging voor eigen rekening handel drijven. Dat werd overigens, tegen de regels in, ook al vaak gedaan voordat men het dienstverband met de Compagnie had beëindigd.

In Nederlands-Indië kon de gouverneur-generaal vanaf 1609 alleen nog besluiten nemen in overleg met de 'Raad van Indië' die meestal uit 6 personen bestond. In de Raad had ook de VOC-Directeur-generaal zitting omdat hij een goed overzicht had van de Aziatische handel. Zo werden vanaf 1619 de gouverneurs van Ternate, Amboina, Banda én Coromandel aan de Zuidoostkust van Nederlands India gelegen, in de Raad opgenomen.

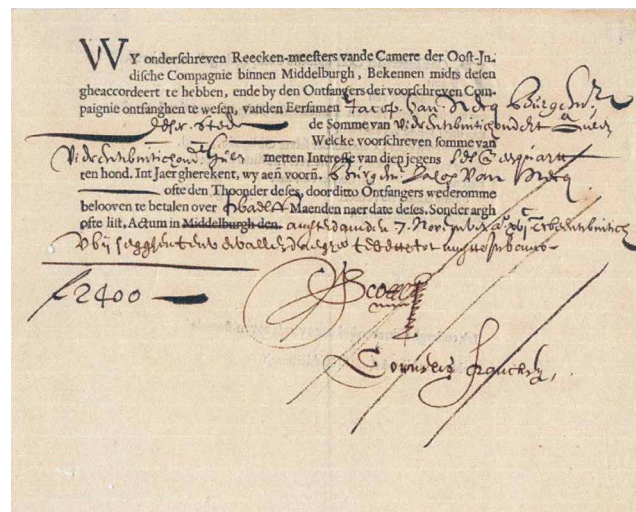
Deze 'Raad van Indië' heeft van 1609 tot 1942, met verschillende samenstellingen en bevoegdheden, bestaan. Zeker in de beginperiode was de Raad bedoeld om de Gouverneur-generaal adviezen te geven, hem te controleren en in toom te houden als zijn besluiten despotische trekjes zouden gaan krijgen.

Gezagsverhoudingen in de Nederlandse gebieden

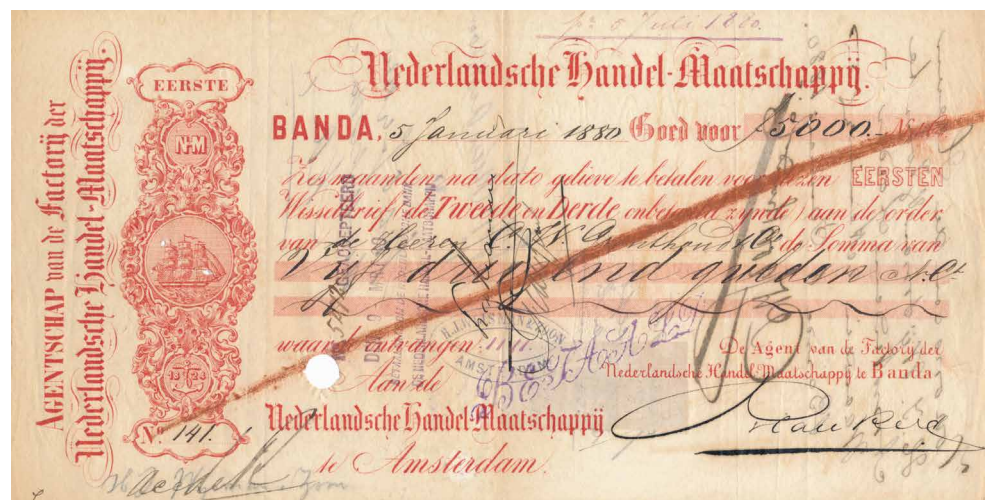
De gebieden waar de VOC en WIC ook werk moesten maken van civiel bestuur waren Nieuw-Holland (USA), Demarara, Suriname, Curaçao, Nieuw-Nederland (Brazilië), de Kaapkolonie, Ceylon, Malacca en Nederlands-Indië. In de andere gebieden waren de gezagsverhouding anders en had men meer te maken met de plaatselijke omstandigheden en de wil van lokale vorsten en andere machthebbers. De strategie van de WIC was bijvoorbeeld in West Afrika om grote gebieden niet onder bestuurlijke gezag te brengen. Men onderhield, uit ervaringen wijs geworden, vooral goede handelsrelaties met de machtige lokale en re-

gionale machthebbers. Grotendeels was men dus afhankelijk van de welwillendheid van die lokale machthebbers. De zaken waarin door de WIC werd gehandeld, werden ook veelal door de inheemse handelaren of heersers naar de factorij gebracht en daar te koop aangeboden. Deze machthebbers of vorsten eisten vaak ook een vergoeding voor de grond waarop het

kasteel of de factorij was gevestigd en voor de verleende handelsrechten. Om die belangen te beschermen, maar zeker ook tegen Europese concurrenten, werden langs de West-Afrikaanse kusten een keten van kastelen en versterkte factorijen gebouwd. Tot na de achttiende eeuw bleven deze versterkingen vooral aan de Goudkust (nu Ghana) gehandhaafd. Waar

afb.5 Een VOC-obligatie op naam van Jacop van Neck (hier anders geschreven).

afb.6 Wissel op 8 januari 1880 te Banda uitgeschreven van 5.000,- gulden Nederlands Courant.

afb.7 Vorst Rama Varma III uit Cochinchina (uitgifte 1933-1938).

afb.8 Shogun Minamoto no Yoritomo (1174 -1199), stichter van Shogunaat.

afb.9 Samoerai te paard op een militaire briefkaart.

deze forten ontbraken kon men alleen handel drijven, met het goedvinden van de lokale heersers. Was die instemming er niet meer, omdat er bijvoorbeeld een nieuwe heerser het voor het zeggen had gekregen, dan werd de handelspost opgeheven of verplaatst.

Van deze gebieden zei men vaak dat het Hollandse gezag slechts reikte tot de schootsafstand van een kanon. Deze situatie gold ook voor de andere Europese compagnieën en duurde tot aan de opkomst van het imperialisme in Afrika en dat was in de tweede helft van de negentiende eeuw. De grote imperiale machten in Afrika waren toen de Engelsen, Fransen, Portugezen en Belgen. Nederland heeft Afrika koloniaal gezien verlaten na de verkoop in 1872 van de Goudkust-bezittingen aan het Verenigd Koninkrijk.

Deze gezagsverhouding in West-Afrika van vóór het imperialisme is ongeveer te vergelijken met de gezagsverhoudingen in de vier Nederlandse gebieden in huidige India (onder andere Malabaar met de stad Cochin), Thailand, Vietnam en China (afb. 7).

Bij de factorijen in Hirado en Decima (Japan) ontbrak het Nederlandse gezag in het geheel. Uitsluitend met instemming van het gezag aldaar was deze aanwezigheid, die alleen aan de Hollanders was gegund, mogelijk (afb. 8). In die tijd had de Shogun de alleenheerschappij in Japan. Het Shogunaat heeft van 1174 tot 1868 bestaan en de keizer had in die periode geen macht en was een gevangene in zijn hof te Kyoto. Het woord Shogun is een afkorting van een titel met de betekenis 'de legerleider die de barbaren verslaat' en de Samurai zorgden voor het gevecht (afb. 9).

Deze aanwezigheid werd aan de Hollanders gegund omdat zij (anders dan de Portugezen) geen enkele behoefte hadden de Nederlandse

gebruiken en cultuur aan een andere cultuur te presenteren, laat staan op te dringen. Integendeel, geld verdienen kwam altijd op de eerste plaats. De aanwezigheid van de Hollanders in Japan was tevens aan een groot aantal beperkingen onderworpen. Die strenge beperkingen, zoals het bij hoge uitzondering mogen verlaten van het schiereiland, namen in de loop van de tijd af.

De gezagsverhouding bij de plantagekoloniën aan de noordkust van Zuid-Amerika en in Oost-Indië was geheel anders. Daar werd wel de soevereine macht over het gebied uitgeoefend.

De WIC en VOC hadden al de kenmerken van een multinational

Een document uit 1647 met de handtekeningen van een aantal VOC medewerkers die op Decima verbleven, laat ook de handtekening zien van Jan van Riebeeck (afb. 10). Hieruit blijkt dat er zoals nu ook bij multinationals gebruikelijk, talentvolle leidinggevenden regelmatig van handelspost wisselden om zo ervaring met verschillende handelsgebieden en culturen op te doen.

Jan van Riebeeck was ook de persoon die opdracht kreeg met een expeditie naar Kaap de Goede Hoop te gaan om daar een verversingsstation te stichten (1652). Deze verversingspost groeide uit tot de belangrijkste landen in Afrika met een zeer bewogen geschiedenis (daarover in volgende afleveringen meer). Hij bekleedde daarvoor al diverse functies binnen de VOC zoals ondercommissaris van Decima, waarnemend directeur van de handelspost in Tonkin en gouverneur van Nederlands Malacca. Dat hij in Zuid-Afrika een verversingsstation moest stichten was eigenlijk een strafmaatregel van de VOC. In 1651 had hij zich in Vietnam (Tonkin en Faifo) schuldig gemaakt aan privéhandel. Het voor eigen rekening handeldrijven in plaats van dit voor de VOC te doen was voor vele VOC-werknemers heel verleidelijk. Dit soort wangedrag en corruptie heeft een grote negatieve invloed gehad op de winstgevendheid van het VOC-bedrijf. De betekenis van letterwoord VOC werd dan ook voor spotters van het bedrijf gelezen als 'Vergaan Onder Corruptie'. Zoals ook heden ten dagen, betekent het plegen van corruptie voor 'een gewone ziel' ontslag op staande voet, voor een veelbelovend jong talent als Van Riebeeck, is er een tweede kans.

Varen onder vreemde vlag

De oprichting van de VOC en WIC met het verlenen van een handelsmonopolie, was door

de Staten Generaal bedacht om er voor te zorgen dat de Nederlandse kooplui elkaar niet op leven en dood zouden beconcurreren. Dat zou de winstgevendheid van de wereldhandel sterk verminderen. Want als een bakker te weinig verdient aan het bakken van een brood, dan bakt hij geen broden meer. De concurrenten uit Portugal, Spanje en Engeland zouden daar alleen maar garen bij spinnen. Voor de Nederlandse kooplui betekende dat wel dat zij individueel gezien geen directe invloed meer hadden op het handelsbeleid. Dat beleid werd door de compagnieën in gezamenlijkheid bepaald; door de Heeren XVII bij de VOC of de Heeren XIX bij de WIC/ GWC.

Enkele Amsterdamse kooplieden hadden om toch op hun eigen manier handel te kunnen drijven een list bedacht. In het WIC-gebied, werd door hen het 'varen onder vreemde vlag' bedacht en toegepast. Zo werd in 1649 de Zweedse Afrika Compagnie opgericht. Deze volledige Hollandse compagnie was het bezit van Louis de Geer. Tien jaar later werd om dezelfde redenen door de Amsterdamse koopman Hendrik Carloff, de Deense West-Indische en Guineese Compagnie opgericht. Als het om zaken ging waren de Amsterdamse kooplui erg creatief. Zo ook werd aan de rivier de Delaware (oostkust van de USA) om zakelijke reden door Samuel Blommaert de kolonie Nieuw-Zweden gesticht.

De VOC als bankier

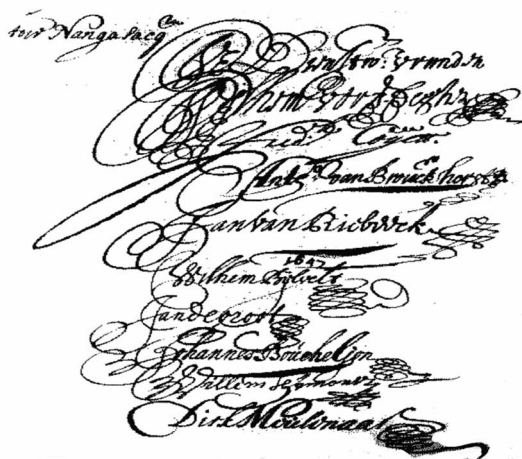
Voor bankzaken tussen de vele Nederlandse gebieden en het vaderland konden burgers tegen betaling van een provisie, gebruik maken van het financiële apparaat van de VOC. De VOC had de faciliteiten en ervaring om financiële middelen heen en weer te sturen van en naar het vaderland en tussen de koloniën. Er moesten aankopen in allerlei landen worden gedaan, materiaal moest worden gekocht om bijvoorbeeld forten te laten bouwen en onderhouden, enz., enz. Uit het hier getoonde document is te zien dat ook particuliere personen uit de Nederlandse gebieden overzee hun financiën via de kas van de VOC konden laten lopen. Getoond document heeft de volgende tekst (afb. 11): *Inleggende zijn twee assignaten* de ene groot f 12627:14, de andere groot f 3766; 3; ten laste van de O.I. (Oostindische) COMP. (Compagnie) in Nederland, en betaalbaar na het aflopen van Na- en Voor Jaars verkopen van de jaren 1795 en 1796 welke verzoeken dat bij mijn onverhoopt overlijden door mijne Heren Executeuren overgegeven werden aan den heer Nicolaas Jan van Baggen, makelaar woonachtig tot Amsterdam*

C Saxe

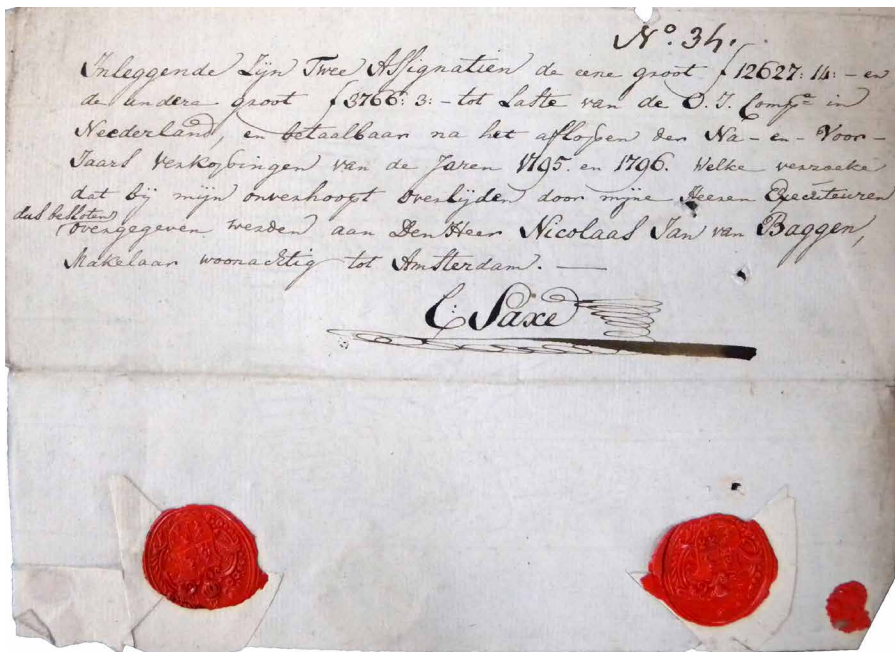
*Een assignaat is een overdracht van vorderingen op naam en hier een schriftelijke opdracht aan de VOC om in Nederland een bedrag uit te betalen.

De 'Fotograaf' en kaartenproducent van de West- en Oost-Indische compagnie.

Johannes Vingboons is in 1616 of 1617 in Amsterdam geboren. Hij kwam uit een gezin van vijf broers. Zijn vader was een bekend schilder

afb.10 Jan Van Riebeeck, de vijfde handtekening.

afb.11 Een brief waarin twee VOC-assignaten hebben gezeten.

en zijn broers hadden ook creatieve beroepen zoals architecten, kaartenmakers en aquarellisten. De broers hadden hun atelier aan de Sint Antoniesbreestraat op nummer 64. In zijn atelier vervaardigde Johannes de zeekaarten, kustaanzichten, plattegronden en stadsgezichten aan de hand van aanwijzingen die schippers, kooplieden en stuurliu hem gaven. Die aanwijzingen gaven zij in opdracht van de VOC en de WIC waarvoor zij de handelsreizen hadden gemaakt. Hierdoor ontstonden er actuele zee- en landkaarten waardoor unieke beelden van gebieden en plaatsen overal in de wereld werden vastgelegd en zo bewaard zijn gebleven. Voor veel van deze gebieden en plaatsen zijn het de oudst bekende kaarten, plattegronden en stads- en kustaanzichten. Onbegrijpelijk dat van hem en zijn werk geen Nederlandse postzegel bestaat. Hij was toch de persoon die vaak als eerste, de wereld van toen 'een gezicht' gaf.

Op uitnodiging van Johan Maurits van Nassau-Siegen vertrok Johannes Vingboons in 1636 naar de Nederlands bezittingen in West-Afrika, St-George d'Emina en reisde vervolgens door naar Nederlands Brazilië waar Johan Maurits

van Nassau-Siegen de scepter zwaaide. Zijn werk was erg geliefd bij zakenlui die van zijn kaarten gebruik maakten en bij investeerders in de VOC en WIC die zo een idee kregen van de landen en volkeren waarin zij hun kapitaal hadden geïnvesteerd. Ook waren zijn prenten zeer populair bij rijke buitenlandse verzamelaars. Gelukkig maar, want zoals ook bij de Blaeu-atlassen is hierdoor zijn werk ook elders in Europa bewaard. Over het algemeen hechten Nederlanders niet zo zeer aan de eigen cultuur, zeker niet als het bewaren en conserveren geld kost of wanneer die zaken voor veel geld kunnen worden verkocht. Op die manier gaan veel zaken naar het buitenland en zijn daardoor in Nederland niet meer aanwezig. Het grootste aantal aquarellen van Johannes Vingboons (130 stuks) werd door het tot het rooms-katholicisme geloof bekeerde koningin Christina van Zweden in 1654 aangekocht. Na haar overlijden kwamen deze drie banden met aquarellen in het bezit van paus Alexander VIII en zijn nu nog steeds in de bibliotheek van het Vaticaan aanwezig. Ook zijn een aantal aquarellen in het bezit van de bibliotheek van de familie De Medici in Florence. De op een na grootste collectie bevindt zich in het Nationaal

Archief te 's-Gravenhage. Ook hangen er enkele schilderijen van zijn hand in het Rijksmuseum in Amsterdam (AFB.13).

Het werk van Johannes Vingboons is zeer herkenbaar. Als afbeeldingen laat ik u een tekening en een schilderij zien die hij heeft gemaakt op basis van aanwijzingen van kapiteins van schepen die daar waren geweest. De hier getoonde kaart toont een deel van California als eiland. Later bleek het geen eiland te zijn maar een schiereiland dat tegenwoordig deel uitmaakt van Mexico (AFB.12).

(wordt vervolgd)

Bronnen bij de delen 4, 5 en 6

F.S. Gaastra, De geschiedenis van de VOC (Zutphen 1992) 13-29
R. Bijlsma, De archieven van de compagnieën op Oost- Indië, 1594-1603", Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven 49 (1926) I, 173-224.

F.W. Stapel en C.W.Th van Boetzelaer ed. Rijks geschiedkundige publicatie, grote serie 63, 68, 74, 76, 83, 87, 96 (7 delen; 's-Gravenhage 1927-1954) eerste boek, deel I, 43.

Nationaal Archief te 's-Gravenhage (beeldbank)

Paul van der Grijp, De Polynesische driehoek, één overkoepelende cultuur van Hawaii tot en met Nieuw Zeeland en Paaseiland, Filatelie januari 1998.

P.C. Korteweg, De V.O.C. -stempels, De Philatelist van 1 december 1929 nr. 48

Atlas Isaak de Graaf; Met een bijdrage van: Günter Schilder, Jacques Moerman, Ferjan Ormeling, Paul van den Brink en Hans Ferwerda.

Wikipedia, Gouden Eeuw (Nederland), Placius, Vorstenlanden in India, Shoguns in Japan, Koningin Christina van Zweden, VOC en WIC, Aandelenbeurs te Amsterdam.

N.J. de Weijer Filatelistisch beeldmateriaal

Ronald en Jolanda Boon Vakantie foto's Fort Rotterdam, Makassar, Celebes, Indonesië

Rijksmuseum, Amsterdam Schilderij Johannes Vingboons Scheepvaartmuseum Rotterdam Filatelistisch beeldmateriaal uit VOC-periode

Van Dieten veilingen/Van Lokven Filatelistisch beeldmateriaal uit VOC-periode

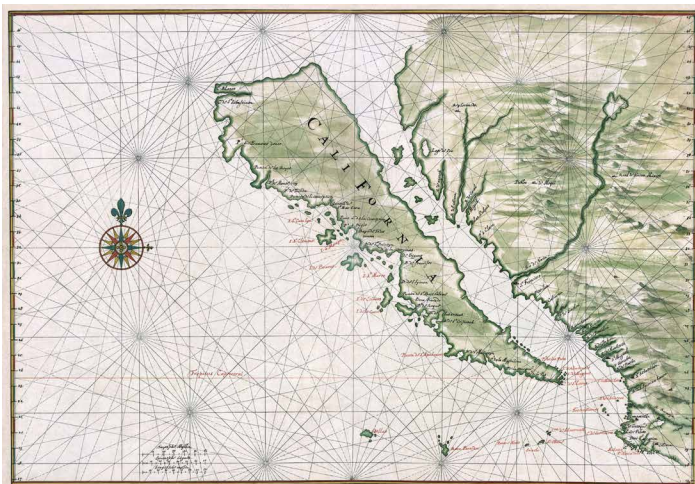
P.R. Bulterman Brieven uit VOC-periode

COMM, museum voor communicatie, Den Haag Filatelistisch beeldmateriaal uit Nederlands Indië

Marten Dijkstra Filatelistisch beeldmateriaal Japan

Nationaal archief, 's-Gravenhage Logboek Abel Tasman, landen zeekaarten, stad- en zee-aanzichten

Hart, S. De eerste Nederlandse tocht ter walvisvaart. (1957)

afb.12 Het schiereiland van California, ten onrechte als eiland getekend.

afb.13 Een zee aangezicht van Cochin te Malabaar, Nederlands India.

Nu te koop: CD-rom jaargang 2018

Alle elf edities uit de jaargang 2018 gedigitaliseerd.

Als u deze CD-rom wilt bestellen, kunt u € 15,- overmaken op NL64 INGB 0000 7069 68 ten name van de Stichting Nederlandsch Maandblad voor Philatelie in Leusden, onder vermelding van 'Jaargang 2018 op CD-rom'. Let op: vermeld bij uw overschrijving naar welk adres de CD-rom moet worden gezonden.

De toezending kan enige tijd in beslag nemen.

Op beurzen waar wij staan kunt u de CD-rom voor € 12,50 kopen.

Nog beperkt te koop (op=op): CD-rom 'Filatelie', de jaargangen 2005 tot en met 2017

Per stuk de complete jaargang met elf edities gedigitaliseerd. Als u oudere CD-rom's wilt bestellen, kunt u € 15,- (per jaar) overmaken op NL64 INGB 0000 7069 68 ten name van de Stichting Nederlandsch Maandblad voor Philatelie in Leusden, onder vermelding van de gewenste jaargang(en). Let op: vermeld bij uw overschrijving naar welk adres de CD-rom ('s) moet worden gezonden. De toezending kan enige tijd in beslag nemen.

Op beurzen waar wij staan kunt u de CD-roms voor € 12,50 kopen.

PostBeeld

Winkel Haarlem, PostBeeld-Megastore Kloosterstraat 17-21 specialiteiten: Dit is de grootste postzegelwinkel van Nederland. Drie aaneengesloten winkelpanden met een zeer grote wereldvoorraad. In deze winkel is de enorme voorraad van PostBeeld samengebracht met de wereldvoorraad van Medo uit Rotterdam en de voorraad posthistorie en postwaardestukken van Bulterman uit Amsterdam. Tevens in deze winkel: munten, bankpapier, handboeken, benodigdheden (nieuw en 2e hands) honderden laaggeprijsde collecties en partijen, een klein museum geschiedenis v.d. filatelie, een uitzoekhoek met brieven en heel veel boeken met zegels uit te zoeken à 10c.

Winkel Leiden, PostBeeld-de Leidse postzegelhandel, Vrouwensteeg 3 specialiteiten: Verrassende stock postzegels, Munten, Partijen

Kantoor, PostBeeld Emrikweg 26B, 2034BT Haarlem, tel: 023-5272136

Onze winkels te Rotterdam en Amsterdam zijn opgeheven en samengevoegd in onze megastore in Haarlem.

Openingstijden winkels: wo t/m za 10-17u, kantoor: ma t/m vr 10-17u.

Internet:

Webwinkel: www.postbeeld.nl

Magazine: www.postzegelblog.nl

Gratis wereldcatalogus: www.freestampcatalogue.nl

catawiki

Op zoek naar bijzondere postzegels?

Koop en verkoop je bijzondere postzegels via: catawiki.nl/filatelie

catawiki.nl

Vervalsers naar de gevangenis

In 2013 werd tweemaal bericht over een vervalsingszaak die in Limburg had gespeeld.

DOOR **Ben de Deugd**¹

Eind 2011 werd het aan PostNL bekend dat er gehandeld werd in valse postzegels, hetgeen leidde tot twee procedures tegen een aantal partijen die door PostNL werden verdacht. In de eerste publicatie werd de eerste zaak² besproken, waarbij in kort geding een groot aantal eisen van PostNL werden toegevoegd, gericht op verkrijging van inzicht in de administratie van de vervalsers, afgifte van valse zegels en al hetgeen nodig is om een passende schadeclaim te ontwikkelen. In het tweede artikel werd besproken dat gijzeling werd toegestaan om de verplichting om mee te werken extra kracht bij te zetten.³

Maastricht

Op 29 januari 2019 heeft de rechtbank Maastricht uitspraak gedaan in de zaak tegen 7 verdachten in deze zaak. Zij kregen forse straffen opgelegd en werden daarnaast veroordeeld om aanzienlijke bedragen aan schadevergoeding aan gedupeerden te betalen. Enige opmerkelijkheden uit het vonnis⁴ worden hier besproken, waarbij een beperkte selectie is gemaakt uit het lange vonnis, dat in opmerkelijk toegankelijke taal is geschreven. De strafzaak heeft een forse omvang, waarbij uit het vonnis blijkt van 6 zittingdagen, 7 verdachten (plus een aantal B.V.'s die niet in de strafzaak betrokken waren), 37 benadeelde afnemers met een schadeclaim en een dossier meer dan 14.000 pagina's.

Fraude

Uit het vonnis blijkt dat de zaak is aangezwengeld door PostNL, die eind 2011 de fraude op het spoor kwam. Begin december had PostNL al geconstateerd dat via internet stickervellen werden verkocht waarop frankeergeldige zegels waren geplakt. Zoals bekend was er levendige handel in toen nog frankeergeldige guldenzegels. Om te zorgen dat in de sorteercentra de vervalsing niet (zomaar) werd ontdekt werd er op elke sticker, naast een aantal valse zegels van

hoge waarden ook een echte zegel van een lage waarde geplakt.

Vonnis

Via het vonnis blijkt een doorkijkje naar het vervolg op de civielrechtelijke uitspraken uit 2013: de hoofdverdachte blijkt 1½ jaar te zijn gegijzeld opdat hij administratie en inlichtingen zou verstrekken, zonder resultaat echter. Aan PostNL is toen al € 90.000 aan voorschot toegewezen, met veroordeling tot een schadestaatprocedure waarin de precieze schade kan worden vastgesteld. Het lijkt er echter op dat er nauwelijks iets is betaald of verhaald. In de strafzaak vordert PostNL bijna 8 miljoen euro. Wat in dat bedrag opgenomen is wordt niet duidelijk, wel is duidelijk dat de geldstroom die de verdachten ontvingen met de verkoop van de valse zegels wordt geraamd op 1,8 miljoen euro.

Uit het strafvonnis blijkt dat de verdachten begin december 2011 er lucht van kregen dat PostNL hen in het vizier had, waarna zij hun handel hebben opgedoekt en voorraden en de administratie hebben weggemaakt. En dat terwijl (zoals uit een citaat blijkt) gezegd werd 'We waren net zo lekker bezig'. Toen de politie op 22 december 2011 de zaak doorzocht was bijna alles weg. Dit handelen lijkt er aan bij te dragen dat de rechtbank niet veel geloof hecht aan de verweren van de verdachten.

Ongeldigverklaring guldenzegels

Opmerkelijk is dat ook als verweer wordt gevoerd dat, enigszins gechargeerd, PostNL van de zaak niet armer is geworden, omdat deze zaak mede aanleiding was voor de ongeldigverklaring van de guldenzegels, waardoor de waarde van die uitstaande zegels (en de verplichting die PostNL daarvoor nog had)

kwam te vervallen. De rechtbank acht dat niet aannemelijk, terwijl in de procedures over de ongeldigverklaring van de guldenzegels dit argument toch wel naar voren is gebracht door PostNL.

Door de verdachten is naar voren gebracht dat niet blijkt dat de postzegels (op grote schaal) vals waren, maar de rechtbank wijst op meerdere deskundigen die meerdere kenmerken beschrijven waarop die conclusie stoelt. Door de deskundigen wordt gesteld dat de kwaliteit van die vervalsing zodanig is, dat daar kostbare apparatuur voor nodig is, hetgeen alleen loont bij een aanzienlijke omvang van de valse zegels. Omdat geen bewijs wordt gevonden dat de verdachten zelf die valse zegels hebben gedrukt of laten drukken, worden zij op dat punt vrijgesproken.

Handel

Op het punt van de handel in valse zegels en daardoor het oplichten van vele afnemers, hecht de rechtbank geen geloof aan het verweer dat de verdachten zelf ook niet wisten dat de zegels vals waren. Dat gehandeld werd in plakporti geloof de rechtbank wel, maar omdat het ging om zoveel in hoge waarden, uit kennelijk één bron, met valse aankoopnota's, brengt de rechtbank tot de conclusie dat aan de stelling dat de verdachten niet wisten van valse zegels geen geloof wordt gehecht. Daarmee ligt voor de kern van de zaak (verkoop valse zegels en oplichting) een veroordeling in het verschiet. In het verlengde daarvan volgen ook een veroordeling voor witwassen (het wegsluizen van illegale verdiensten) en deelneming aan een criminele organisatie. Opmerkelijk genoeg wordt er door Justitie niet vervolgd voor de strafrechtelijke bepalingen in de Auteurswet, terwijl de civielrechtelijke zaken in 2013 nadrukkelijk wel op de Auteurswet steunden, temeer nu die wet ook voor PostNL verregaande bevoegdheden toekende en de aanspraak op vergoeding van schade en kosten groter maakte. Voor Justitie lijken dergelijke bijzondere wetten vaak een lastig terrein, terwijl met het gewone Wetboek van Strafrecht ook passend resultaat geboden kan worden.

Hoge straffen

De straffen zijn aanzienlijk, hoger nog dan de eis van de Officier van Justitie vorderde. De rechtbank legt, ondanks dat de hoofdverdachte al financieel is uitgekleeft en door PostNL 1½ jaar was gegijzeld en de zaak al jaren oud is, toch nog 4½ jaar gevangenisstraf op. De claim van PostNL wordt niet-ontvankelijk verklaard omdat die bij de burgerlijke rechter al is toegelikt, maar meerdere benadeelden krijgen het grootste deel van hun vorderingen (de aankoopbedragen voor de valse zegels) toegewezen. Of dat ooit betaald zal worden is nog maar de vraag. Een medeverdachte wordt veroordeeld tot 32 maanden gevangenisstraf. De rechtbank stelt nadrukkelijk dat hoger dan de eis en hoger dan de richtlijn wordt gestraft, omdat daarmee een compensatie wordt geboden voor het feit dat er op grote schaal nadeel is aangericht, terwijl de kans op verhaal van die schade minimaal wordt geacht, dit laatste is een motivering die weliswaar begrijpelijk over komt, maar in strafrechtelijke uitspraken toch nieuw lijkt te zijn. Het tijdsverloop brengt de rechtbank niet verder dan een korting van 10% op de straf die zij in gedachten had. Dit zijn stevige straffen, zeker gelet op het tijdsverloop en het feit dat er fors hoger dan de richtlijn wordt gestraft, met een bepaald opmerkelijke motivering: niet vreemd was het dan ook van de griffie te vernemen dat in de zaak van de hoofdverdachte beroep is ingesteld. In de zaak van de medeverdachte lijkt dat niet te zijn gebeurd. Voor de andere betrokkenen lijken de straffen beperkter, terwijl twee van hen worden vrijgesproken.

Noten

1. Advocaat en filateliet, niet betrokken bij deze zaak.
2. Zie maandblad Filatelie, 2013, 5, pagina 324-326.
3. Zie maandblad Filatelie, 2013, 10, pagina 677.
4. Formeel wordt per verdachte uitspraak gedaan. De vindplaats van het vonnis van de hoofdverdachte is ECLI:NL:RBLIM:2019:810. Opgemerkt wordt dat in de zaak nog meespeelt de verdenking van oplichting van een verzekeringsmaatschappij, welke helemaal los stond van de postzegelzaak; voor die oplichting is onder meer de hoofdverdachte vrijgesproken, maar zijn anderen wel veroordeeld.

(SCHOOL)SPAREN MET PORT- EN POSTZEGELS [1]

Schoolspaarblaadjes van België

Als je op een flink aantal verschillende filatelistische terreinen actief bent kan je ooit iets tegenkomen dat minder alledaags is, en zodoende de aandacht trekt. Zo is het met deze verzameling gegaan. Vanuit een beperkt aantal Belgische (school) spaarblaadjes is verder gezocht en zijn wat uitbreidingen gevonden.

DOOR **Adam van der Linden**

Algauw bleek dat slechts van een handvol landen iets beschikbaar was. De hoofdreden is dat in feite deze blaadjes/kaarten moesten worden vernietigd of fysiek fors werden ontwaard. Zoals zo vaak is gelukkig een aantal formulieren aan vernietiging ontsnapt. Aan de beschikbare jaartallen van de overgebleven formulieren kunt u zien dat slechts in een aantal jaargangen iets is ontsnapt aan vernietiging.

Waarom spaarblaadjes

Reeds meer dan een eeuw geleden hadden de (overheids) instanties al in de gaten dat het goed was dat ook 'kleine luiden' iets moesten kunnen sparen om nadien iets te kunnen verwerven of voor de oude dag iets opzij te leggen. De minimumbedragen voor spaarboekjes bleken toch voor veel mensen te hoog gegrepen zodat scholen, banken en overheden hierop inspeelden. Zowel door scholen als andere spaarinstellingen werd daarom de mogelijkheid geopend met erg kleine bedragen eerst de minimuminleg bij elkaar te sparen. Dit ging meestal door middel van postzegels, dan is de link meteen gelegd met onze hobby. Indien het bedrag voor de minimum inleg werd bereikt kon het spaarformulier worden ingeleverd en het bedrag op een spaarboekje bijgeschreven. Het spaarblad/spaarkaart werd enkele jaren bewaard en daarna vernietigd door de betreffende instantie. Bij de opening van een spaarboekje kwam het voor dat de eerste inleg volledig op een spaarkaart of spaarformulier werd geplakt.

Spaarblaadjes in België

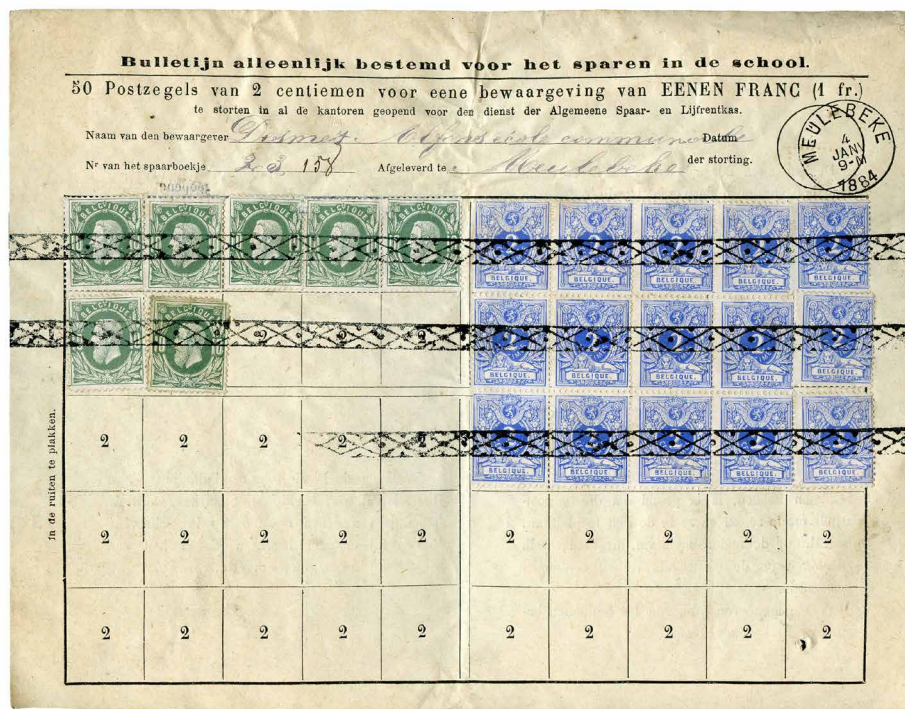
In België zijn er een flink aantal verschillende spaarblaadjes in omloop geweest. Ten eerste door de tweetaligheid; van de derde taal, in het Duits, is nooit een voorbeeld aangetroffen. Maar met de twee genoemde talen wisten de Belgen ook wel weg. Nederlands, Frans, Nederlands/Frans, Frans/Nederlands, u zegt het maar.

Daarnaast waren er drie instanties die zich met sparen bezighielden namelijk 'la Caisse

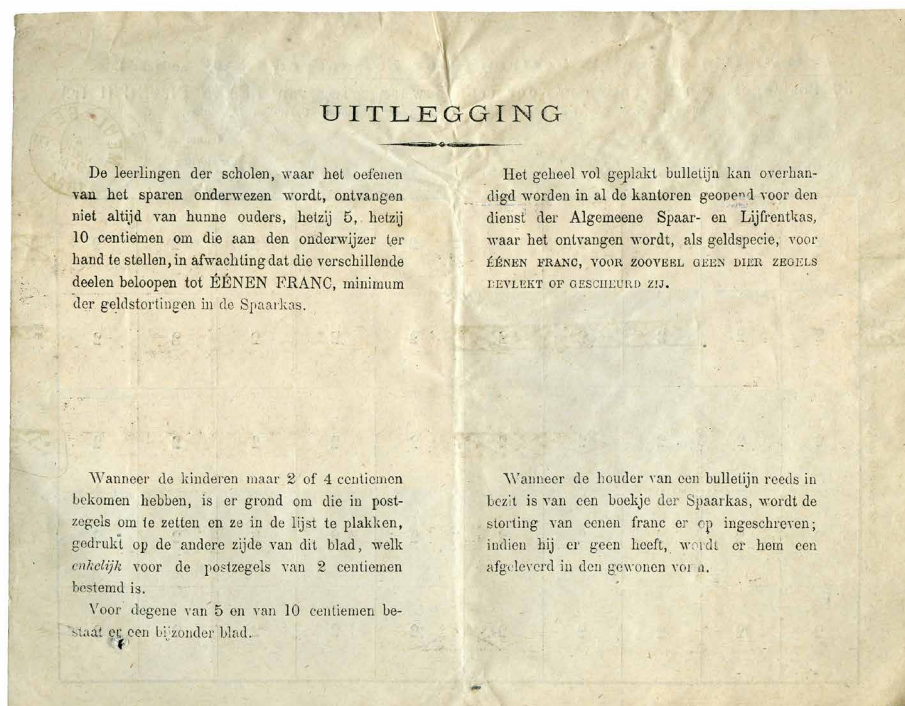
de retraite', 'la Caisse d'Épargne et de Retraite' en de 'Algemene Spaar- en Lijfrentekas' (ASLK), uiteraard eenieder met eigen lay-outs en... een eigen manier van ontwaarden/vernietigen.

Aanvullende informatie

Zoals bij de inleiding al kort werd aangegeven moesten de formulieren na inlevering worden vernietigd of kapot worden geknipt of gestanst. Hierdoor zijn van de meeste landen geen exemplaren bekend, hooguit een ongebruikt formulier of een niet ingeleverd formulier dat gedeeltelijk beplakt was met port- of postzegels. NB. In sommige landen werden specifieke spaarzegels gebruikt, deze worden in dit artikel niet behandeld.

AFB. 1: Meulebeke, 4 januari 1884. Schoolspaarblad met de tekst volledig in de Nederlandse taal gesteld. Door middel van dit spaarblad was het mogelijk om de vereiste minimuminleg van één Frank, om op een spaarboekje te zetten, bij elkaar te sparen. Op dit soort formulier, grootformaat, kon men sparen met postzegels van 2, 5 en 10 centimes. In dit geval is met een combinatie gespaard van 2 en 10 centimes uit de emissie 1869. Het was toegestaan om strippen of blokken van postzegels tegelijkertijd te plakken. Het spaarblad is volgens voorschrift ontwaard met de roulettetempel en op 4 januari 1884 ingeleverd/ontwaard.

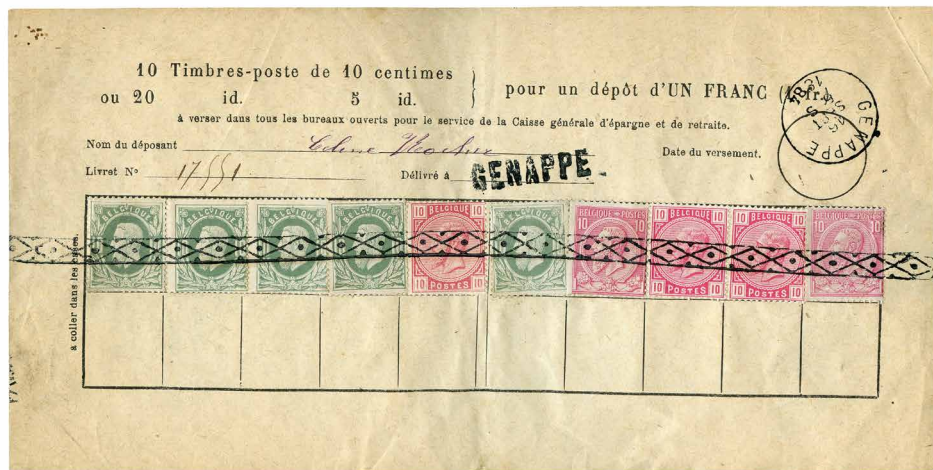
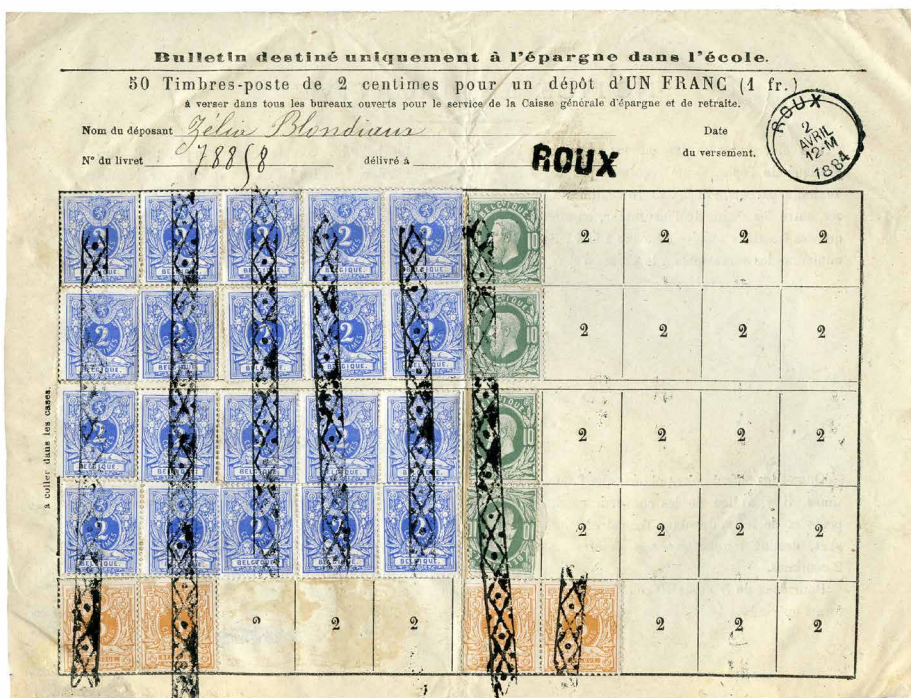

AFB. 2: Achterzijde

Volgorde

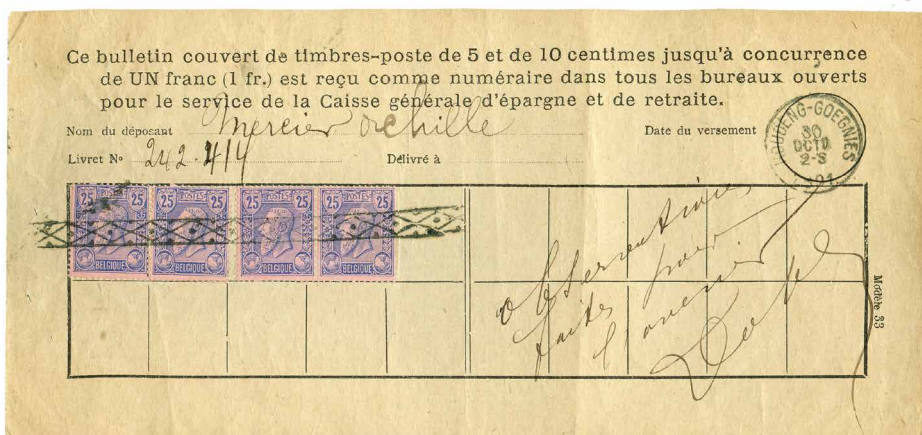
Er is gekozen voor een datumvolgorde. Zodoende kunnen tevens de uitgifte van de postzegelmissies worden gevolgd. Om een beter inzicht te geven zijn enkele voorbeelden van de achterzijde afgebeeld met de instructies. Deze is steeds direct na de voorzijde geplaatst. Getracht is om te veel repeterende tekst bij de spaarblaadjes te voorkomen. Voor de duidelijkheid is dit niet steeds mogelijk.

AFB. 3: Roux, 2 april 1884. Schoolspaarblad met de tekst volledig in de Franse taal gesteld. Op een groot formulier kon men sparen met postzegels van 2½ en 10 centimes. In dit geval is gebruik gemaakt van alle toegestane waarden uit de emissie 1869. Het spaarblad is volgens voorschrift ontwaard met de roulettetempel en op 2 april 1884 ingeleverd/afgestempeld. Op de achterzijde van het spaarblad is het spaarreglement in het Frans afgedrukt.

AFB. 4: Genappe, 16 september 1884. Spaarblad van de 'Caisse Générale d'Épargne et de Retraite' (CGER) bestemd om met postzegels van 5 en 10 centimes de vereiste minimuminleg van een Frank bij elkaar te sparen. In dit geval is de ene Frank bij elkaar gespaard met uitsluitend postzegels van 10 centimes uit de emissies 1869, 1883 en 1884. Het spaarblad is volgens voorschrift ontwaard door de roulettetempel. Tekst en voorschrift op de achterzijde in het Frans. Het formulier is ingeleverd bij het postkantoor van Genappe. Zie ook de naamstempel 'GENAPPE' dat is geplaatst bij de uitgifte van het formulier. De spaardiensten van de ASLK werden ook door de posterijen uitgevoerd.

AFB. 5: Jette, 24 september 1884. Spaarblad van de 'Algemene Spaar- en Lijfrentekas' (ASLK) bestemd om met postzegels van 5 centimes en/of postzegels van 10 centimes de vereiste minimuminleg van 1 Frank bij elkaar te sparen. In dit geval is de ene Frank bij elkaar gespaard met 8 postzegels van 10 centimes en 4 van 5 centimes uit de emissie 1869. Het spaarblad is volgens voorschrift ontwaard door de roulettetempel bij de posterijen in Jette. Tekst en voorschrift op de achterzijde in het Nederlands.

AFB. 6: Houdeng-Goegnies, 30 oktober 1891. Spaarblad bestemd om met postzegels van 5 en 10 centimes een bedrag van 1 Frank bij elkaar te sparen. Dit bedrag was de minimum inleg om op een spaarboekje te zetten. In dit geval is het bedrag van 1 Franc met postzegels van 25 centimes van de emissie 1884 bij elkaar gespaard, wat tegen de regels was. Zie de geschreven tekst 'observations faites pour l'avenir'. Dit betekent dat er opmerkingen (waarschuwing) zijn gemaakt voor (overtredingen in) de toekomst. Het spaarblad is volgens de voorschriften ontwaard met de roulettetempel. Tekst en voorschrift op de achterzijde in het Frans. Mogelijk unicaat!

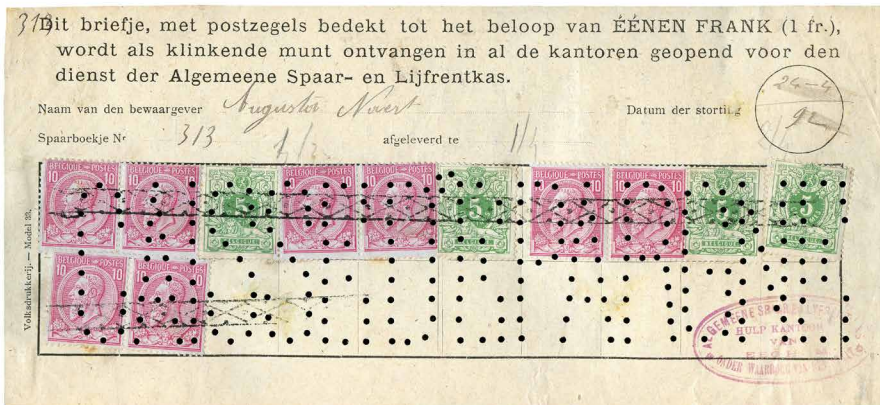
UITLEGGING

Alwie, zonder in staat te zijn om het *minimum* van eenen frank te storten, verlangt spaargelden te verzamelen, kan postzegels koopen van 5 of 10 centiemen, en ze in de lijst plakken gedrukt op den anderen kant van dit blad.

Wanneer de ruiten hetzij 10 zegels van 10, hetzij 20 zegels van 5 centiemen, ofwel een zeker getal zegels van 10 en van 5 centiemen, vormende te zamen ÉÉENEN FRANK, bevatten, kan dit bulletijn besteld worden in al de kantoren geopend voor den dienst der Algemeene Spaar- en Lijfrentkas, waar het ontvangen wordt als geldspecie, VOOR ZOOVEEL GEEN DIER ZEGELS BEVLEKT OF GESCHIEDT ZIJ.

Wanneer de houder van een bulletijn reeds in het bezit is van een boekje der Spaarkas, wordt de storting van eenen frank er op ingeschreven; indien hij er geen heeft, wordt er hem een afgeleverd, in den gewonen vorm.

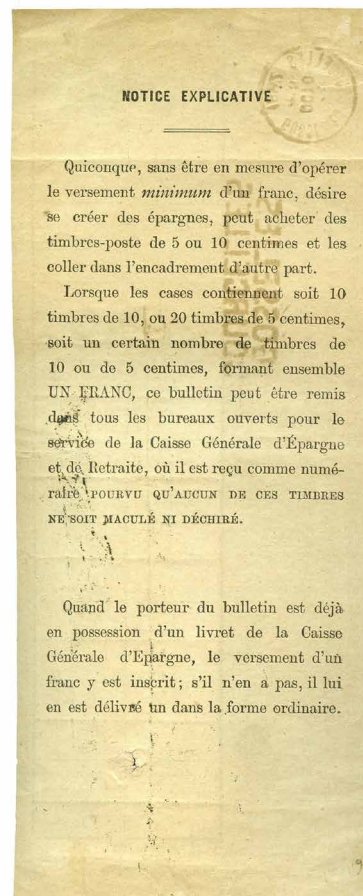
AFB. 7: Achterzijde.

AFB. 8: Eeghem, 24 april 1892. Spaarblad van de 'Algemeene Spaar- en Lijfrentkas' (ASLK) bestemd om met postzegels van 5 en 10 centimes de vereiste minimumleg van een Frank bij elkaar te sparen. Het spaarblad is volgens voorschrift ontwaard met de roulettetempel. Als extra ontwaarding werd door de ASLK een grote perforatie met de letters 'CAISSE D'ÉPARGNE' aangebracht. Het formulier is ingeleverd bij het hulpkantoor EEGHEM, het enige hulpkantoor waarvan spaarbladen bekend zijn.

AFB. 9: Gosselies-Courcelles, 14 oktober 1892. Spaarblad van la 'Caisse générale d'Épargne et de Retraite' (CGER) bestemd om met 20 postzegels van 5 centimes of 10 postzegels van 10 centimes de vereiste minimumleg van een Frank bij elkaar te sparen. Het bedrag van een Frank was de minimumleg voor op een spaarboekje te zetten. In dit geval diende het spaarblad als opening van een spaarboekje, door middel van een eerste storting door een blok van 10 postzegels van 10 centimes uit de emissie 1884. Tekst en voorschrift op de achterzijde in het Frans, zie ook de achterzijde. Het formulier is ingeleverd bij het postkantoor van Gosselies-Courcelles. Zie ook de naamstempels 'GOSSELIES-COURCELLES' in grote en kleine letters die zijn geplaatst bij de uitgifte van het formulier.

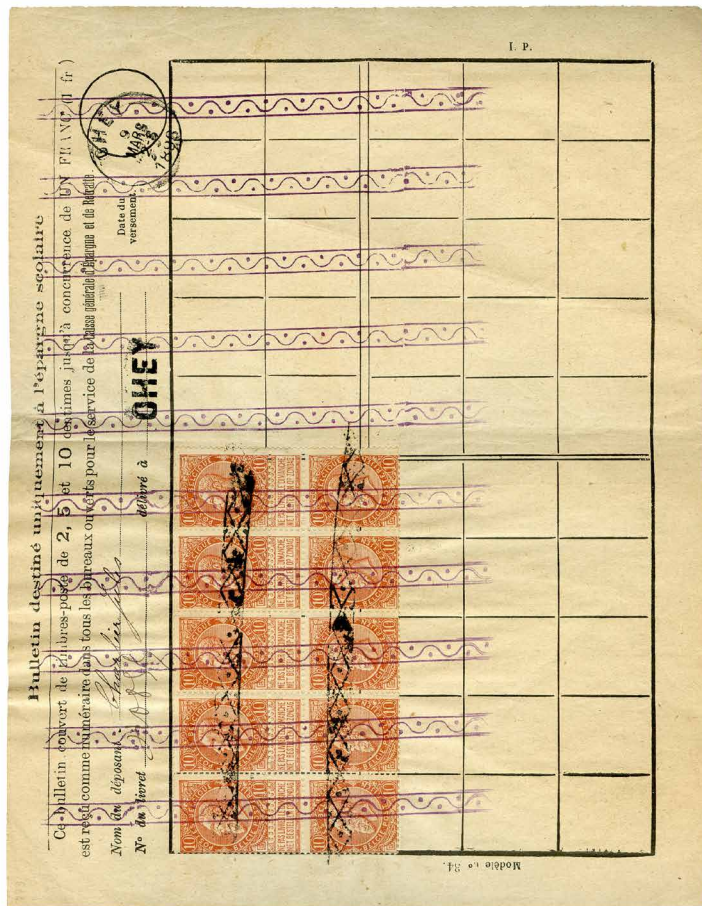

AFB. 10: Achterzijde.

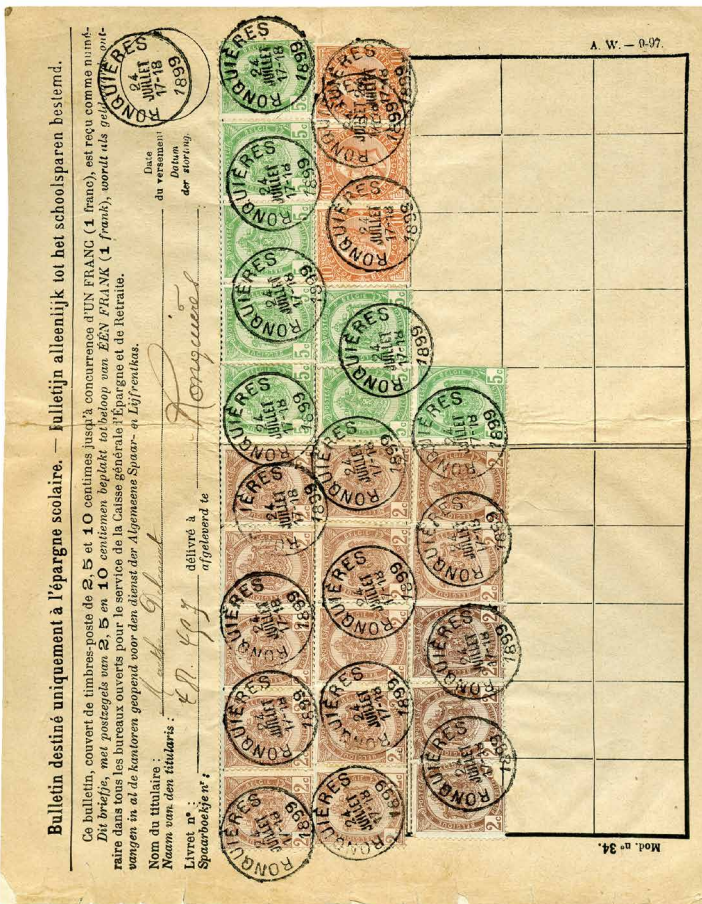

AFB. 11: Aerschot, 3 maart 1896. Spaarblad van de 'Algemene Spaar- en Lijfrentkas' (ASLK). In dit geval is de ene Frank bij elkaar gespaard met 10 postzegels van 10 centimes uit de emissie 1893. Het spaarblad is volgens voorschrift ontwaard door de roulettetempel bij de posterijen te Aerschot. De verticale extra roulette-ontwaarding met paarse inkt is door de ASLK aangebracht. Tekst en voorschrift op de achterzijde in het Nederlands.

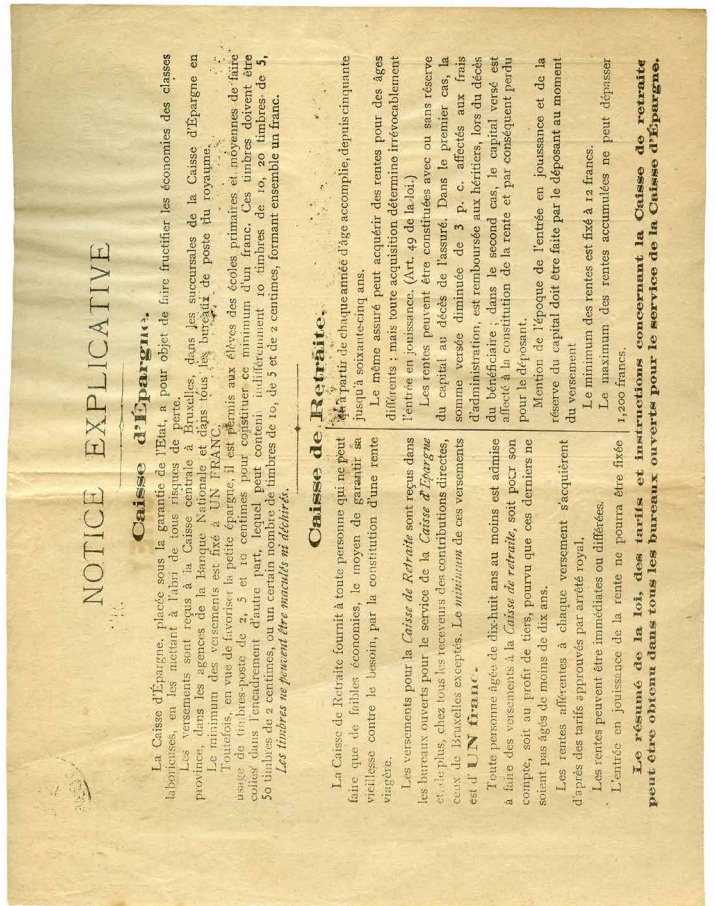

AFB. 12: Ohey, 9 maart 1898. Schoolspaarblad met de tekst volledig in de Franse taal gesteld. In dit geval is het bedrag van een Frank niet bij elkaar gespaard maar in een keer voldaan door middel van 10 postzegels van 10 centimes uit de emissie 1893. Hiermee kon een spaarboekje worden geopend. De postzegels zijn volgens voorschrift ontwaard met de roulettetempel. Bij inlevering bij de 'caisse d'épargne', spaarkas, nogmaals verticaal ontwaard met paarse inkt van een ander type roulettetempel. Rechts AFB. 13: Achterzijde.

AFB. 14: Ronquieres, 24 juli 1899. Schoolspaarblad met de tekst in de Franse en Nederlandse taal gesteld. In dit geval is met een combinatie gespaard van 2, 5 en 10 centimes uit de emissie 1893. Het spaarblad is tegen de voorschriften ontwaard met een datumstempel en op 24 juli 1899 ontwaard/ingeleverd. Rechts AFB. 15: Op de achterzijde van het spaarblad is het spaarreglement in twee talen afgedrukt.

NOTICE EXPLICATIVE

Caisse d'Épargne.

La Caisse d'Épargne, placée sous la garantie de l'État, a pour objet de faire faire des économies, le moyen de garantir sa prospérité et de lui procurer un placement sûr. Les versements sont reçus à la Caisse centrale à Bruxelles, dans les succursales et dans les bureaux de poste de tous les départements. Le minimum des versements est fixé à UN FRANC. Toutefois, en vue de favoriser la petite épargne, il est permis aux élèves des écoles primaires et moyennes de faire des versements de 2, 5 et 10 centimes. Ces timbres doivent être collés dans l'ordre chronologique d'âge par ordre de date. Les timbres de 10, 20 timbres de 5, 2 centimes, formant ensemble un franc. Les timbres ne peuvent être maculés ni déchirés.

Caisse de Retraite.

La Caisse de Retraite fournit à toute personne qui ne peut faire que de faibles économies, le moyen de garantir sa prospérité et de lui procurer un placement sûr. Le même assure peut acquiescer des rentes pour des âges différents; mais toute acquisition déterminée irrévocablement l'entrée en jouissance (Art. 49 de la loi). Le minimum des versements est fixé à UN FRANC. Toutefois, en vue de favoriser la petite épargne, il est permis aux élèves des écoles primaires et moyennes de faire des versements de 2, 5 et 10 centimes. Ces timbres doivent être collés dans l'ordre chronologique d'âge par ordre de date. Les timbres de 10, 20 timbres de 5, 2 centimes, formant ensemble un franc. Les timbres ne peuvent être maculés ni déchirés.

UITLEGGENDE AANMERKING

Spaarkas.

De Spaarkas, onder den waarborg van den Staat geplaatst, heeft ten doel de spaarzaamheid te bevorderen, het middel te verschaffen om de besparingen te plaatsen en de besparingen te doen vruchten af te laten vallen op een zeker tijdstip. De afrekeningen worden overgenomen te Brussel, in de Midlanden, in de hulp-provincies en in alle postkantoren der rijksoverheid. Het minimum der stortingen is EEN FRANK. Doch, om de kleine besparingen te bevorderen, is het toegestaan om te betalen van 2, 5 en 10 centimes. Deze timmers moeten in de volgorde van hun leeftijd op elkaar worden geplakt. De timmers van 10, 20 timmers van 5, 2 centimes, of een ander getal timmers van 10, 5 en 2 centimes, in het geheel 1 franc. De postzegels mogen noch maculerd noch gescheurd of afgebroken zijn.

Lijfrentekas.

De Lijfrentekas verschaft aan elke persoon, die maar weinig spaar kan maken, het middel om door het aanleggen eener lijfrente zijn oudtijds getijde te voorzien. Hetzelfde kan ook worden gedaan voor de kinderen van een overleden persoon. Het minimum der stortingen is EEN FRANK. Doch, om de kleine besparingen te bevorderen, is het toegestaan om te betalen van 2, 5 en 10 centimes. Deze timmers moeten in de volgorde van hun leeftijd op elkaar worden geplakt. De timmers van 10, 20 timmers van 5, 2 centimes, of een ander getal timmers van 10, 5 en 2 centimes, in het geheel 1 franc. De postzegels mogen noch maculerd noch gescheurd of afgebroken zijn.

Nederlandse deelnemers vooraan in Thailand

Bangkok is een miljoenenstad in Thailand met op de vijfde verdieping van het reusachtige Paragon winkelcentrum de Royal Hall. Dat was de plaats van de afgelopen World Stamp Exhibition van 2018, onder patronage van de Fédération Internationale de Philatélie, kortweg de FIP.

DOOR **Hotze Wiersma** • FOTO **Inge Wiersma**

De deelnemers vertegenwoordigden 71 landen, waarbij Nederland. In vijf verschillende klassen deden maar liefst 14 Nederlandse exposanten en auteurs mee in de klassen: traditionele filatelie, posthistorie, thematische filatelie, fiscale filatelie en literatuur.

Om met de laatste groep te beginnen: de veilingcatalogi van de NPV (collectie Nederlands-Indië van Bulterman) en van Van Dieten (catalogus 2018) scoorden respectievelijk met 77 en 81 punten. De uitgave van Corinphila over de Plattelandspost van Hotze Wiersma werd beoordeeld als vermeil met 80 punten. Topper in deze klasse was de inzending van Hans en Henny TSchroots met 'Aviation and Airmail Encyclopedia', deel 2. De jury waardeerde dit levenswerk met Large Gold, 95 punten.

Bij de groep Revenu, fiscale filatelie, waren maar liefst 23 inzenders. Good-old Dick van der Wateren kwam deze keer met Nepal Revenu's tot large vermeil met 85 punten. Peter van Nies had succes met zijn collectie 'The family Life of Birds', een kleurrijke, thematische inzending die met 90 punten met goud werd bekroond.

Bij de traditionele klasse waren er twee Nederlandse inzendingen. Te weten de collectie van Avo Kaplanian met als titel 'The early issues of Jordan and Their Varieties, 1920-1933'.

Avo maakte zijn debuut met vijf kaders en behaalde vermeil met 83 punten. De andere inzender in deze klasse was P. Deo van Wijk die met de derde emissie van Nederland op 90 punten (goud) uitkwam. Hij heeft nu de mogelijkheid om van vijf naar acht kaders te gaan bij een volgende deelname.

Posthistorie

De grootste groep Nederlandse deelnemers was te vinden in de klasse posthistorie met maar liefst zes exposanten.

Wim Tukker had een bijzondere collectie met censuurmerken van Australië op particuliere correspondentie van 1939 tot 1945. De jurybeoordeling leverde 82 punten op, Vermeil. Hans Paul Soetens had een inzending met de titel 'Mail to and from the Levant by French shipping to 1875'. Met vijf kaders kwam hij

meteen tot Large Vermeil met 85 punten. Arie Zonjee verbeterde zijn collectie over Expresse in Nederland met liefst 5 punten, vergeleken met Jeruzalem in mei 2018. Het werd nu Large Vermeil met 86 punten. De specialisatie van Hans Wilderbeek betrof de inzending 'Postal History of the Duchy of Brunswick tot 1867'. Dat leverde een mooie Large Vermeil op met 87 punten. De progressie van Sander Pieters met de 1e emissie van Nederland was opmerkelijk. Hij deed ook mee in Jeruzalem in het voorjaar van 2018 en kreeg daar 84. De nieuwe opzet van Hans werd met 91 punten gewaardeerd in Bangkok, en daarmee was voor hem Goud binnen. Tenslotte de verzameling van Hotze Wiersma over de plattelandspost in Nederland van voor 1850. Deze verzameling is al meermalen internationaal bekroond met groot goud en goud. Deze keer werd het Goud met 93 punten.

Prima resultaten

Al met al als totaal van de inzendingen van Nederland prima resultaten, waarmee de Nederlandse filatelie uitstekend mee doet op het internationale podium. Er waren vanuit Europa 27 landen vertegenwoordigd. Bij het vaststellen van een gemiddelde score per land heeft Nederland zich ook nu opnieuw verbeterd. Hieronder ziet u een lijstje van de resultaten van Europese landen, die met vijf of meer collecties inzonden:

België:	86	Oostenrijk:	80
Frankrijk:	85	Rusland:	86
Groot-Brittannië:	87	Zweden:	90
Italië:	86	Zwitserland:	85
Nederland:	86		

Namens de KNBF was Arie Zonjee als commissaris aangesteld. Hij regelde de aanmelding, inlevering, douane, transport en het ophangen in de kaders. Deze keer werd hij geholpen door Wim Tukker, die als assistent meehielp bij het werk. Het jaar 2018 was daarmee met drie FIP tentoonstellingen een excellent jaar voor de filatelisten uit Nederland.

Voor juni dit jaar staat de volgende FIP tentoonstelling op het programma. Dan is de World Stamp Exposition (FIP) in Wuhan een grote stad in centraal-China. De aanmelding hiervoor loopt via de KNBF.

LANDSCOMMISSARIS

Voor wat betreft het werk van een landscommissaris is het vooral veel wachten en vergaderen. Bij de douane in Thailand bijna 3 uur. De binroom, inclusief ophangen, bijna 7 uur en voor het uithalen ongeveer dezelfde tijd. Zelf inhangen en uithalen dus. Ieder kader heeft 12 schroeven dus reken maar uit. De inhangdag en de uithaaldag zijn we dus – inclusief de reis – bijna

2 x 22 uur in de weer geweest. Vergaderingen starten iedere dag om 8.30 uur in de morgen. Arie heeft niets van Bangkok gezien. Ik heb anderhalve dag 'vrij' genomen. De filatelie leeft echt in Azië. In Europa wordt de hobby door de pers het graf ingeschreven terwijl daar iedere dag een item op de tv was, met ook veel jeugd. Het tentoonstellingspaspoort wat hier

al een tijdje uit de tijd is, was daar volop in trek. Twee prachtige hallen op de vijfde verdieping van het Paragon Siam centre. Vier keer 10 kaders op een rij en dan 80 rijen diep een geweldige ervaring. Veel mooi materiaal en veel mensen tussen de kaders. De vergadering van de FIP was ook interessant. 88 landen hadden een afvaardiging gestuurd en de

stemmingen waren vrijwel allemaal unaniem. Volgend jaar Wuhan, het voormalige Hankow.

Door de vele Aziatische landen kan Europa samen met de Amerikanen niet echt een vuist maken. Goed is te zien dat er de komende drie jaar veel FIP evenementen zijn. Voor diegene die van een reisje houden is er genoeg te doen.

Wim Tukker

Redactie

Jeffrey Groeneveld
De Goedemeent 1
1447 PT Purmerend
Tel.: 0299 - 46 38 50

M.m.v. Sjoerd Bangma,
Alex Nuijten, Willeke
ten Noever Bakker
en Toon Oomens

Adreswijzigingen

Een vriendelijk verzoek
aan de abonnees van
De Posthoorn. Alle adres-
wijzigingen, verande-
ringen in abonnementen,
etc. graag doorgeven aan
de ledenadministratie
van De Posthoorn
Aria Sprangers,
Provincialeweg
Noord 128,
4286 EE Almkerk,
Tel.: 0183 - 40 39 52

Toestemming

Het overnemen van arti-
kelen uit De Posthoorn is
toegestaan, maar alleen
met bronvermelding.

Meer dan
1700 jongens en
meisjes gingen
je voor.
De postzegelclub
van Stamps4Friends
op internet:
de Stamp Kids Club.
Surf naar
www.stampkids.nl

Top of Flop

Postwaardestukken... Hoe verzamel je die nou? [9]

Ik heb jullie een overzicht gegeven hoe ik mijn postwaardestukkenverzameling heb ingedeeld. Voor alle duidelijkheid: het is maar een voorbeeld en je kunt natuurlijk zelf je eigen indeling maken. Mijn indeling ziet er dus zo uit:

1. Correct postaal gebruik waarvoor het uitgegeven postwaardestuk was bedoeld;
2. Postwaardestukken die extra frankeringen hebben om aan een bepaalde extra service te voldoen;

3. Postwaardestukken die extra frankeringen hebben om te voldoen aan tariefwijzigingen;
4. Laat gebruikte postwaardestukken die niet meer aan de loketten verkrijgbaar waren, maar nog wel frankeergeldig;
5. Filatelistisch gebruik, meestal om een gebruikt exemplaar in handen te krijgen of om een bepaald stempel te verkrijgen;
6. In het buitenland gebruikt;

7. Postale behandelingen;

8. Uitknipsels van postwaardestukken gebruikt op 'normale' post. Deze maand laat ik jullie een briefkaart zien uit categorie 7. Hij ging van Deventer naar Groningen. De briefkaart is afgestempeld met het puntstempel 24 en het kleinrondstempel Deventer. Het was tegen de voorschriften om briefkaarten af te stempelen met een puntstempel. Dit moest gebeuren met een kleinrondstempel. Je zult waarschijnlijk al hebben gemerkt dat de naam van de geadresseerde is verwijderd. Dit heeft de briefkaart beschadigd. Zoals ik eerder meldde, moet je beschadigde stukken zoveel mogelijk vermijden. Waarom heb ik hem dan toch opgenomen in mijn collectie? Het is een heel bijzondere kaart. Er zijn maar drie exemplaren uit Deventer bekend die tegen de voorschriften met het puntstempel 24 zijn gestempeld. Het is dus erg lastig om een onbeschadigde kaart met zo'n stempel te krijgen. En weten jullie wat nou zo leuk is? Omdat ik deze kaart hier in Australië in een uitzoekbak tegenkwam kreeg ik hem voor een koopje. De volgende maand geef ik jullie weer nieuwe voorbeelden.

Alex Nuijten

De grootste elektrische vloot

De Australische post meldt met trots dat zij iets bijzonders heeft. Het postbedrijf heeft het grootste aantal elektrische voertuigen in het land. Zo'n groep voertuigen wordt ook wel een vloot genoemd. Het gaat om 1.000 driewielers waarmee de

post wordt bezorgd. Deze komen bovenop de elektrische voertuigen die Australia Post al had. Met deze driewielers draagt het postbedrijf zijn steentje bij om klimaatverandering te stoppen. Maar er zijn meer voordelen. Zo zijn ze veiliger dan de motorfietsen die tot nu toe

gebruikt werden. Ze zijn stabiel op de weg en de bestuurder is beter beschermd. Ze kunnen ook meer pakjes vervoeren. Australia Post hoopt de komende jaren haar elektrische vloot te kunnen uitbreiden tot een kleine 6000 voertuigen. Tegen die tijd zal het bedrijf een kwart minder CO₂ uitstoten.

Elke maand stellen we de vraag of de afbeelding een top in je verzameling is of een flop? Deze maand laten we jullie een paar Duitse postzegels zien. Op elke zegel is het woord "Muster" gestempeld. Mag je

postzegels met zulke stempels opnemen in je tentoonstellingsverzameling?

A Ja, deze zegels zijn afgestempeld in het Duitse plaatsje Muster.

B Ja, dit is een bijzonder stempel en met

uitleg erbij is er niets mis mee

C Nee, in een tentoonstellingsverzameling mogen alleen postfrisse zegels

D Nee, dit is geen poststempel. Het antwoord vind je op de volgende pagina.

Hallo jongens en meisjes!

Reageren? Willeke.tnb@wxs.nl

KIDS CORNER

Brexit

Als alles loopt zoals nu de plannen zijn, hebben we eind van deze maand een belangrijke gebeurtenis: Brexit. Dat betekent: Britain exit, Groot-Brittannië vertrekt uit de Europese Unie (EU). De gezamenlijke regels van de Europese landen voor handel, werk, diensten en kapitaal gelden dan niet meer voor het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (VK).

Waarom eigenlijk?

In 1973 kwam het VK bij de Europese Gemeenschap, maar een paar jaar later wilden ze er eigenlijk al weer uit. Dat gebeurde niet. Begin 2000 kwamen er een aantal Oost-Europese landen bij de Europese Gemeenschap en wat denk je: veel mensen uit die landen wilden verhuizen naar het VK. In 2016 waren er al drie miljoen immigranten naar het VK verhuisd. Die wilden allemaal daar wonen, werken en veel geld verdienen.

Protest

De Engelsen voelden zich achtergesteld, want de migranten namen hun baan in en ze werden zelf werkeloos. Toen kwam er een premier die liet het volk stemmen: willen we in de EU blijven of niet? En wat gebeurde er? Iets meer dan de helft stemde: eruit!

Wat gaat er veranderen?

Je leest steeds over een hoop papierwerk en invulformulieren, maar

wat dan precies? Je moet het zo voor je zien. Als een bloemenkweker nu zijn bosjes bloemen naar het VK verstuurt, kan dat makkelijk. Bijna alsof hij ze van Den Haag naar Groningen zou versturen. Maar als het VK uit de EU is gegaan, moeten alle spullen die daarheen verstuurd worden, voldoen aan de alle Europese veiligheidseisen.

Formulieren, formulieren

De mensen bij de douane die bij de grenzen werken, moeten dan alle

Postscriptum

HALLO POSTHOORN-LEZERS!

Top of Flop

Het juiste antwoord is **B**. Deze postzegels werden door de Duitse postdienst gestuurd aan journalisten en redacteurs van postzegelbladen. Om te voorkomen dat ze door hen op de post geplakt werden, kregen de zegels de afstempeling Muster. Op die manier was duidelijk te zien dat het

om voorbeeldpostzegels ging. Ze waren bedoeld om te gebruiken als afbeelding bij de aankondiging van nieuwe postzegels. Als je een enkele zegel met zo'n stempel in je verzameling opneemt en uitlegt waarom er Muster op staat, laat je mooi je filatelistische kennis zien.

Een studiegroep: Filatelistenvereniging Duitsland

Je kunt natuurlijk postzegels verzamelen op de gewone manier, je verzamelt een land, of een thema. Heb jij veel zegels van Duitsland? Dan zou je eens kunnen gaan kijken op de website van de Filatelistenvereniging Duitsland. Sinds 1987 helpt deze vereniging alle geïnteresseerden aan informatie die ze nodig heb-

ben bij het samenstellen van hun collectie. Duitsland verzamelen is namelijk niet zo eenvoudig. Je weet misschien wel dat het land na de Tweede Wereldoorlog een tijdje verdeeld is geweest, dus uit die tijd stammen je zegels waar 'Deutsche Bundespost' op staat en 'DDR'. Daarnaast heeft het land, sinds er postzegels uitgegeven werden,

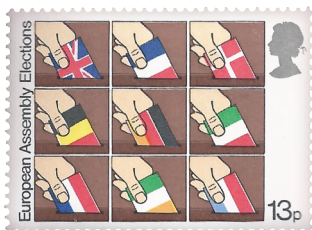
een aantal kleine staatjes gekend, koninkrijken, hertogdommen en vrije steden die ook allemaal hun eigen postzegels uitgaven. Daar kun je wel wat hulp bij gebruiken als je dat allemaal moet uitzoeken. De vereniging geeft vier keer per jaar een verenigingsblad uit, en er zijn vier bijeenkomsten per jaar. Daarnaast zijn ze aanwezig op

Op Paaszaterdag wordt tijdens de Nationale postzegeltonstelling in Gouda weer de Dag van de Jeugdfilatelie gehouden. Ik ga er zeker heen en ook jullie willen dit evenement natuurlijk niet missen. Noteer dus in je agenda: zaterdag 20 april DvdJ! Volgende maand meer hierover.

Een filatelistische groet van Jeffrey Groeneveld

diverse evenementen. Dus loop er even langs als je tijd hebt. Meer weten? www.fvduitsland.nl Willeke ten Noever Bakker

vrachtwagens doorzoeken: wat zit er in? Is het gecontroleerd? Mag dit naar het VK? En dan maar formuliertjes invullen. Dat geldt dan voor alle Europese landen die producten naar het VK willen versturen.

Toeristen

En er is ook een verandering voor jou als toerist. Je kan niet meer op alleen je paspoort naar Londen reizen. Je moet een visum aanvragen,

dat kost tijd en natuurlijk ook geld.

De visserij

Een van de dingen waar over gepraat moet worden is de visserij. Tot nu toe hadden alle vissers die in de Noordzee vissen, afspraken met elkaar: wie vist in welk deel van die zee? Een groot deel van de Noordzee is van het VK, dus de vissers van de andere landen willen heel graag dat er goed overlegd wordt. Anders

zijn ze hun visgronden kwijt en dan kunnen ze wel stoppen met vissen.

30 maart 2019

Elk lid van de Europese Unie heeft het recht om er uit te stappen. Dat is wat het VK op deze datum gaat doen. Het is wel belangrijk dat de andere lidstaten er mee akkoord zijn. Op die dag wordt het VK een land als alle andere landen in de wereld die niet bij de EU horen.

Begrijp je het nu?

Ik hoop dat ik je met deze informatie een beetje heb geholpen om te begrijpen hoe het zit met Brexit.

Trouwens, nog even een weetje: het woord 'Brexit' is wat je noemt een portemanteauwoord. Dat betekent dat (kort gezegd) er uit twee of meer bestaande woorden een nieuw woord wordt gemaakt. Zo ken je ook wel brunch (breakfast en lunch).

Groeten van Willeke

fokken van zwanen best geld konden verdienen. De zwanenboerderij bestaat nog steeds.

Wist je dat...

... er in de Middeleeuwen monniken in Zuid-Engeland waren die een zwanenboerderij begonnen? Lange tijd was het heel normaal om vlees van zwanen te eten. De monniken in Abbotsbury bedachten daarom dat ze met het

Alleen tegenwoordig worden de zwanen daar juist beschermd. Het is ook een toeristische attractie geworden. In het broedseizoen kan je daar honderden broedende zwanen zien. De boerderij is gelegen in een prachtige omgeving die ook filmmakers trekt. Zo zijn daar onder andere opnames voor de Harry Potterfilms gemaakt.

"Filatelie is meer dan postzegels verzamelen"

De meeste verzamelaars hebben één of meerdere stockboeken vol met postzegels. Soms maar van één land of van allerlei landen op de wereld. Maar het kan heel wat leuker worden als je meer dan postzegels spaart. En dan moet je denken aan alles wat met POST te maken heeft. Een verzameling aanleggen bijvoor-

beeld van de stempels van je eigen woonplaats is zo een uitdaging. Vooral in de thematische filatelie zijn er erg veel mogelijkheden. Zo heb ik in mijn verzameling "Milieu" bijgaande frankeermachinstempels. Dit soort stempels werd vooral in de tweede helft van de vorige eeuw veel gebruikt door o.a. firma's,

verenigingen en overheidsinstaties. Het ene stempel roept op om het milieu en de wereld te beschermen, maar dat begint wel bij jezelf! Het andere stempel heeft betrekking op het schoon houden van water. Water is voor alle mensen, dieren en planten op deze wereld letterlijk van levensbelang. En dat water moet wel

vrij zijn van afval, plasticdeeltjes en chemische stoffen zoals fosfaten uit wasmiddelen. En ook hier wordt een beroep op jezelf gedaan! Dergelijke stempels vormen ook een mooie afwisseling tegenover de vele postzegels in een tentoonstellingskader. Ga eens op zoek naar frankeermachinstempels. Je vindt ze zeker bij de diverse handelaren op een postzegel- of ruilbeurs. Succes. **Toon Oomens**

Rietdijk

A° 1919

Postzegelveiling 412

Dinsdag 23 april 2019

Woensdag 24 april 2019

Donderdag 25 april 2019

1919 – 2019

100 jaar

Rietdijk veilingen

Rietdijk
A° 1919

Postzegel- en muntenveilingen B.V.

Postzegelveiling 411

14, 15 en 16 november 2018

Kantoor
Rietdijk B.V.
Noordeinde 41
2514 GC Den Haag
The Netherlands
Tel.: +31(0)70-364 79 57
Fax: +31(0)70-363 28 93
info@rietdijkveilingen.nl
www.rietdijkveilingen.nl
Live bidding: www.rietdijklive.nl

Ook een veilingcatalogus ontvangen?
Een e-mail of een telefoontje volstaat.
Wij sturen u graag een exemplaar toe!

Reeds voor veiling 412
ontvangen:
Prachtig Zwitserland

Rietdijk live
A° 1919

Registreer u om online live mee
te kunnen bieden op onze veiling!

Biedplatform: <https://www.rietdijklive.nl>

Meer dan **100** jaar
in dienst van de
Filatelie!

Rietdijk B.V.

Noordeinde 41

2514 GC Den Haag

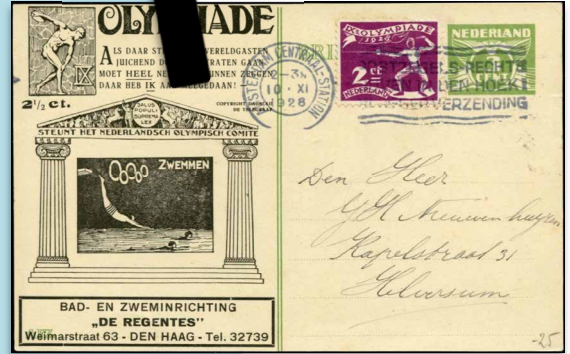
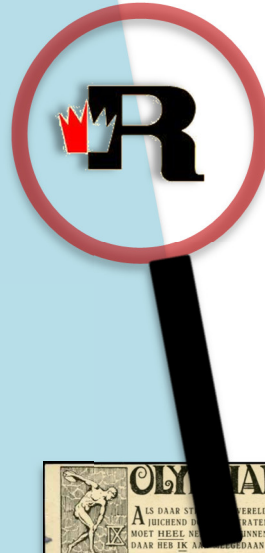
The Netherlands

T.: +31-(0)70-364 79 57

F.: +31-(0)70-363 28 93

E.: info@rietdijkveilingen.nl

W.: www.rietdijkveilingen.nl

Helpt u mee onze kasten voor de
Jubileumveilingen vol te krijgen?
Voor grotere inzendingen komen
we graag naar u toe!

Opgaven voor deze rubriek in het meinummer 2019 (verschijnt 7 mei) moeten uiterlijk op 6 april in het bezit zijn van de redactie van 'Filatelie', Postbus 7, 3330 AA Zwijndrecht hillesum@filatelist.com Per e-mail heeft de voorkeur!

Attentie: graag alle evenementen in 1x per seizoen doorgeven. Uitsluitend de noodzakelijke data doorgeven in een tekstbestand zonder opmaak. Geen flyers sturen.

Voor opname onder het kopje 'Ruildagen' moet u de volgende gegevens vermelden: datum, plaats, locatie, adres locatie, openingstijden en telefoonnummer en/of e-mail adres van de organisator. Onvolledige opgaven van evenementen kunnen helaas niet verwerkt worden.

Hoewel deze agenda met veel zorg wordt samengesteld, kan de redactie niet garanderen dat de genoemde evenementen ook op de opgegeven data en tijdstippen doorgang vinden. De redactie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten in de evenement gegevens. Niet alle evenementen zijn gratis toegankelijk. Verder is het mogelijk dat postzegels een onderdeel vormen van het materiaal dat op de hieronder vermelde beurzen wordt aangeboden. Wij adviseren u met klem om - en dat geldt dan vooral bij het bezoeken van ver van uw woonplaats gelegen evenementen - eerst even met de organisatoren te bellen.

AANLEVERINSTRUCTIES

Met ingang van 2 november worden opgaven voor evenementen / ruildagen nog slechts in behandeling genomen indien deze worden aangeleverd in het format zoals dat in maandblad Filatelie wordt gebruikt (zie deze pagina's). Uitsluitend de navolgende informatie dient aangeleverd te worden (en ook niets meer!)

- datum evenement
- plaatsnaam (zonder postcode)
- naam locatie
- adres locatie
- openingstijd
- één telefoonnummer

Indien geen telefoonnummer vermeld wordt, dan een mailadres of het www adres van de organisator. Let op: indien mailadres, dan geen www adres.

Er wordt niet gecorrespondeerd over aanmeldingen die niet aan het format voldoen. Deze worden niet geplaatst.

TENTOONSTELLINGEN EN MANIFESTATIES

9+10 maart:

Nijmegen. Novio-Fair, OC Huisman sporthal, Dennenstraat 25. www.Noviopost.nl

13 april:

Monster. Tentoonstelling 'Westland Verzamelt', De Noviteit, Kloosterlaan 33, 10.00-16.00 uur. www.postzegelverenigingmonster.nl

13+14 april:

Utrecht. Verzamelaarsjaarbeurs, Jaarbeurs. www.verzamelaarsjaarbeurs.nl

17-20 april

Gouda. Nationale Tentoonstelling Gouda 2019. Sportcomplex De Mammoet, Calslaan 101. www.sfeg.nl

9-11 mei:

Essen, Duitsland. Briefmarkenmesse. www.briefmarkenmesse-essen.de

17+18 mei:

Barneveld. Hollandfila, Veluwehal, Nieuwe Markt 6, 10.00-17.00 / 10.00-16.00 uur.

29 mei / 2 juni:

Stockholm, Zweden. Stockholmia 2019. www.stockholmia2019.se

11-17 juni: Wuhan, China.

23-25 augustus:

Sarpsborg, Noorwegen. Nordia 2019. www.nordia2019.no

RUILDAGEN EN HANDELSBEURZEN

5 maart:

Etten-Leur. De Linde Lambertusstraat 7, 13.00-16.30 uur. agnesenaugust@casema.nl

7 maart:

Bergen op Zoom. Wijkcentrum de Korenaere, 19.00-21.30 uur. m.gremmen@kpnmail.nl

9 maart:

Den Haag. Wijkcentrum Zuiderpark, Escamplaan 55, 13.00-16.00 uur. T: 06-27233453. www.zhpv.nl

Ede. "Ons Huis". Prinsesselaan 8, 10.00-16.00 uur. T: 06-51880027. beurs@fv-degeldersevallei.nl

Elshout. Gebouw 't Rad, Kerkstraat 39, 10.00-13.00 uur. T: 0416-379919.

Hoofddorp. 'De Jeugd van Gisteren' Beemsterstraat 4, 10.00-16.00 uur. T: 06-54741761.

Leusden. De Til, Hamersveldseweg 30, 13.00-16.30 uur. T: 0318-513222. www.deloupeleusden.nl

Maassluis. Theater Koningshof, Uiverlaan 20, 12.00-16:00 uur. T: 010 5916747.

Ommen. Hervormd Centrum, Pr. Julianastraat 8, 10.00-15.00. T: 0548-858220.

Winschoten. Gebouw SV Bovenburen, Tromplaan 86, 9.30-15.00 uur. T: 0597-422319. jur.baas@home.nl

10 maart:

Breda. Clubhuis "De Toss", Valkenierslaan 285a, 9.30-12.30 uur. T: 076-5144671. cees.mertens@ziggo.nl

Echt. Buurthuis St. Joris, Cyprusstraat 58, 9.30-12.00 uur. T: 046-4585187. hub.bellen@outlook.com

12 maart:

Diemen. De Schakel, Burg. Bickerstr. 46a, 19.00-22.00 uur, T: 06-18551829.

Schoonhoven. Verenigingsgebouw Zilverstad Nieuwe Singel 39 12.30-16.30 uur. T: 0182-385147.

13 maart:

Amersfoort. "De Bron", Vogelplein 1, 13:00-16:00 uur, T: 06-21413789.

14 maart:

Kloetinge. Amicitia Schimmelpenninckstraat 14, 19.30-22.00uur T.0113-228562. ecm@zeelandnet.nl

16 maart:

Aalsmeer. Parochiehuis, Gerberastraat 6, 9.30-15.00 uur. T: 0297-343885 www.postzegelverenigingaalsmeer.nl

Apeldoorn. Wijkcentrum het Bolwerk, Ravelijn 55, 10.00 - 16.00 uur. T: 06-30718411.

Appingedam. ASWA-gebouw, Burg. Klaukelaan 16, 10.00-15.00 uur. T: 0596-624394.

Breda. Gemeenschapshuis 'De Blaker', Graaf Hendrik III Plein 168, 13.00-16.00 uur. T: 076-5144671.

Cees.mertens@ziggo.nl

De Bilt. Latijns-Amerika, Cultureel centrum H.F.Witte, Henri Dunantplein 4, 12.00-17.00. T: 010-4802961. pweda@live.nl

's-Hertogenbosch. Sociaal Cultureel Centrum de Helftheuvel, Helftheuvelpassage 115, 9:00-12:30 uur. T: 073-6567680. info@hertogpost.nl

Leidschendam. Wijkcentrum de Plint, Prins Frederiklaan 7, 13.00-16.00 uur. T: 06-27233453.

www.zhpv.nl

Markelo. Socruimte De Haverkamp, Stationsstraat 30, 100.0-5.0 uur. T: 0548-858220.

Nieuwleusen. Gebouw "de Bombardon", Burgemeester Bacxlaan 181, 10.00-15.00 uur. T: 0529-431528.

Rottum. Het "Dorpshuis", Binnendijk 22, 9.30-14.30 uur. pvheerenveen@hotmail.com

17 maart:

Alkmaar. Stichting de Rekere 2.0, Drechterwaard 16, 10.00 - 16.00 uur. T: 06-14931087.

Reuver. De Schakel, Broeklaan 2, 10.00-13.00 uur. T: 077-4741585. pzv.filvero@ziggo.nl

18 maart:

Bladel. Cultureel Centrum Den Herd, Emmaplein 4, 18.00-20.30 uur. T: 06-27351933.

Deventer. Wijkgebouw Van Vlotenlaan 85, 19.00-22.00 uur. info: www.deventerpostzegelvereniging.nl

19 maart:
Nijmegen. Wijkcentrum 'titus Brandsma'. Tweede Oude Heselaan 386, 13.00-16.00 uur. T: 024-3561969. secretaris@noviopost.nl

21 maart:
Etten-Leur. De Linde Lambertusstraat 7, 18.30-22.00 uur. agnesenaugust@casema.nl
Ewijk. MFA 't Hart, Den Elt 17, 19.30-22.00 uur. T: 0487-521340.

23 maart:
Dordrecht. De Gravenhorst, Vijverlaan 1002, 10.00-14.00 uur. T: 06-24432140.
Mijdrecht. 't Oude Parochiehuus, Bozenhoven 152, 9.30-13.00 uur. T: 0297-289322. www.verzamelaarsrondevenen.nl
Rotterdam. Rotterdamsche Philatelisten Vereeniging, Oranjehof, Immanuel Kantstraat 2, 10.00-16.00 uur. T: 06-22184304.

24 maart:
Diemen. De Schakel, Burg, Bickerstr. 46a, 10.00-16.00 uur. T: 020-6942002.
Oud-Gastel. Hart van Gastel, Markt 8, 9.30-13.00 uur. T: 06-23300801. jankoenraadt8@gmail.com
Veldhoven. Dorpscentrum D'ouw School, Oude Kerkstraat 18, 9.00-12.30 uur. T: 040-2557650.

25 maart:
Nijmegen. Wijkcentrum 'Titus Brandsma'. Tweede Oude Heselaan 386, 19.00-22.00 uur. T: 024-3561969. secretaris@noviopost.nl

28 maart:
's-Hertogenbosch. Sociaal Cultureel Centrum de Helftheuvel, Helftheuvelpassage 115, 19.00-22.30 uur. T: 073-6567680. info@hertogpost.nl

30 maart:
De Meern. De Schalm, Oranjelaan 10, 9.00-12.00 uur. T: 06-30690519. secretariaat.postfris68@gmail.com
Deventer. Wijkgebouw Van Vlotenlaan 85, 10.00-16.00 uur. info: www.deventerpostzegelvereniging.nl
Huizen. de Zenderkerk, Borneolaan 30, 10.00-16.00 uur. T: 035-5387550. gjvis123@xs4all.nl
Jemgum (Duitsland). Dorfgemeinschaftshaus, Hofstr. 2, 8.00-14.00 uur. T: +49-49546346. Oswald.Janssen@t-online.de
Reeuwijk. De Brug, Dunantlaan 1, 10.00-15.30 uur. T: 0182-395103.
Rotterdam. "De Oranjerie" Immanuel Kantstraat 2, 10.00-16.00 uur. T: 06-29161783.

Spijkenisse. Aula Praktijkcollege, E van Dintelstraat 11, 10.00-15.00 uur. T: 0181-616995. maliev@planet.nl
Steenwijk. De Meenthe, stationsplein 1 10.00-15.00 uur. www.filatelistenverenigingijsselham.nl
Zoetermeer. Buurtvereniging Buytenrode, César Franckrode 60, 10.00-16.00 uur. T: 06-27233453. www.zhpv.nl
Zwolle. Jubal, Geert Grootestraat 1, 10.00-15.00 uur. T: 038-4539140.

31 maart:
Huissen. Cultureel centrum 'de Brink', De Brink 8, 10.00-14.30 uur. T: 026-3271979. w.aleven3@upcmail.nl
Klimmen. Gemeenschapshuis "Op d'r Plats", Houtstraat 25, 9.00-13.00 uur. T: 045 405 2568.

Weert. Scholengemeenschap Philips van Horne, Herenstraat 298, 9.30-6.30 uur. T: 0495-541666. www.filatelicaweert.nl

1 april:
Bladel. Cultureel Centrum Den Herd, Emmaplein 4, 18.00-20.30 uur. T: 06-27351933.
Velp. Parkstaete Zalencentrum, Parkstraat 3-B, vanaf 20:00. T: 06-11018699. www.vierstroomfilatelie.nl

2 april:
Etten-Leur. De Linde Lambertusstraat 7, 13.00-16.30 uur. agnesenaugust@casema.nl

4 april:
Bergen op Zoom. Wijkcentrum de Korenaere, 19.00-21.30 uur. m.gremmen@kpnmail.nl

6 april:
Hendrik Ido Ambacht. Wielstaete, van Kijfhoekstraat 146, 12.00-16.00 uur. T: 078-6814441.

Hoogeveen. De goede Herder Kerk, Middenweg 14, 9.30-15.00 uur. T: 06-28164666, p.c.hoogeveen@outlook.com

Lisse. 't Poelhuys, Vivaldistraat 4, 10.00-14.45 uur. T: 06-27317747. a.vansluijs@quicknet.nl

Meppel. Kerkelijk Centrum Trias, Groenmarkt 6, 9.00 uur tot 12:30 uur, T: 0529-432746.

Nunspeet. Kerkelijk centrum De Wheme, Ds. de Bouterlaan 5, 13.15-16.00 uur. T: 0341-256163.

Oosterhout. De Bunthoef, Bloemenhof 2, 13.00-16.00 uur. T: 0162-432738. ceespijpers@casema.nl

Uithoorn. Wkc Bilderdijkhof, Bilderdijkhof 1, 10.00-14.00 uur. fvu001@gmail.com

Wierden. Het Anker, Wilhelminastraat 28, 10.00-15.00 uur. T: 0546-571164.

Zoetermeer. Buurtvereniging Buytenrode, César Franckrode 60, 13.00-16.00 uur. T: 06-27233453. www.zhpv.nl

7 april:
Almere. Buurcentrum De Inloop, 's-Hertogenboschplein 8, 10.00-15.00 uur. T: 06-10060208. secretaris@vpva

Breda. Clubhuis "De Toss", Valkenierslaan 285a, 9.30-12.30 uur. T: 076 5144671. cees.mertens@ziggo.nl

's-Hertogenbosch. Noorderkroon, Manis Krijgsmanshof 71, 9:30-12:30 uur. T: 073-6567680.

info@zoetelief-denbosch.nl
Tiel. USCA, De Schakel, Scheeringlaan 4a, 9.00-16.00 uur. T: 0320-232421. emulder@planet.nl
Valkenswaard. Buurthuis D'n Turfberg, van der Clusenstraat 4A, 9.30-2.30 uur. T: 06-30023778.

8 april:
Elst. Zalencentrum "Onder de Toren", Sint Maartenstraat 54, vanaf 19:30. T: 06-11018699. www.vierstroomfilatelie.nl

9 april:
Diemen. De Schakel, Burg, Bickerstr. 46a, 19.00-22.00 uur, T: 06-18551829.

Schoonhoven. Verenigingsgebouw Zilverstad Nieuwe Singel 39, 12.30-16.30 uur. T: 0182-385147.

11 april:
Kloetinge. Amicitia Schimmelpenninckstraat 14, 19.30-22.00 uur. T: 0113-228562. ecm@zeelandnet.nl

13 april:
Bilthoven. Oost Europa, 't Vogelnest, Boslaan 1, 10-16 uur, T: 0346-572593.

Den Haag. Wijkcentrum Zuiderpark, Escamplaan 55, 13.00-16.00 uur. T: 06-27233453. www.zhpv.nl
Elshout. Gebouw 't Rad, Kerkstraat 39, 10.00-13.00 uur. T: 0416-379919.
's-Hertogenbosch. Sociaal Cultureel Centrum de Helftheuvel, Helftheuvelpassage 115, 9:00-12:30 uur. T: 073-6567680. info@hertogpost.nl
Hoofddorp. 'De Jeugd van Gisteren' Beemsterstraat 4, 10.00-16.00 uur. T: 06-54741761.

Leusden. De Til, Hamersveldseweg 30, 13.00-16.30 uur. T: 0318-513222. www.deloupeleusden.nl

Maassluis. Theater Koningshof, Iuverlaan 20, 12.00-16.00 uur. T: 010 5916747.

Neede. De Olde Mölle, Diepenheimseweg 21, 9.30-15.00 uur. pvdedriehoek@gmail.com

NATIONAAL ARCHIEF

Onderzoeksdagen: donderdag: 14 maart 2019, 11 april 2019, 16 mei 2019, 13 juni 2019
Vooraf aanmelden noodzakelijk: monique.erkelens@nationaalarchief.nl
T: 06-11316460. www.nationaalarchief.nl

Via Siberia – via Pacific – via Ankara

POSTVERBINDUNGEN JÜDISCH-DEUTSCHER FLÜCHTLINGE ZWISCHEN DEM LAND DER HOFFNUNG UND DEM LAND DER SHOAH

Nach der nationalsozialistischen Machtübernahme in Deutschland 1933 entschieden sich viele jüdisch-deutsche Mitbürger für die Emigration. Ihre Zahl wuchs nach der Prognomnacht vom 09.11.1938 sprunghaft. Eine Ausreise mit Zustimmung der Behörden unterlag zahlreichen Schwierigkeiten, nicht zuletzt da die Zielländer der Emigranten teils hohe bürokratische Sperrn errichteten.

DOOR Axel Dörrenbach

Nur Shanghai, die große Hafenmetropole Chinas, das sich seit Sommer 1937 in einem militärischen Konflikt mit Japan befand, verzichtete auf die Vorlage eines Visums für die Einreise. Die Stadt war ohnehin seit über hundert Jahren Spielball kolonialer Bestrebungen europäischer Mächte, Anziehungspunkt für Ausländer aus aller Welt und gleichzeitig Zentrum chinesischer Unterwelt und Korruption – die Stadt war praktisch unregierbar. Andererseits ließ gerade dies für viele Flüchtlinge Shanghai zum Hafen der Hoffnung werden, denn die Visumsfreiheit (oder besser gesagt: Nichtdurchsetzbarkeit eines Visums) ermöglichte den Verfolgten einen zeitlich unbeschränkten Aufenthalt. Die Stadt war aufgrund der kolonialen Vorgeschichte in einen chinesischen, einen französischen und einen in-

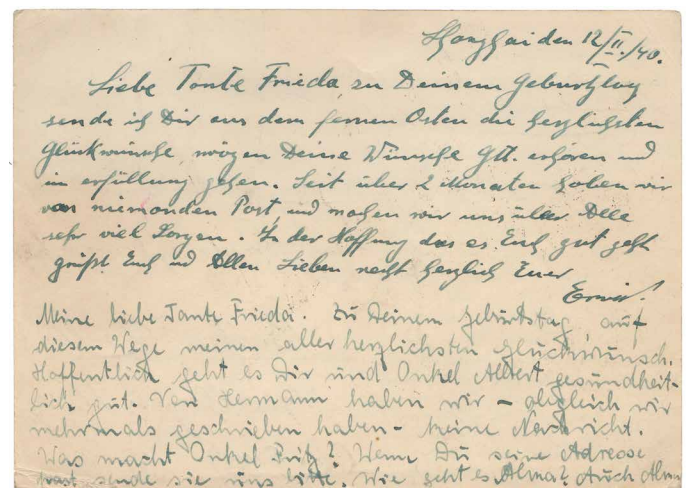
ternationalen Bezirk aufgeteilt, die jedoch seit 1937 nach und nach allesamt von japanischen Truppen besetzt oder zumindest kontrolliert wurden. 1943 wurden die verschiedenen ausländischen ‚Settlements‘ aufgelöst und formell an China zurückgegeben. Zu dieser Zeit lebten die meisten jüdischen Flüchtlinge auf Veranlassung der japanischen Besatzungsverwaltung bereits im Hongkew Distrikt (heute: Hongkou), einem Teil des ehemaligen ‚International Settlement‘. Die nachfolgenden Poststücke sind Zeugnisse dieser Emigration.

Literatur

Kranzler, D.: Japanese, Nazis & Jews. The Jewish Refugee Community of Shanghai, 1938-1945. New York 1976.
Freyeisen, A.: Shanghai und die Politik des Dritten Reiches, Würzburg 2000.

Diesen von N. Israel am 02.12.1939 aus Shanghai an den Herausgeber der Zeitung ‚Daily Dispatch‘ in England adressierten Brief leitete die chinesische Post am Beginn des europäischen Konflikts vermutlich eher irrtümlich über Sibirien. Für die Post in das britische Königreich hätte vielmehr die Route über Südostasien oder den Pazifik gewählt werden sollen. Nach dem Transit durch die Sowjetunion gelangte der Brief in die Hände einer der zahlreichen im Deutschen Reich und den besetzten Gebieten tätigen Auslandsbriefprüfstellen, hier – auf der Route von Ost nach West – möglicherweise in Königsberg (Ostpreußen) oder aber spätestens in Berlin, deren Zensurstreifen sich zu diesem Zeitpunkt noch identisch waren. Da das Absenderland neutral war und der Brief offensichtlich keinerlei Konterbande enthielt, wurde er – vermutlich über die Anfang 1940 noch unbesetzten und neutralen Niederlande – per Bahn und Schiff weiter an die Zeitung in Manchester geleitet. Ob die fehlende der ursprünglich 18 Briefmarken im Gesamtwert von 50 Cents von der Zensurstelle zur stichprobenartigen Kontrolle entfernt wurde oder auf dem langen Transportweg einfach nur verloren ging, lässt sich nicht mehr feststellen.

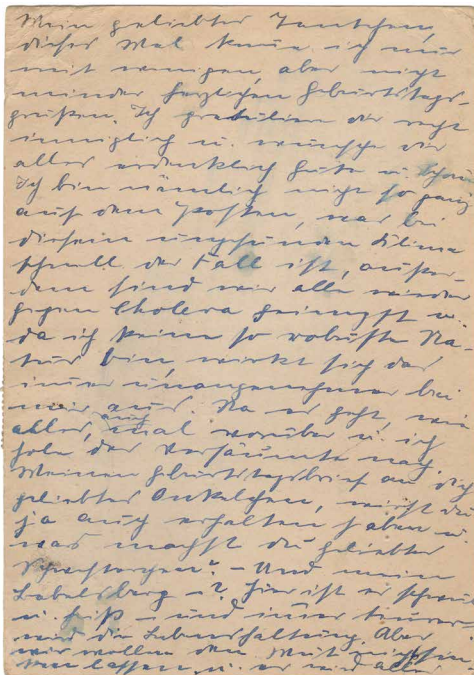

Die mehrfarbige chinesische 25 Cents Sondermarke ‚150 Jahre Verfassung der Vereinigten Staaten von Amerika‘ war durch die seinerzeit unübliche plakative Darstellung der chinesischen und – vor allem – der US-Flagge gleich ein doppeltes Symbol der Hoffnung auf Freiheit, mit dem die beiden Emigranten Erwin und Eva Warschauer ihre Tante in Berlin grüßen. Die Karte trägt noch den alten Absendervordruck des Damen- und Herrenbekleidungsgeschäfts in Berlin, handschriftlich geändert in Shanghai-Hongkew, und ging am 14.02.1940 in Shanghai zur Post. Das Briefmarken-Motiv einerseits und das flammend rote Hakenkreuz im Zensurstempel der Auslandsbriefprüfstelle Berlin andererseits bildeten damals wie heute einen denkbar starken Kontrast zueinander.

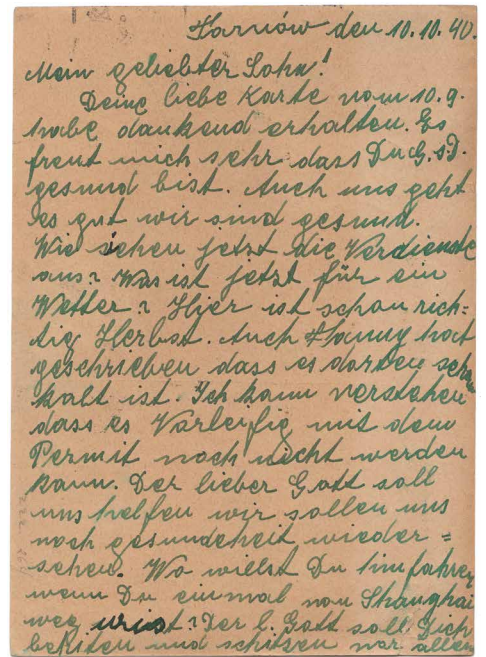

Postkarte von Sally Ullmann und einer weiteren Person mit chinesischen Freimarken, Dr. Sun Yat-sen' zu 2x 5 und 1x 20 Cents ab Shanghai 14.6.40 über Sibirien an das 'Tantchen' in Berlin. Vor der Zustellung in Neubabelsberg Ufa-Stadt, Straße der S.A., inhaltlich von der Auslandsbriefprüfstelle Berlin kontrolliert. Der Zensurstempel 'Oberkommando der Wehrmacht / ... geöffnet' findet sich - obwohl zweifellos für Briefe gedacht - kurioserweise auch auf Postkarten. Sally Ullmann jetzt mit Adresse auf der North Szechuan Road 853 im Hongkew Distrikt brauchte ein Postkartenformular auf, das einmal zu 2 Stück für 1 Pfg an einem Schalter der Deutschen Reichspost (vgl. Druckvermerk 'Reichdruckerei' 12.33, also Dezember 1933) abgegeben worden war und somit wohl aus dem Fluchtgepäck stammt. Alle Emigranten mussten notgedrungen äußerst sparsam wirtschaften. Da zählte auch ein halber Pfennig!

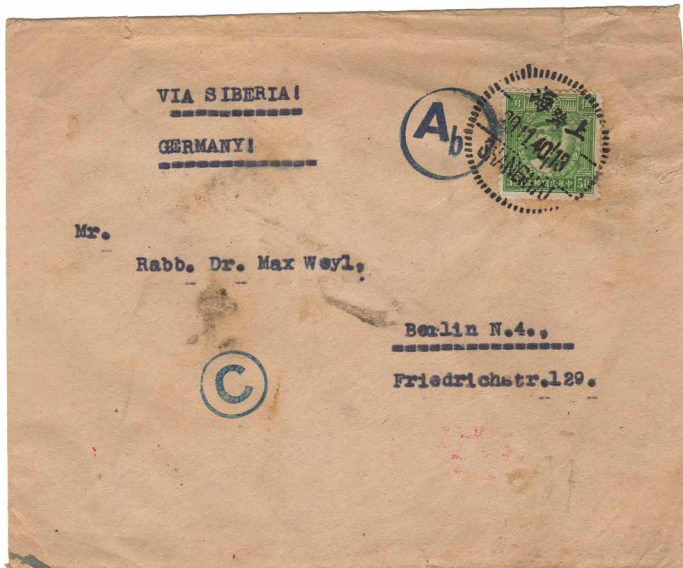
Aus Tarnow (Polen) schrieb Mutter Rosner 1940 an ihren Sohn Leo Leib Rosner. Die Briefmarken zu 6 und 24 Groschen Besatzungsgeld (roszy) tragen die Inschrift 'Generalgouvernement', wie die polnischen Gebiete, die 1939 nicht unmittelbar dem Deutschen Reich einverleibt worden waren, von der deutschen Verwaltung bezeichnet wurden. Die Karte ging am 11.10.1940 zur Post, dann zur Auslandsbriefprüfstelle Berlin und weiter mit der Transsibirischen Bahnpost nach Osten. Ankunft in Shanghai am 11.11.1940, im 29. Jahr der Republik China, daher das Datum '11.11.29' im Poststempel. Drei Tage später holte der Empfänger die Karte am Ausgabeschalter des Hauptpostamtes Shanghai ab und bezahlte die fällige Bereithaltungsgebühr für 'poste restante' (dt.: postlagernd), was der chinesische Postbeamte mit einer 8 Cents Briefmarke quittierte.

Juden in Debica/Tarnow, Originalfoto 1940 von Clemens Vocke, Gronau-Epe (Westf.).

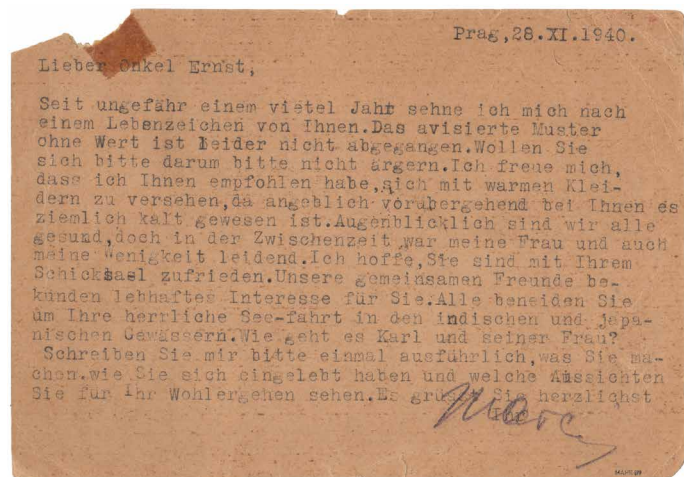
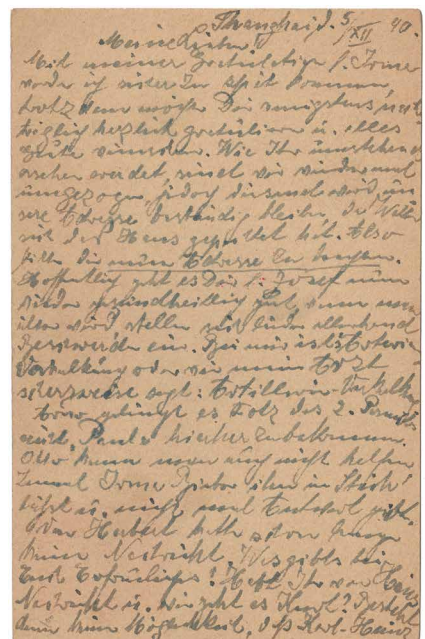
Post Office Shanghai, Head Post Office, originale Fotopostkarte um 1940.

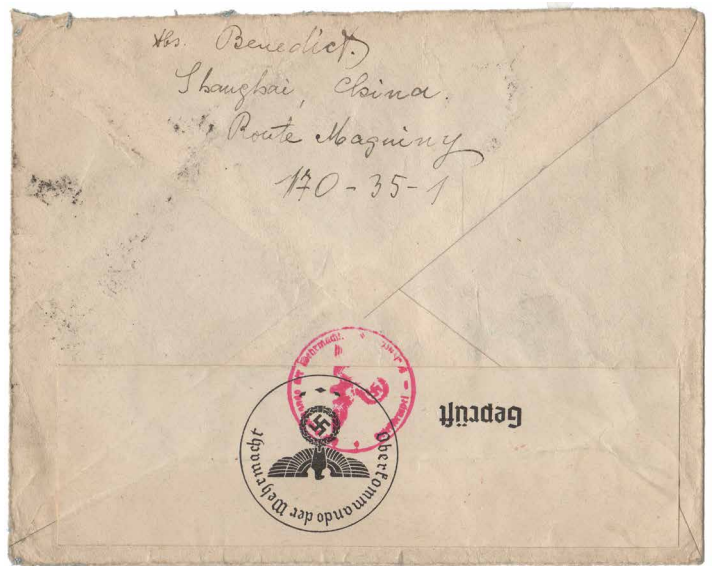
Brief von Sigmund Fischel, per Adresse Ewald Perl, East Seward Road 785, Shanghai, an den Rabbiner Dr. Max Weyl, Friedrichstraße 129, Berlin N4. Die chinesische Briefmarke mit Portrait des Revolutionsmartyrers Chen Qi-mei war seinerzeit das meistverwendete chinesische Postwertzeichen für Standardbriefe ins Ausland, Gebühr 50 Cents. Der Brief verließ Shanghai am 29.11.1940 mittags in Richtung UdSSR und erreichte über die Transsibirische Eisenbahn den europäischen Teil der Sowjetunion. Am Bestimmungsort Berlin wurde der Briefinhalt von der dortigen Auslandsbriefprüfstelle (Stempel, Ab) kontrolliert und das Kuvert mit der Banderole 'Oberkommando der Wehrmacht / Geöffnet' wiederverschlossen.

Chinesische amtliche Postkarte mit 15 Cents Wertstempel, Dr. Sun Yat-sen für den Auslandspostverkehr und motivgleicher 15 Cents Marke (infolge einer Gebührenerhöhung), von Rosa Silber ab Shanghai 06.12.40 nach Amsterdam adressiert. Die chinesische Post in der von Japan besetzten Stadt Shanghai arbeitete 1940 ohne sichtbare Einschränkungen, insbesondere ohne Zensurmaßnahmen. Der Briefstempel der deutschen Auslandsbriefprüfstelle Berlin lässt darauf schließen, dass diese Karte wie das Gros der Ostasienpost über die

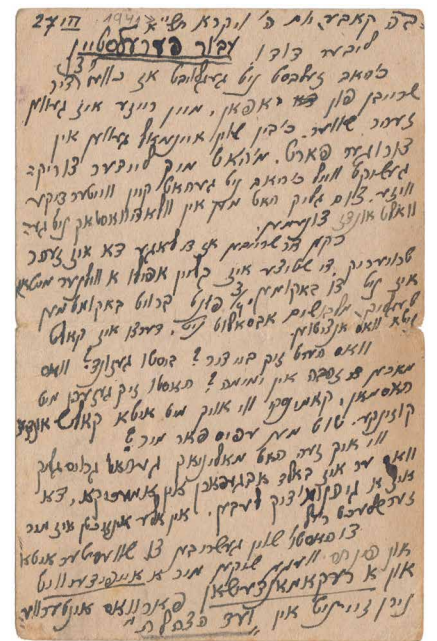
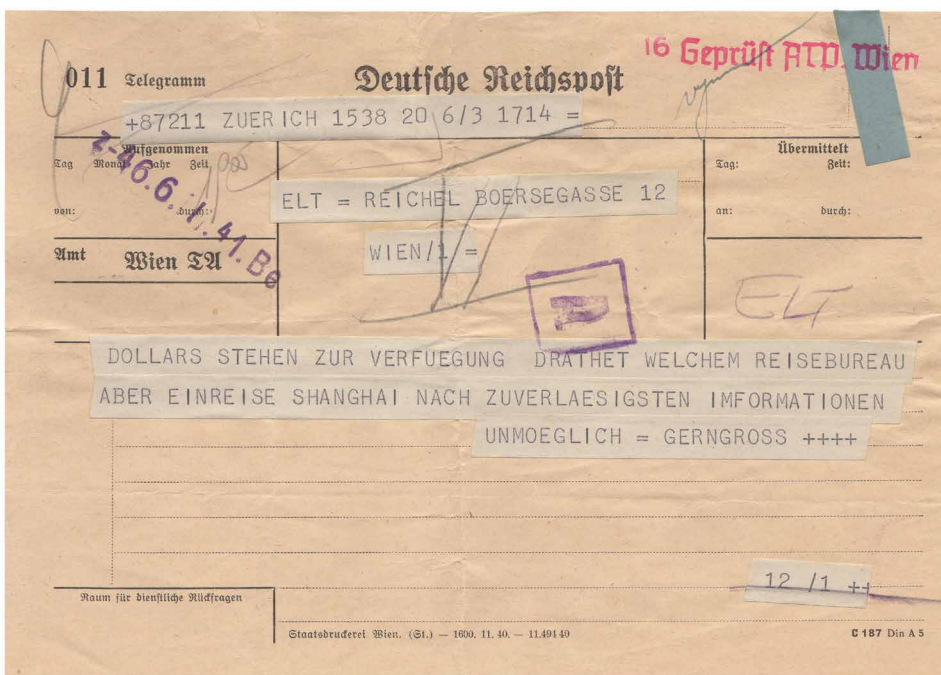
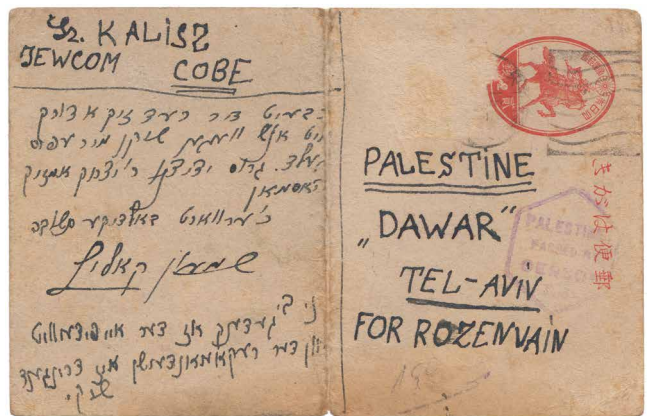

Karte von Marcel Grünstein aus Prag an seinen Onkel, Ing. Ernst Horowitz in Shanghai. Die Karte, in der der Neffe sich erkundigt, '... wie Sie sich eingelebt haben und welche Aussichten Sie für Ihr Wohlergehen sehen?', war ursprünglich mit Briefmarken zu 50 Heller und 1 Krone Besatzungsgeld der Post in 'Böhmen und Mähren', wie Tschechien als Protektorat des Deutschen Reiches genannt wurde, frankiert gewesen, wovon jedoch die 50 Heller Marke unterwegs über Berlin (Zensur) und, via Siberia' abgefallen ist. Der Rest des übergelassenen Stempels PRAG 4 / 30.XI.40-12 zeigt die Stelle, an der die Marke ursprünglich saß. Die chinesische Post stempelte über die Fehlstelle ihren Ankunftsstempel SHANGHAI 29.12.30 8 (= 29. Jahr der Republik China, 12. Monat, 30. Tag, also 30.12.1940, 8 Uhr) und lieferte die beschädigte Karte, ohne Nachgebühr zu erheben, exakt einen Monat nach ihrem Abgang von Prag an den Empfänger im französischen Konzessionsdistrikt von Shanghai aus.

Brief aus dem französischen Stadtteil Shanghais mit deutschsprachiger Absenderangabe ‚Abs.: Benedict‘ an Marianne Kahn, Le Lirodou, Châteauneuf-Grasse, Département A(lpes) M(aritimes), Frankreich. Auch dieser Brief, Abgangsdatum ab Shanghai ist der 16.12.1940, ist mit einer 50 Cents Freimarke des Revolutionsmartyrers Chen Qi-mei frankiert. Die Zensur durch die Auslandsbriefprüfstelle Berlin lässt vermuten, dass der Brief trotz fehlender Versandvorschrift ‚Via Siberia‘ etwa am Jahreswechsel 1940/41 über die Transsibirische Eisenbahn, die bemerkenswerterweise auch unter widrigsten Winterverhältnissen zuverlässig arbeitete, nach Westeuropa gelangte. In Berlin wurde das Kuvert von der Auslandsbriefprüfstelle kontrolliert und mit der Banderole ‚Oberkommando der Wehrmacht / Geöffnet‘ und gleichlautendem Stempel wiederverschlossen. Der Bestimmungsort lag im unbesetzten Teil Frankreichs, das am 22.06.1940 de facto kapituliert hatte. Auf dem Weg dorthin erhielt der Brief infolge der strengen Zensurvorschriften zwischen dem besetzten Nord- und unbesetzten Südfrankreich (Vichy-Frankreich) den Vermerk ‚INADMIS / Retour Envoyeur‘ [Unzulässig / Zurück an Absender], der jedoch wieder annulliert wurde, vermutlich weil man den französischen Konzessionsteil Shanghais, woher der Brief stammte, zum französischen Kolonialreich rechnete. Ob und ggf. welcher Zusammenhang mit der ebenfalls annullierten Ziffernfolge ‚976‘ besteht, ist unklar. Trotz des stark kontrollierten und erheblich eingeschränkten Postverkehrs scheint dieser Brief schließlich doch noch seine Empfängerin erreicht zu haben.

Die amtliche japanische Postkarte mit Wertstempel zu 2 Sen ist von Rabbiner Sz. Kalisz am 27.03.1941 in Kōbe (Japan) geschrieben und an ‚DAWAR‘, z.H. [Herrn] Rozenhain, in Tel-Aviv (Palästina) adressiert worden. Die japanische Hafenstadt war vor allem für jüdische Flüchtlinge aus Osteuropa ein Anlauf und Sammelpunkt für die Weiterreise in die Vereinigten Staaten von Amerika. Die britische Mandatsverwaltung von Palästina hingegen zeigte sich ganz außerordentlich restriktiv, was sogar soweit ging, dass diese in Hebräisch geschriebene Karte aus Japan – die in jeder Hinsicht denkbar entfernt jeglicher pro-deutscher Konspiration war – der britischen Postkontrolle unterwarf und erst mit dem Stempel ‚PALESTINE / PASSED BY CENSOR...‘ für die Zustellung freigab. Die für das korrekte Auslandsporto fehlende japanische 8 Sen Marke ist vermutlich später von einem Sammler entfernt worden. Der abgeliebte Erhaltungszustand zeigt, wie wichtig dem Empfänger diese Mitteilung war, so dass er die gefaltete Karte vermutlich lange Zeit in seiner Brieftasche mit sich trug.

Telegramm aus Zürich 1941, aufgenommen vom Telegrafenamnt (TA) Wien, daraufhin der Auslandstelegrafenenprüfstelle (ATP) Wien zur Zensur vorlegt und an den Empfänger ausgeliefert. Der Text damals wie heute vielsagend: **DOLLARS STEHEN ZUR VERFUEGUNG ... ABER EINREISE SHANGHAI NACH ZUVERLAESSIGEN INFORMATIONEN UNMOEGLICH**. Über das weitere Schicksal des Empfängers ist nichts überliefert.

(wordt vervolgd)

Tempo doeloe 1935

Natuurlijk is dit verzamelaarspost. Aange- tekend verstuurd vanaf de Jaarmarkt van Soerabaja en op de dag van verzending, 1 oktober 1935, elders in Soerabaja al bezorgd. De complete serie met een totale fran- keerwaarde van 34½ cent; even snel gerekend is dat 5 cent lokaal brieftarief plus 20 cent aanteken- recht, kortom 9½ cent te veel gefrankeerd. Wat geeft het? De envelop toont de weldadigheids- zegels van 1935 in al hun artistieke symboliek. Maar als zo vaak worden ook deze ontwerpen in de Indische filatelistische pers neergesabeld. Het is wederom de Bandoengse tekenleraar F.A. Wagner die de ontwerpen voor zijn rekening neemt. In 1933 helpt Wagner de Indische PTT uit de brand wanneer hij spontaan de tekeningen voor de AMVJ-zegels indient; daarover een andere keer meer. Eigenlijk is de serie bedoeld om op 1 december 1934 uit te geven, maar op verzoek van de begunstigde instelling, het Indisch Comité van de Christelijke Militaire Bond voor Oost- en West-Indië (kortweg: Bond), wordt de uitgifte vier maanden uitgesteld. De Bond meent namelijk dat december minder geschikt is voor het uitgeven van de serie, omdat er in die maand al zo veel op liefdadig- heidsgebied wordt gedaan. Gouverneur-generaal B.C. de Jonge gaat met dit verzoek akkoord, ook al omdat in september een weldadigheidszegel is verschenen (de Emmazegel). Immers, in 1930 wordt bepaald dat in Indië niet meer dan één weldadigheidsuitgifte per jaar zal verschijnen. De serie zal nu van 1 april tot en met 9 mei 1935 aan de loketten worden verkocht. De frankeergeldig- heid vervalt op 1 februari 1936.

Waar staat de Bond eigenlijk voor? Het initiatief wordt door twee zendelingen in 1881 in Padang (Sumatra) en 1888 in Bandjermasin (Borneo) ge- nomen. Zij 'gevoelden zich gedwongen een poging te doen om de Europeesche militairen in hun woon- plaats te onttrekken aan de veelvuldige verleiding, waaraan zij blootstaan, en hun iets te vergoeden van het huiselijk leven, dat zij door hun positie in Indië ten eenenmale ontberen.' Beide zendelingen stellen met hun echtgenotes op vaste tijden een gedeelte van hun woning voor hen open en 'gaven hun gelegenheid den avond aangenaam en nuttig door te brengen, terwijl tevens godsdienstoeffe- ningen met hen gehouden werden.' Je vraagt je af hoeveel jonge soldaten in de vrije avonduren dan nog open staan voor de talloze verlokkingen uit de kampong. Hoe dan ook, in 1890 opent Batavia het eerste Militair Tehuis. In 1891 wordt in Batavia de 'Christelijke Militaire Bond voor Oost- en West- Indië' opgericht. Het Indisch Comité van de Bond onderhoudt de op Java en Sumatra her en der ontstane Militaire Tehuizen met een godsdienstig karakter. Overigens worden ook religieus neutrale tehuizen geopend, maar dan niet door de Bond. Het Indisch Comité van de Bond valt dus in 1935 de toeslag van de weldadigheidszegels ten deel. De revenuen van de zegelverkoop worden geheel besteed aan de door de Bond beheerde Christe- lijke Militaire Tehuizen. Het uitgekeerde bedrag valt echter in vergelijking met eerdere weldadig- heidsemissies flink tegen en bedraagt na aftrek

van kosten slechts f 13.636,69. Ter vergelijking: de Emmazegel van 12½ cent uit 1934 met een toeslag van 2½ cent (TBC-bestrijding) levert een bruto opbrengst op van f 17.200, de hele serie Christe- lijke Militaire Tehuizen met een toeslag van 11 cent per serie maar f 15.250. Van de bruto opbrengst moeten de kosten dus nog in mindering worden gebracht. Zijn de economisch zware tijden debet aan de teleurstellende opbrengst, of spreekt de begunstigde instelling het koperspubliek (veelal postzegelverzamelaars) minder aan? Misschien zijn de zegels zelf te weinig aantrekkelijk voor aankoop om de post mee te frankeren. Wat heeft ontwerper Wagner op de zegels eigenlijk willen uitbeelden? De zegels tonen activiteiten van de vier belangrijkste wapens van het KNIL (Konink- lijk Nederlandsch-Indisch Leger). Op de drie laag- ste waarden verlenen militairen hulp, en op elke zegel staat onder de afbeelding in een rechthoek het embleem van het wapen. De 2 cent (drukwerk, toeslag 1 cent, oplage 420.000, verkocht 159.989) beeldt een geniesoldaat af die bij een *bandjir* (= overstroming) een balk doorhakt, met op de achtergrond een deels onder water gelopen huis. Embleem is een helm. De 5 cent (briefkaart, toe- slag 2½ cent, oplage 300.000, verkocht 111.696) laat een cavalerist zien die een gewonde verzorgt, met op de achtergrond een als gevolg van een aardbeving verwoest huis. Embleem is gekruiste *klewangs* (= traditioneel aan een kant geslepen zwaard). De 12½ cent (binnenlandse brief, toeslag 2½ cent, oplage 500.000, verkocht 251.766) toont een artillerist die een gewonde als gevolg van een vulkaanuitbarsting wegdraagt. Embleem is twee gekruiste kanonlopen. Op de 15 cent (buitenlandse brief, toeslag 5 cent, oplage 200.000, verkocht 91.437) zien wij een hoornblazende infanterist met op de achtergrond een berglandschap. Embleem is een hoorn. Overigens, de optimistische oplagen zijn feitelijk te danken aan de aanvragende instel- ling (de Bond). De grote hoeveelheden onverkoch- te zegels verdwijnen later 'in den gapenden muil van de verbrandingsoven.' In het Postzegelblad voor Indië spreekt hoofdred-

dacteur A.G.A. Stakenburg van de Bandoengsche Postzegelhandel in het februarinummer van 1935 nog over zegels die 'geen ongunstige indruk' ma- ken. Maar dan volgt het meinummer: 'Wij hebben ons toen [= februari] van commentaar onthouden om de verkoop niet te beïnvloeden. Over het algemeen vallen deze zegels niet in den smaak van het publiek. Om er een "barmhartig" tintje aan te geven werden cavalerie en artillerie met stervende inlanders uitgedoscht, doch wie zag deze wapens ooit op een dergelijke manier in actie?' In de Malangsche Philatelisten Club, met als secretaris niemand minder dan J.H. Beer van Dingstee, wordt de serie op de vergadering van 7 april gefileerd: 'Algemeen werd de uitvoering daarvan becrite- seerd. Opgemerkt werd, dat de afbeeldingen niet in den smaak vielen van het publiek. Men achtte het wederom een bewijs, dat wij Hollanders, in vergelij- king bij andere landen, geen sierlijke of smaakvolle motieven weten de produceeren. Bovendien vond men de tafereelen op bedoelde zegels volstrekt niet sprekend; geen militair karakter hebben. De vergadering sprak er haar teleurstelling over uit, dat de Indische weldadigheidszegels steeds in zoo weinig smaakvollen vorm worden uitgevoerd.' Geen militair karakter? Wat had men dan ver- wacht? Geweldadigheidszegels?

Peter Storm van Leeuwen

Literatuur

Postzegelblad voor Indië, 1935, p. 32, 85-86, 90; 1939, p. 18
Nederlandsch Maandblad voor Philatelie, 1933, p. 190;
1934, p. 136; 1935, p. 30, 52, 71, 114, 156
De Philatelist, 1935, p. 68
Binnenlandse en buitenlandse posttarieven van Neder- lands-Indië 1864-1949 (1997-2002), ZWP NITAR 106, 207A
Verslag omtrent den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië over het jaar 1935, p. 16
Encyclopaëdie van Nederlandsch-Indië, tweede deel H-M, 2e druk (1918), p. 727-728

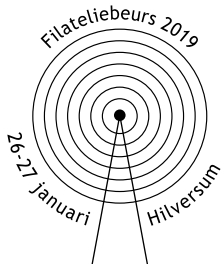
Onze dank aan Nico de Weijer voor de afbeelding 'Verzamelaarspost' klinkt sympathieker dan 'maakwerk', met dank aan Jos M.A.G. Stroom

Bijzondere poststempels

Omdat deze rubriek in het februari-nummer niet is verschenen lopen we achter met de melding van de bijzondere poststempels. Tijdens de Filateliebeurs in Hilversum was een beursstempel in gebruik in de stand van PostNL met een dagtekenstempel Hilversum. Daarnaast werd in Hilversum ook de 106e filatelistendag gevierd en hiervoor is ook een stempel aangemaakt. De opbrengst van de gelegenheidsenveloppen gaat naar de Hersenstichting. Dit thema zien we ook terug in het stempelontwerp van Birza Design uit Deventer.

Ter gelegenheid van het 35-jarig jubileum van Novio-post wordt in samenwerking met Stichting Hertogpost het evenement NOVIO-

FAIR 2019 georganiseerd. Dit is tevens de 9e Filafair. Bij PostNL werd een stempel aangevraagd. In het stempelontwerp komt het logo van het evenement naar voren.

Tot slot is er een bijzonder poststempel aangevraagd ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan van Postzegelvereniging Monster. Dit wordt gevierd op 13 april a.s. De vereniging heeft zelf het stempel ontworpen, maar Birza Design heeft het ontwerp verfijnd. Op de website van de vereniging staat een zeer fraaie afdruk van een oud dagtekenstempel Monster. Deze stempelafdruk wil ik u niet onthouden.

Tuimelstempel Houten 99

Na het sluiten van de Filatelistische Dienst c.q. Collect Club in Groningen wordt de stempeling van poststukken voor particulieren verzorgd door de KNBF in Houten. Bij de KNBF kan een afdruk worden verkregen van de meeste stem-pels die in deze rubriek worden genoemd en getoond. Indien men een afstempeling op zegels en/of velletjes wenst kunnen deze ingezonden worden aan de KNBF, Nieuwe Schaft 23, 3991 AS Houten. Wel wordt verwacht dat men een voldoende gefrankeerde retour-enveloppe insluit omdat de KNBF anders voor de portokosten zou moeten opdraaien en dat kan niet de bedoeling zijn. Veel verzamelaars hadden de wens om een afdruk te krijgen van een

'normaal' dagtekenstempel op postzegels of op poststukken op de eerste dag van uitgifte. PostNL heeft besloten een tuimelstempel Houten 99 te verstrekken aan de KNBF voor dit doel. Nummer 99 is gekozen om te voorkomen dat bij de KNBF een zelfde nummer in gebruik is dat ook bij een retailer in Houten in gebruik is. Dit nieuwe tuimelstempel, van het type 3.0, is sinds 5 december 2018 bij de Bond in gebruik.

Verloedering van stempelplaatjes in tuimelstempels

Bij de ingebruikname in juni 2017 van de nieuwe tuimelstempels met alleen plaatsnaam en stempelnummer was er gekozen voor een kleinere diameter dan die van de oudere stem-pels die plaatsnaam en straatnaam hadden. De gedachte was onder andere dat het stem-pelplaatje wat beter op zijn plaats zou blijven zitten en dat er minder

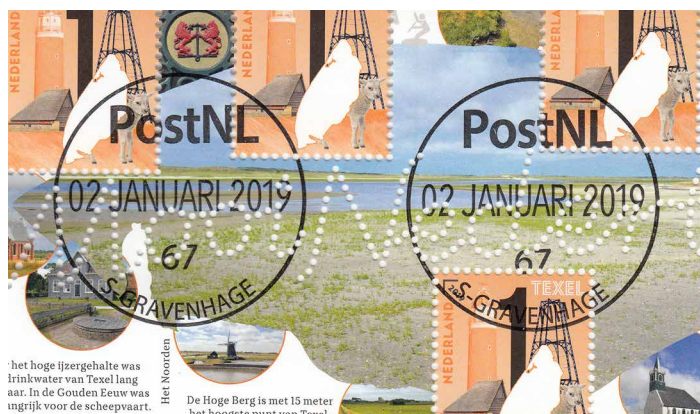
vervorming zou optreden van het stempelplaatje. Niets is minder waar. Na ruim een jaar is een stempel al aardig 'verloederd'. Als voorbeeld toon ik 's-Gravenhage nummer 2 die in september 2017 in gebruik kwam (ter vervanging van een oud stempel). Zie hoe de stempel afdruk er nu reeds uitziet in januari 2019.

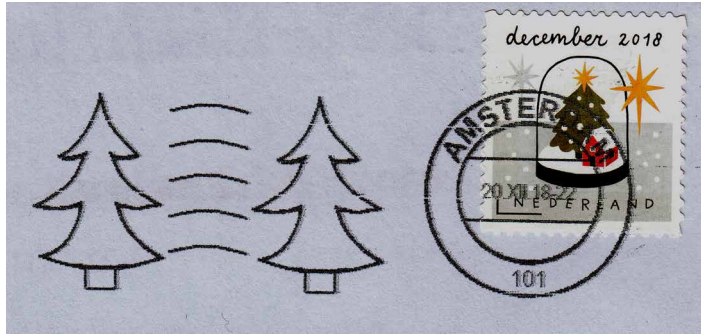
Stempels Collectclub in 2019

Na de sluiting van het postkantoor Kerkplein in Den Haag is stempelnummer 62 komen te vervallen. Dat betekent dat de velletjes die de Collect Club levert ook niet meer worden voorzien van het stempel 's-Gravenhage nummer 62. Nu is het nummer 67 in gebruik. Dit nummer is van een willekeurig kantoor in Den Haag (Studio Echo, Valkenboslaan) en niet meer een bewust gekozen nummer. Echter, de stempelplaatjes

voor de Collect Club worden apart geproduceerd met niet-verdraaibare datum en de velletjes worden geautomatiseerd gestempeld. In januari werd op het velletje Texel uit de serie Mooi Nederland de maand "JANUARI" voluit geschreven en niet als "JAN". Ook werd een afwijkend cijfertype gebruikt in de datum. Navraag bij PostNL leerde dat dit een eenmalige kwestie is. We kunnen ook spreken van een collect(club)ors item...

toont nog een deel van de golfjes, maar er zijn ook twee kerstbomen zichtbaar. Ik toon voorbeelden van de plaatsnamen Amsterdam en Rotterdam. Amsterdam heeft nummer 101 en Rotterdam 504. Er is wel iets opmerkelijks aan de hand. Wie dacht dat de nummers onderin het rondje met de plaatsnaam uniek zijn, komt bedrogen uit. De inkjetafdruk van

Rotterdam 504 met de kerstbomen toont de datum 21.XII.18-22. Daarnaast was op dezelfde dag ook een versie van Rotterdam 504 in gebruik zonder kerstboom, maar met de bekende golfjes! Hieruit concludeer ik dat de 'stempel'-nummers niet uniek zijn. Let ook eens op de Romeinse XII in de stempels van Rotterdam. Zoek de verschillen.

Kerstpost 2018

Eind 2018 was er weer eens een bijzondere 'stempelvlag' in gebruik. Dat is jaren geleden. Sinds de invoering van de inkjetprinters (in

plaats van stempelen) kennen we uitsluitend de golfjes naast het rondje met de dagtekening en de plaatsnaam. De bijzondere vlag

Fabeltjeskrant

In het januarinummer toonde ik een stempel ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Fabeltjeskrant. Ik schreef dat de datum 29 september 2018 en de plaatsnaam Hilversum verwijzen naar de

eerste uitzending van de Fabeltjeskrant op 29 september 1963, precies 50 jaar geleden vanuit Hilversum. Een oplettende lezer wees mij erop dat het jaartal 1963 niet klopt, maar dat dit 1968 moet zijn. Bij deze.

Aangeboden

Aangeboden t.e.a.b. Collecteurs item 100jr.(1917)oude Stanley Gibbons wereld catalogues 880 blz. E-mail: f2hpjbruystens 881@hetnet.nl

Gratis lijsten Bund, Berlijn, DDR, Oostenrijk, Liechtenstein, Brasil, Indonesië. R.Dorman, Beekberg 41, 7772DP Hardenberg.Tl:0523852091

Te koop 1250 versch **Nederland** € 25 1000 versch **Duitsland** € 15 100 versch **IJsland** € 10 D.Beekman Slyphkruisweg 5 6712 DH Ede

Te koop: kilowaar per doos. Prijs per doos € 12,00. A. Flören Gouda Tel.0182514753

Diversen

NABESTAANDEN VEILING. Op zondag 31 maart a.s. houdt Filatelistenvereniging "De Helmveste" Helmond een grote nabestaanden veiling in "De Brem", Rijppleijn 1, 5709 BT Helmond. Aanvang half twee, kavels inkijken vanaf 12.00 uur. Om 9.30 uur begint de periodieke ruilbeurs.

GROTE VEILING ALPHEN a.d. RIJN zaterdag 16 MAART. Bijna 400 kavels worden aangeboden. De veiling begint om 13.00 uur, vanaf 10.00 uur kunt u de kavels bezichtigen. De veiling vindt plaats in wijkcentrum SWAENSWIJK, Jongk. Coninckstr. 2a. tel 0172-493732 of hansoost46@gmail.com

Studiegroep **China Filatelie.** 5 bijeenkomsten en veilingen. Website:www.chinafilatelie.nl Inl. W.Terlouw/Tel.0182-379470

Probeer **Contact scheidt Kracht.** Veel tevreden leden! Contributie slechts €9 per jaar. **Rondzendingen** per gebied. Geen thema. Zie www.csk.nu Tel. 0514 850744

Filitalia, gezellige club voor verzamelaars van Italië, San Marino en Vaticaan. Bekijk de veiling op www.filitalia.nl. Lid worden: bel 06-53313000 of 0181-774870.

1969-2019 **Studiegroep Britannia 50 jaar.** De vereniging voor alle verzamelaars van Engeland en gebieden. Wordt nu lid ! Zie www.sgbritannia.nl of bel 0575 848 859.

Vereniging USA & Canada Filatelie, jaarlijks 7 bijeenkomsten en 7 veilingen. Een uitgebreide bibliotheek en rondzendingen. Onze website: www.usca.nl Erik Mulder, info@usca.nl Tel. 06-25240316.

Contactgroep Frankrijk Verzamelaars (CFV), brieven en postzegels van **Frankrijk en voorm. Franse Kol.**, eigen blad, veilingen, rondz., 4 bijeenkomsten p.j. in De Bilt. Contr. 19,- euro. Info: Jan Wal-schots, Tel. 0180-316452 E-mail: secretaris@cfv-marianne.nl

- 75 landen postfris /gestempeld
- 200 gebruikte albums
- Nieuwe albums & supplementen
- Ruim 100 verschillende catalogi
- Postzegelbenodigdheden
- Bewerking mancolijsten
- Advies & bemiddeling

www.tenkatephilatelie.nl
+31(0)6 466 44 808

Het gehannes met het departementsnummer 88

IN HET BEGIN VAN DE FRANSE REVOLUTIE (1792) TOT AAN HET EINDE VAN HET ITALIAANSE AVONTUUR (1860)

'1790. De Assemblée Nationale maakt bekend met een decreet van februari dat het gehele Franse grondgebied opnieuw zal worden ingedeeld in departementen, genummerd van 1 tot 83. In de opsomming van de nieuwe departementen figureren Rhône en Loire als twee verschillende departementen. Een maand later komt een tweede decreet dat stipuleert dat beide departementen weer als een beschouwd dienen te worden met Lyon als *chef-lieu*. Dit nieuwe departement krijgt nummer 68 toegewezen. Alle hoofdsteden van de samenstellende delen, voeren dus ook dit nummer. Voor Loire zijn dit de *recettes principales*: Chazelles, Feurs, Montbrison, la Pacaudière, Rive-de-Gier, Roanne, Saint-Chamond, Saint-Etienne, Saint-Martin-d'Estreaux en Saint-Symphorien.' De bijbehorende stempels worden getoond in FIG. 1.

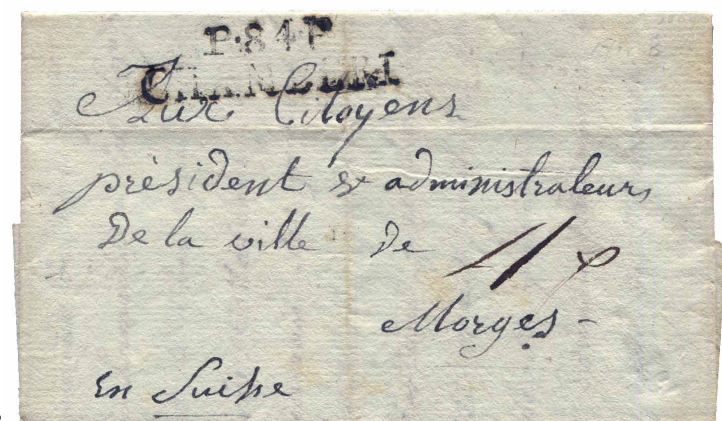
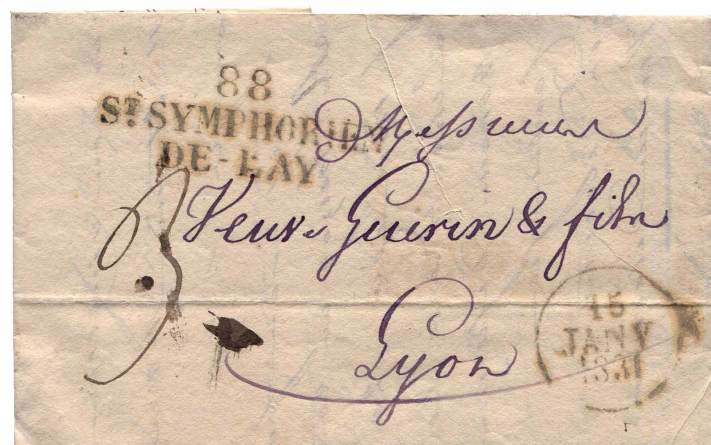
DOOR **Helle Hiemstra**

Zo begint het voorwoord van het boekje *la Loire* van Pierre Souchon dat handelt over de stempels

en afstempelingen gebruikt in het departement Loire in de bovengenoemde periode. Het werd mij aanbevolen door Frans Jorissen van

de Académie Française en ik ben hem nog steeds dankbaar voor deze geste. Een gebaar dat heeft geleid tot uiteindelijk het oplossen van twee van mijn stempelproblemen: de eerste, rond de eeuwwisseling, was: hoe te verklaren dat een stempel dat thuis hoort in Savoie zijn oorsprong vindt in Loire (FIG. 2) en de tweede, redelijk recent, hoe te ontrafelen wat er allemaal gebeurd zou kunnen zijn met het stempel van FIG. 3. Alvorens terug te keren tot ons

uitgangspunt dienen een drietal voorvallen zeker gemeld te moeten worden. Ten eerste is de regio Lyonnais (FIG. 4) van de provincie Rhône-Alpes door de bovengenoemde herindeling uiteen gevallen in twee delen: Rhône-Loire als uiteindelijk één deel en Ain het andere deel. Tussen Loire en Rhône was een zekere tegenstelling. Niet verwonderlijk, Lyon, als hoofdstad van de laatste, had niet alleen een belangrijke zijde-industrie, maar ook de nodige allure als tweede stad van Frankrijk. Loire daarentegen, met ook wel industriesteden zoals Saint Etienne en Montbrison, leefde voornamelijk van de schapeenteelt in het heel wat eenvoudiger noorden. Ten tweede: als een regenvlaag zwiept de revolutie over heel Frankrijk. De Savoyards laten zich meeslepen door de nieuwe ideeën uit Parijs. Er wordt zelfs een Légion des Allobroges, de oorspronkelijke bewoners, opgericht en dat alles komt tot ten derde, het binnentrekken van Sardaigne door de Franse troepen onder generaal de Montesquiou. De bevolking van dit gebied, dat toen tot Italië behoorde, kiest eendrachtig voor de Franse nationaliteit. Dit is het moment dat de republikeinse belangen van Savoie, en zeker van Loire, ondersteuning behoeven. De *Convention* stuurt daartoe december 1792 een delegatie van vier commissarissen om orde op zaken te stellen.

Marques-Postales

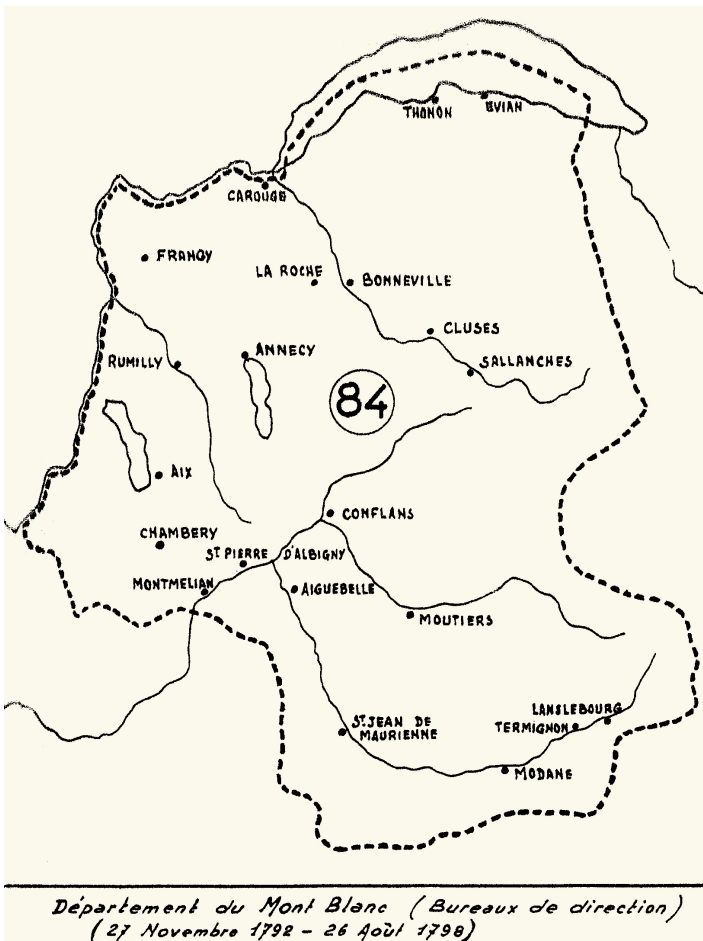
Met deze gegevens wordt de draad van van de geschiedenis weer opgenomen bij het verlenen van het van het nummer 68. De bijbehorende *marques-postales* kunnen in gebruik worden genomen met ingang van januari 1792; zij blijven dienst doen tot 19 november 1793. Het departement Mont-Blanc krijgt het overgebleven nummer 84 toegewezen.

Een nieuw decreet van 29 brumaire van het jaar 2 (revolutionaire jaartelling), ongetwijfeld op voorspraak van de commissie van 4, bepaalt dat het gezamenlijk departement weer gesplitst moet worden: Rhône dan het nummer 68, blijft behouden en Loire dat tijdelijk het nummer 88 wordt toebedeeld. De commissie heeft juist ingezien dat Loire alleen een betere voedingsbodemp is voor de republikeinse gedachten

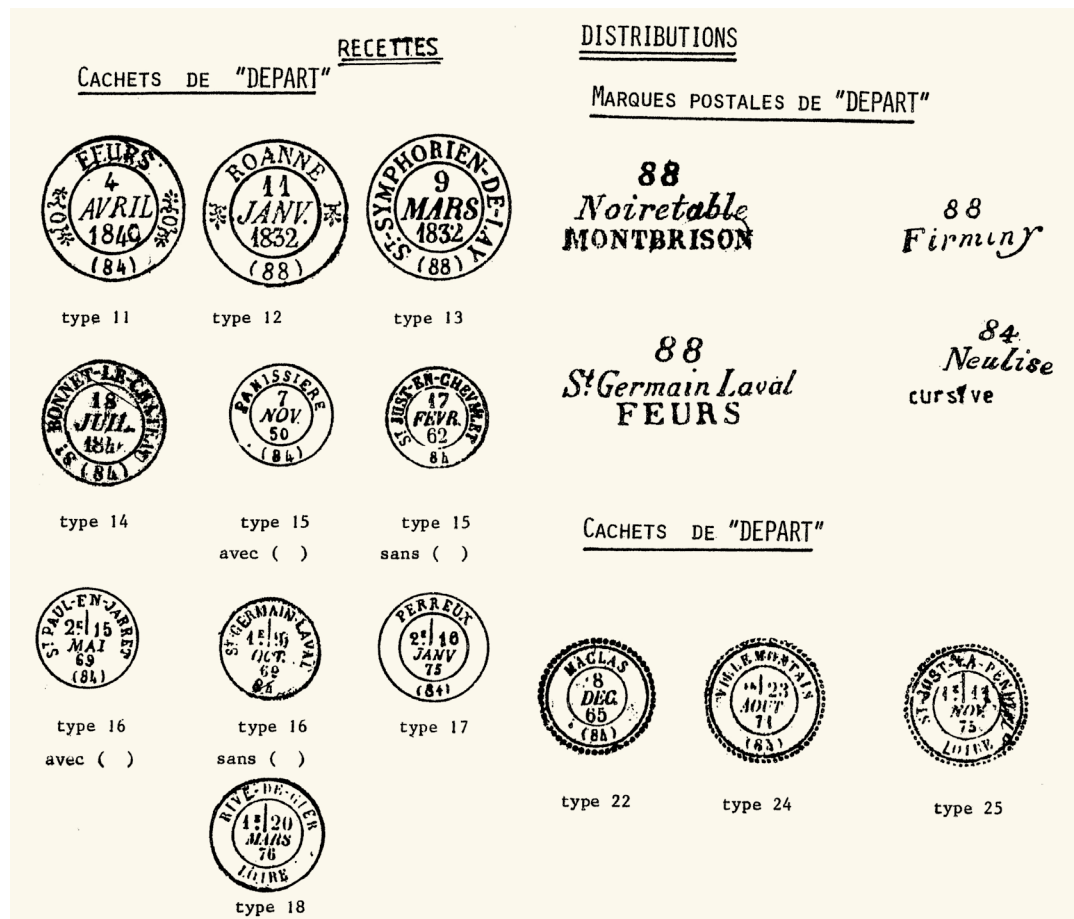
dan samen met het veel sterkere, royalistische Rhône. Ook lijkt het nu duidelijk dat het de commissie voor ogen stond om in de (uiteindelijk verre) toekomst zowel aan de linkeroever als aan de rechter twee coherent genummerde gebieden te creëren en later het weer terugbrengen van 88 naar Mont-Blanc/Savoie en 84 naar Loire. Ondertussen is ook het departement Mont-Blanc ingericht (KAART A). Een relatief groot departement met 7 districten, 82 *cantons* en 65 *communes*. FIG. 5 geeft als voorbeeld een brief naar Zwitserland met het normale *marque postale*-stempel. Chambéry heeft nog de Italiaanse schrijfwijze. Het nieuwe departement Loire wordt verdeeld in drie districten: Montbrison, Roanne en Saint-Etienne, echter als *chef-lieu* van het nieuwe departement wordt Feurs gekozen, meer voor getoonde ijver voor de republikeinse zaak dan voor zijn belangrijkheid. Souchon vervolgt dan: 'Na de afzetting van Robespierre wordt de *chef-lieu* aan Montbrison toevertrouwd'. Dit betekent zo goed als zeker het einde van de commissie van 4 en inderdaad verlaat Robespierre met een 'hoofdse knik' op 27 juli 1794 het toneel.

Verdragen van Parijs

Dankzij de betrekkelijke rust die nu heerst in '84, wordt naast Mont-Blanc een tweede departement, Léman (99), gecreëerd (KAART B). Om dit nieuwe departement wat op te doffen, worden Genève en het Pays-de-Gex toegevoegd. Later (17 februari 1800) komt Sallanches er nog bij ten koste van Mont-Blanc. De Hertog van Savoie doet nog wel enkele pogingen om zijn provincie te heroveren, maar hij kan niet tornen aan het Verdrag van Parijs (15 mei 1796) dat bepaalt dat Savoie aan Frankrijk toe behoort. De coalitieoorlog met Wenen geeft de Oostenrijkse generaal Bubna de gelegenheid Genève in te nemen en op te rukken tot Chambéry (30 december 1813). Savoie wordt door generaal d'Augerau weer heroverd. Dit alles leidt tot twee Parijse verdragen. Het eerste van 30 mei 1814 dat bepaalt dat Frankrijk alleen de streken Chambéry, Annecy en Rumilly mag behouden. Het overige, ongeveer twee derde deel, gaat naar Koning Victor Emanuel I van Italië, terwijl graaf d'Agliano in het kleine vestingstadje l'Hôpital zijn postadministratie installeert, vestigt de *prefet* van Lodewijk XVIII zich in Chambéry (KAART C). Het tweede Parijse Verdrag (20 november 1815)

is nodig om ook het laatste deel aan de Italianen over te dragen. Alle afspraken, decreten etc. indertijd gemaakt, blijven geldig. Zo was het Verdrag van Turijn (16 maart 1816) nodig om Genève weer aan Zwitserland te geven. Echter, de wederzijdse overdracht van het departementsnummer 84 en 88 kan niet plaatsvinden omdat Mont-Blanc zich nog steeds in Italiaanse handen bevindt. In 1830 laat prins Louis-Philippe, het feodale gezag vertegenwoordigende, het nummer 84 voortijdig gebruiken voor het maken van nieuwe stempels ter vervanging van 8 van de 10 *marques-postales*-stempels. La Pacaudière wordt namelijk een distributiekantoor en Saint-Martin-d'Estreaux wordt ondergebracht in Lapalisse (Allier) en vallen dus af. De nieuwe stempels zijn van het type 13 (FIG. 6). Om een misverstand te voorkomen, het volgende: Als een departement een nummer krijgt toegewezen en er worden stempels vervaardigd dan dragen deze stempels het verkregen nummer, in dit geval 88. Worden deze stempels ongeldig gemaakt om welke reden dan ook, dan is daarmee beslist niet het departementsnummer ongeldig geworden. Er is dus een toestand geschapen

dat het departement Loire twee departementsnummers heeft: 88 en 84. Onder de omstandigheden van

oorlog, machtswisselingen et cetera is dit een futiliteit die weinig impact zal hebben. Toch is het interessant te zien hoe beide partijen hiermee om zullen gaan.

Distributiekantoren

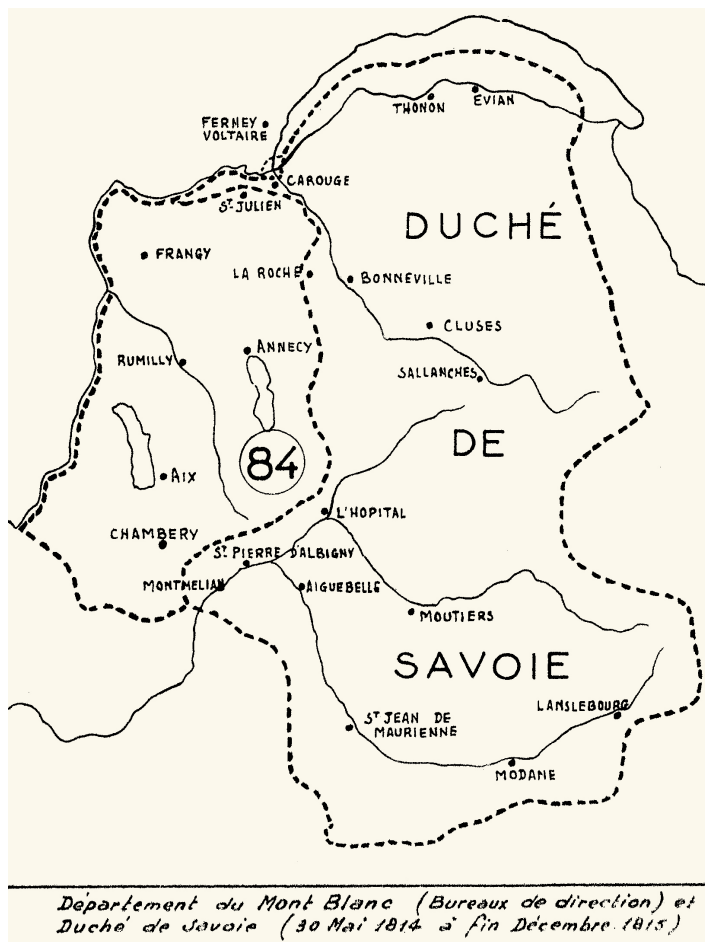
In 1840 wordt begonnen met het openen van een aantal nieuwe distributiekantoren op instigatie van de Direction des Postes de la Loire. Het lijkt verstandig om een lijst te maken van deze nieuwe kantoren, die zijn geopend in de periode 1840 tot 1860 en welke stempels zijn gebruikt gedurende dit tijdsbestek:

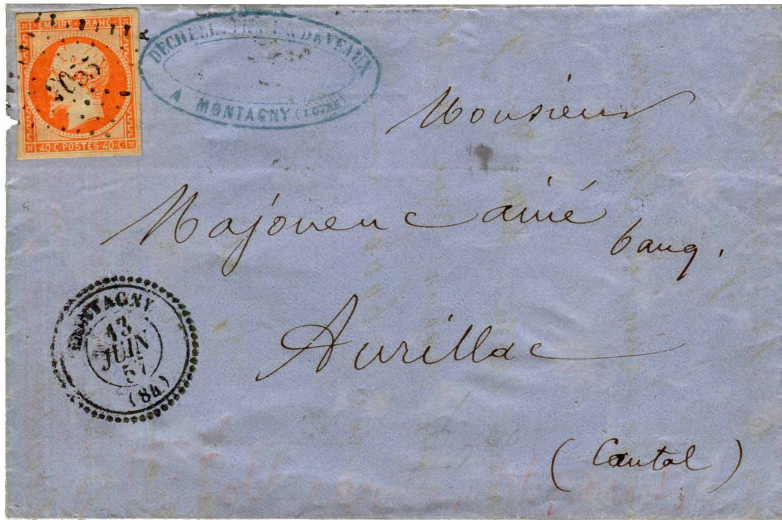
Cachet de Départ (types 22 t/m 25)

- Balbigny 1859 augustus
- Saint-Pierre-de-Boeuf 1845 september
- la Fouillouse 1858 april
- Neulise 1839 oktober
- Pouilly (Roanne) *distribution* van april 1858 tot oktober 1866 (verheven tot *recette*),
- Regny (Roanne) *distribution* van december 1849 tot december 1865 (verheven tot *recette*).
- Het lijkt verklaarbaar door eerder genoemde gevoelens van onvrede.

Geen nieuwe stempels

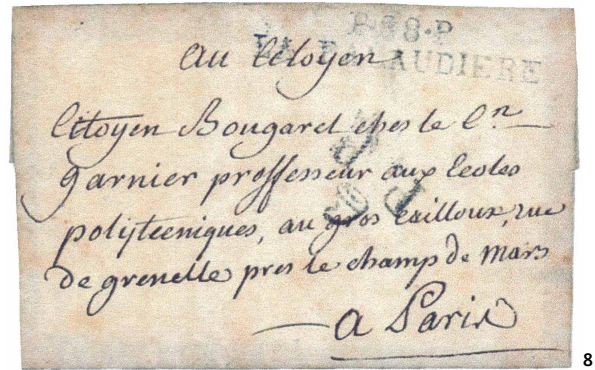
Pouilly en Regny bestellen geen nieuwe stempels maar blijven hun *cursives* gebruiken, zie ook fig. 4. La Pacaudière, een distributiekantoor van voor 1840, reageert door een

Port Payé-stempel te creëren met een *bonnet phrygien* er in, gericht aan *citoyen Bougard professeur* aan de *Polytechnique*. Deze professor zou heel goed een tweede lid geweest kunnen zijn van de commissie van vier (FIG.8). 'Perreux' daarentegen bestelt manmoedig een eigen stempel met 88 als departementsnummer en met argument dat Loire nog steeds (ook) dit departementsnummer heeft. Met veel geluk vind ik een brief, met mogelijk dit stempel van Perreux gedateerd 22 juli 1871 (fig. 3), die daarmee wel de belangrijke datum van 14 juni 1860 overschrijdt. Immers, het is

in 1859 dat de Italiaanse minister van buitenlandse zaken, Cavour, de hulp van Napoléon III inroept om hem te helpen de eenheid in Italië te bespoedigen en daarvoor in ruil het hertogdom Savoie en het graafschap Nice zal verkrijgen. Het is dan ook op die datum dat het departement Mont-Blanc weer deel uitmaakt van Frankrijk en het lang verbeide nummer 88 mag voeren. Nu wordt het ook duidelijk hoe Saint-Symphorien (fig. 2) gedurende een periode van 29 november 1793 tot maart 1832 nummer 88 heeft kunnen gebruiken, maar ook dat er tot 1860 een departementsnummer 88 geweest moet zijn,

anders viel er niets over te dragen. Het wordt nu duidelijk dat de periode van 29 november 1793 tot 14 juni 1860 een quasi overgangperiode is geweest, waarin de nummers 84 en 88 over en weer gebruikt konden worden en die hier nu als interimperiode is aangeduid. Terugkomend op fig. 3: op 14 juni 1860 moeten 88 in 84 gewijzigd worden. Het bijzondere is dat de beide achten er uit gehakt worden en dat een 4 op de eenhedenplaats is ingeslagen. Dit, kennelijk om duidelijk te maken dat '88' in zijn geheel wordt overgedragen aan Mont-Blanc, terwijl Loire maar een enkele '4' terug krijgt. Het jaartal is verwijderd louter om praktische reden om dit langzamerhand 'lege' stempel zo lang mogelijk te kun-

nen gebruiken. De fout 'double parenthèses' is een fout, die van het prille begin aanwezig geweest moet zijn. Misschien heeft het zo kunnen voortleven tot 1 januari 1874 – de datum dat Perreux een echt volledig postkantoor (*recette*) werd met weer een ander stempel. In elk geval heeft het stempel van fig. 3 een waardige plaats in de interimperiode verdiend. Naar een authentiek exemplaar wordt nog 'verwoed' uitgekeken. De kans lijkt mij uitermate klein nog eens zo iets tegen te komen.

Literatuurlijst
La Loire Marques-Postales et Oblitérations, Pierre Souchon, janvier 1988
Marques Postales et Oblitérations de Savoie, Michel Domenech, Chambéry, 1966
Catalogue des Départements Conquis etc., Gilbert Noël, Histoire Postale, 1973

NOVIO-FAIR in aantocht

Naar aanleiding van het 35-jarig bestaan van de Nijmeegse filatelistenvereniging Noviofair wordt, in samenwerking met de Stichting Hertogpost uit 's-Hertogenbosch, een grote manifestatie gehouden in Nijmegen: NOVIO-FAIR 2019. Tijdens deze manifestatie vindt er een grote internationale postzegelbeurs plaats met ruim 200 meter handelaren, een postzegeltonnstelling in de categorie 2 en propagandaklasse en op de tweede dag het KNBF-Jo Toussainttoernooi. Het uitvoerige programma van dit bekersoort werd vermeld op de Bondspagina in het februari-nummer van Filatelie. De opening zal worden verricht door burgemeester Bruls van Nijmegen op zaterdag 9 maart om 10.00 uur.

Activiteiten

Tijdens NOVIO-FAIR 2019 zijn er de volgende activiteiten:

- er is een grote markt met opruiings- en restantenpartijen
- handelaren uit binnen- en buitenland, alwaar men van alles kan vinden voor aanvulling, uitbreiding of start van een verzamelgebied
- er zijn ook Nijmeegse en regionale ansichtkaarten te vinden
- uiteraard is er informatie te verkrijgen over het fenomeen 'postzegels'
- men kan verzamelingen gratis laten taxeren door deskundigen van Corinphila Veilingen
- er is een grote tentoonstelling met onder andere acht kaders van leden van Noviofair met ansichtkaarten van Nijmegen van voor 1940
- in september 2019 is het 75 jaar geleden dat Nijmegen werd bevrijd en zal hieraan ook aandacht worden geschonken. Een van de leden zal zijn unieke en complete verzameling ansichtkaarten (uitg. A.A. van der Borg) van het (vergissings) bombardement op Nijmegen van

22 februari 1944 en van de Operatie Market Garden, de bevrijding van Nijmegen in september 1944, tentoonstellen

- gedurende beide dagen zal er een mobiel grafisch museum aanwezig zijn. In een drukkerij anno 1930 schetst een conservator/drukker met 40 jaar ervaring in het drukkersvak, aan de hand van onder meer een handdegel en letterkast de ontwikkeling van de boekdrukkunst
- jubileumboek annex tentoonstellingscatalogus (160 pagina's), te koop voor € 5,00. In dit jubileumboek vindt u onder andere een korte beschrijving van alle tentoongestelde verzamelingen alsmede een groot aantal artikelen over Nijmegen zoals: De paardenposterij Nijmegen – Den Bosch 1842-1847; Een 'Comptoir Filatéliste Franco-Hollandais' in Nijmegen; Het veldpostkantoor in Vroom & Dreesman in Nijmegen; Drie Nijmeegse jongens en hun tijd in Frankrijk, Leo Kortenhorst

(1920-2002): zijn belevenissen in de meimaand van 1945; De Canon van Nijmegen: Het Rode Nijmegen; Particuliere postbezorging door de postdienst Nijmegen II; Repatriëeringskamp Mariënbosch

NOVIO-FAIR

9 en 10 maart 2019
O.C.Huisman Sporthal,
Dennenstraat 25
6543 JP Nijmegen

Openingstijden:
10.00-17.00 uur / 10.00-16.00 uur
Entree: € 5,00. Jeugdigen beneden de 16 jaar gratis toegang.

Info: de heer Ton Buitenhuis.
T: 024-3449032.

www.noviopost.nl

Witte en rode stippen

In de filatelie krijgen eerste emissies altijd onze bijzondere aandacht, ongeacht of het nu een vroege Europese emissie of een koloniale uitgifte van latere datum betreft. In de laatste **Iberia** van de **Filatelische Kontaktgroep Spanje ~ Portugal "Iberia"** doet voorzitter Frits van Beekum nauwgezet onderzoek naar de echtheidskenmerken van een Spaans zegel uit 1850: de rode 5 reales, Edifil nr. 3. Omdat er nogal een aantal vervalsingen van dit zegel waarop Isabella II prijkt in omloop is, vroeg de veilingmeester van **Iberia** zich af waarom er enige exemplaren met certificaat Llach werden aangeboden *zonder* een van de belangrijkste echtheidskenmerken: de duidelijke witte punt die vastgehecht is aan de rechteronderzijde van de '8' van '1850'. Van Beekum moest hem eerst het antwoord schuldig blijven, maar na heel wat doorzettingsvermogen heeft de auteur een handzaam overzicht samengesteld waarin de verschillen tussen echte en vervalste 5 reales Ed. nr. 3 zegels helder in kleur worden weergegeven. Om te achterhalen of er inderdaad echte 5 reales zegels *zonder* witte punt bestaan, wist Van Beekum een gedeeltelijke plaatreconstructie te achterhalen in een oude veilingcatalogus. Daaruit bleek dat er inderdaad enige zegels *zonder* de kenmerkende witte punt zijn gedrukt. In ieder geval zijn dat posities 3, 10, 13 en 29 uit een plaat van 180. Deze zegels zijn echter toch goed te onderscheiden van vervalsingen door een dikke gekleurde punt onder de '5' van '5 Reales' in de kaderlijn van het portret van koningin Isabella II (zie afbeelding).

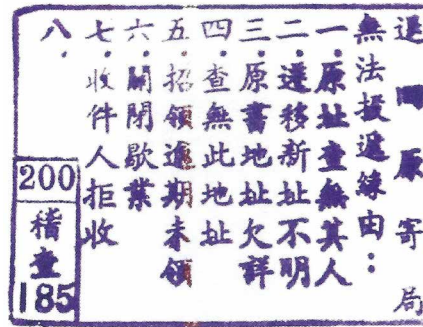

Een beruchte vervalsing is die van Jean de Sperati die witte punt aan de '8' wel heeft opgemerkt en verwerkt heeft in zijn exemplaren. Andere vervalsingen zijn bekend van Fournier, Miguel Segui en de gebroeders Spiro uit Hamburg. Deze laatste drie zijn dit echtheidskenmerk echter (gelukkig) wel vergeten op te nemen in hun vervalsingen. Een bondig, doch zeer informatief en kundig geïllustreerd artikel waar een specialistisch verzamelaar Spanje veel aan heeft!
www.ksp-iberia.nl

Chinese stempels

Het januaribulletin van **China Filatelie** opent met droevig nieuws. Afgelopen oktober overleed namelijk Jan Bertens: een van de leden van het eerste uur die bij deze vereniging betrokken waren. Het bestuderen van de Chinese filatelie gaat ondanks dit verlies gelukkig door en het nummer telt wederom meerdere informatieve artikelen. We lezen bijvoorbeeld over de bestellersstempels van Taiwan. Waar in Nederland deze vaak kleine nummerstempels grotendeels al vóór de oorlog waren uitgefaseerd, werden ze in Taiwan tot in de late jaren '60 op haast elk poststuk gedrukt. Auteur Ai Li-Shan legt uit dat bij speciale diensten – zoals aangetekende stukken – de bestellerstempels zelfs tot op heden worden gebruikt. Men moet immers kunnen weten wie de bestelling behandeld heeft, helemaal in het geval van onbestelbare post die retour afzender gaat. De kleine stempels worden regelmatig opgenomen in een 'retourblokstempel' (zie afbeelding). De auteur meldt daarnaast dat er in het 'retourblok' ook ruimte is overgehouden voor een controlestempel. Dat betekent dus dat *in* een retourblok er maar liefst twee andere stempels kunnen voorkomen! De relatief hoge bevolkingsdichtheid van Taiwan en het feit dat dergelijke stempels nog steeds in gebruik zijn, hebben ervoor gezorgd dat er duizenden mogelijke combinaties bestaan. Een waar paradijs voor de stempelfanaticus!

lets verderop in het bulletin wordt een Chinese brief uit 1909 besproken door Jozef Wagemakers. Dit poststuk fungeert als mooi voorbeeld hoe de Chinese postierijen destijds hun post behandelden.

De brief werd namelijk verzonden vanuit het plaatsje Kiehsiu in de provincie Shansi met bestemming Ningsiafu in de provincie Kansu. Elke etappe van de reis werd vast gelegd door middel van een stempel, waardoor het exacte tracé van de route thans goed vast te stellen is. Wat hier in Nederland al snel overbodige bureaucratie zou worden genoemd, geeft ons ruim honderd jaar na dato een fascinerend inkijkje in de Chinese postierijen. Wat blijkt? De brief heeft een grote omweg moeten maken om van A naar B te komen. Het gebied tussen de twee plaatsen kende namelijk in die tijd nog geen overheidspostdienst, waardoor de brief kilometers moest omreizen. Een routebeschrijving aan de hand van stempels.
www.chinafilatelie.nl

Gruwelijke vergissing

Waar veel Nederlanders weet hebben van het bombardement op Rotterdam in 1940, zijn zich er maar weinigen van bewust dat er veel meer verzengende bombardementen plaatsvonden op een aantal andere Nederlandse steden. Een daarvan wordt wel het Vergisingsbombardement op Nijmegen genoemd. Jan Op den Camp vertelt hierover in de eerste **Novioposta** van dit jaar. Een wolkendek boven

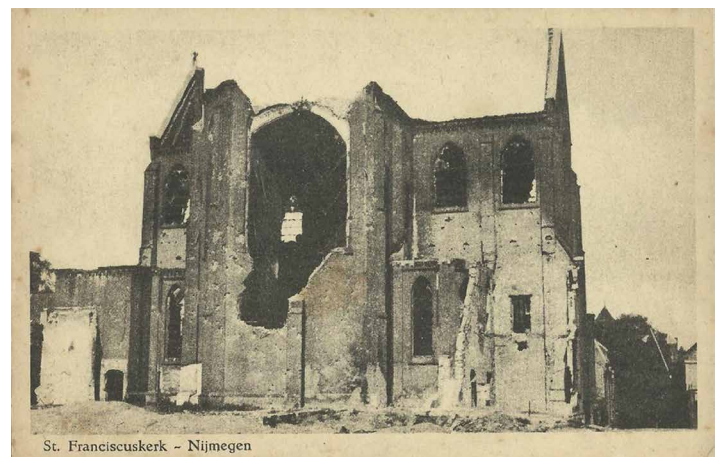
de primaire doelen in Duitsland op de desbetreffende dag (22 februari 1944) forceerde het Amerikaanse bom-eskader om te keren en om vervolgens secundaire doelen die ook wel gelegenheidsdoelen worden genoemd te vernietigen. Men kon immers niet zonder enig succes – en al helemaal niet met

ongebruikte bommen – terug in Engeland landen. Het noodlot koos Nijmegen. Op den Camp duidt met gedegen kennis van feiten de onnodige verwoesting en zengende vuren die de Waalstad die dag troffen. Door onervaren vliegers en slechte inschattingen viel het gros van de 144 500-pondsbommen op het centrum in plaats van op het stationsterrein. Honderden doden en gewonden en een geruïneerde stad bleven achter. Aan de hand van een serie fotokaarten uit 1945 zijn wij nog steeds in staat om een beeld te krijgen van dit in de rest van Nederland vergeten bombardement. Een informatief en goed geïllustreerd artikel.
www.noviopost.nl

BUITENLANDSE BLADEN

Een muzikale non-émis

Van tijd tot tijd worden verzamelaars onaangenaam verrast (of wellicht juist verblijd) met een postzegel die er eigenlijk niet had behoren te zijn, maar toch bestaat. Met een Frans woord noemen we ze *non-émis*. Er zijn de nodige voorbeelden uit de 19e eeuw en nog niet zo heel lang terug was verzameland (West)Duitsland in rep en roer toen bleek dat er van een beoogde, maar ingetrokken, Duitse postzegel voor de Olympische spelen van

St. Franciscuskerk - Nijmegen

1980 in Moskou toch exemplaren in omloop waren gekomen. Dat is de beroemde *Gscheidle*-zegel, genoemd naar de minister die over de posteringen ging. Zijn echtgenote gebruikte nietsvermoedend een paar zegels die ze thuis op zijn bureau aantrof, onder andere om er een briefkaart voor een prijsvraag mee te frankeren. De weinige exemplaren die sindsdien uit bundelwaar opdoken zijn inmiddels een klein fortuin waard. Duitsland trok in 2001 vervolgens een al gedrukte zegel met Audrey Hepburn in. Ze was namelijk afgebeeld met een sigarettenpijp in de mond, wat haar familie liever niet wilde. Alweer ontstond een kostbare zeldzaamheid, er waren er namelijk ook daarvan al een paar doorgeslipt. Nog recenter moesten onze Oosterburen een kerstzegel met verkeerde tekst intrekken, ook daarvan bleken er al diverse verkocht aan het publiek. Even daarvoor was het de beurt geweest voor Kroatië. In 2015 gaf dat land een serie postzegels uit gewijd aan drie prominente Kroaten. Een van hen was de 18e-eeuwse componist Luka Sorkočević, die leefde in Ragusa in Dalmatië, in het Zuiden van het huidige Kroatië. Zijn Italiaanse naam luidde Luca Antonio di Sorgo. Ik moet bekennen zijn acht zo gewaardeerde symfonieën nog nooit bewust te hebben beluisterd. **Linn's stamp news** van 11 februari meldt nu waar het misging. Voor de afgekeurde versie werd abusievelijk een afbeelding van de Amerikaanse president Thomas Jefferson gebruikt! Van Di Sorgo lijkt in het geheel geen portret bewaard te zijn, dus op de uiteindelijk wel uitgegeven zegel zien we nu in plaats van een portret zijn Italiaanse naam. Er bleken echter in Dalmatië ongeveer twintig stuks van de afgekeurde versie te zijn verkocht, die inmiddels enkele duizenden euro's per stuk opbren-

gen. Dat kon nog wel eens fors meer worden nu de Amerikaanse verzamelaars op deze ook voor hen ongetwijfeld aantrekkelijke zegel zijn geattendeerd. www.linns.com

Open filatelie

In het Belgische is een organisatie van belang en omvang de Koninklijke Landsbond van Belgische Postzegelkringen (KLBP). In deze federatie zijn bijna 250 'postzegelkringen' verenigd, met ruim 10.000 leden. Uiteraard heeft de bond een eigen (papieren) blad, getiteld **Belgaphil**. Het verschijnt vier maal per jaar en is kosteloos voor alle leden van de aangesloten clubs. In nummer 53 van januari van dit jaar schrijft de ervaren verzamelaar en tentoonsteller dr. Mark Bottu over 'Open filatelie', een nieuwe loot aan de filatelieboom. Dat is een tentoonstellingsklasse die de laatste jaren aan populariteit wint, wellicht volgens de auteur wegens de te ver doorgesloten *regelneveerij* in de thematische filatelie. Dat begrip is dus kennelijk ook bij onze zuiderburen niet onbekend. In de open filatelie (voorheen ook wel: open klasse), waarvoor toch inmiddels FIP-regels in voorbereiding zijn, kan men ook een voorzichtig stapje buiten de filatelie wagen. In een thematische collectie waar een afbeelding van de hertog van Alva op zijn plaats zou zijn (waarmee nog geen postzegel of stempel bekend is) mag men bijvoorbeeld een sigarenbandje met portret van de ijzeren hertog opnemen. In hetzelfde nummer is een jaaroverzicht opgenomen (het *Palmarès* 2018) met de namen en bekroningen van alle Belgische deelnemers aan diverse nationale en internationale tentoonstellingen. We worden verder ingelicht over de luchtpostverbindingen België-Congo in de jaren 30. Een prima idee van de

Landsbond is om alle van 2006 tot en met 2017 verschenen nummers van het bondsblad gratis raadpleegbaar op haar website neer te zetten, waar deze inmiddels rijke bron dus voor alle internetgebruikers eenvoudig toegankelijk is. www.klbp.be

Filateliegeschiedenis

Eind december verscheen het jongste nummer van **PhilaHistorica**, het 'huisorgaan' zouden we bijna zeggen van Wolfgang Maassen, een groot kenner en auteur van filatelie-

geschiedenis en filatelistische literatuur. Hij onthult vast iets over de tweedelige catalogus die voor de tentoonstelling 'Stockholmia 2019' eind mei zal gaan verschijnen. Band twee van die catalogus (de *Library catalogue*) zal geheel gewijd zijn aan de publicaties van de Royal Philatelic Society uit Londen, die in Stockholm haar 150e verjaardag gaat vieren. Beide banden zullen al vanaf april in omloop komen, zodat liefhebbers en bezoekers zich al voor het evenement thuis rustig kunnen inlezen. Het nummer bevat verder een opstel over de perikelen rond het Ierse veilinghuis Shanahan, zo rond 1960, waarover Maassen nog een heel boek aan het voorbereiden is, en sluit af met lijsten van recente aanwinsten van enkele grote Duitse filatelistische bibliotheken. Als gebruikelijk geheel gratis te downloaden van het internet. www.philahistorica.de www.stockholmia2019.se

De ramp met de Harwich Boot

Op 21 februari 1907 probeerde bij Hoek van Holland – er stond een storm met windkracht 11 – het Britse stoomschip s.s. "Berlin" vergeefs vanuit de Noordzee de Nieuwe Waterweg op te varen. De uit Harwich afkomstige boot werd door de storm tegen de Noorderpier geblazen, en brak daarbij in tweeën. Liefst 128 van de 143 personen aan boord verdronken daarbij, een voor die tijd naar Nederlandse begrippen ongekende ramp. In **Netherlands Philately** van januari beschrijft hoofdredacteur Ben Jansen de gebeurtenis, die nog een postaal staartje kreeg. Er spoelde namelijk een deel van de vervoerde post aan, daarbij nat geworden door het zee-water. De poststukken werden door de posteringen van een verklarend stempel voorzien, waarvan twee modellen bekend zijn: "Beschadigd door ramp / Harwich boot" en "Besch. Ramp S.S. Berlin". De als altijd gevarieerde inhoud van het blad handelt verder over Nachtuur treinstempels zo rond 1905-1906, terwijl een eerste aflevering verscheen over Omzetbelastingzegels van de hand van Hanspaul Hager. www.asnp1975.com

In deze rubriek worden zegels vermeld van landen die – voor zover dat valt na te gaan – zijn aangesloten bij de Wereldpostunie (UPU). In enkele gevallen worden ook niet-UPU-landen vermeld, bijvoorbeeld als hun uitgaven als normale emissies in de algemeen gebruikte postzegelcatalogi (zoals Michel en Yvert) worden vermeld. Als bij een zegel geen nadere omschrijving wordt gegeven dan is de zegel (of de omschrijving daarvan) nog niet bij de samensteller bekend.

EUROPA

ÅLAND

8-3-'19. Noorderlicht.
€ 1.70. Notvik-toren en Aurora borealis.

8-3-'19. Toerschaatsen.
€ 1.20. Schaatsers.

8-3-'19. Atlantische oversteek Uno Ekblom 80 jaar geleden.

€ 1.60. Ekblom (1905-1955), houten boot 'Eckerö', gebouwen in New York, vlag.

ALBANIË

16-11-'18. Bekende personen.
90, 180 L. (samenhangend). Resp. componist Claude Debussy (1862-1918), schilder Gustav Klimt (1862-1918).

14-12-'18. Historische gebeurtenissen.
50, 120, 140 L. (samenhangend). Resp. eerste bijbelpublicatie in Albanië 400 jaar geleden: drukkerij en bijbelpagina, Veertien Punten-toespraak van 100 jaar geleden: VS-president Woodrow Wilson (1856-1924) en Amerikaans congres, Kosovaars Nationaal Defensie Comité 100 jaar: leider Hoxha Kadri (1878-1925) met comité en vlag in 1918.

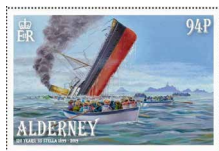
27-12-'18. Borduurwerk.
40, 80, 90, 130 L. (samenhangend); blok 200 L. Verschillende motieven.

29-12-'18. Grafische kunst.
10, 20, 30, 40, 60, 70, 90, 100 L. Resp. man met vogels, vrouw met kan, vrouwenportret, vrouw met sikkel, man met kolenwagen, graan malen, vrouw en zonnebloemen, vrouw met brood.

ALDERNEY

13-2-'19. Ondergang s.s. 'Stella' 120 jaar geleden.
46, 62, 63, 76, 85, 94 p. Resp. schip aan kade, schip op zee, bemanninglid en vuurtoren, passagiers en bemanninglid, passagiers met reddingsvesten, schip en passagiers in reddingsboten. Ook velletje met de zegels.

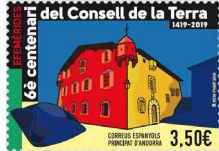
ANDORRA FRANS

2-1-'19. Frankeerzegels. Internacionaal. Staatswapen.
4-1-'19. Legende 'Het witte paard van Solana'.
€ 4.13. Paard en meisje in sneeuw. **17-1-'19.** Festival 'Escudella de Sant Antoni' 50 jaar.
€ 0.88. Bereiding traditionele wintersoep.

ANDORRA SPAANS

11-2-'19. Parlement 'Consell de la Terra' 600 jaar.
€ 3.50. Voormalig parlamentsgebouw.

BELGIË

2-1-'19. Frankeerzegels. Tweemaal Prior. Rouwzegel met kaarsen, portret koning Filip.

28-1-'19. Frankeerzegel, vogel. Verkiezingen/Elections. Oeverwaluw (Riparia riparia).

18-3-'19. België in de ruimte. Velletje met vijfmaal 1. Hemellichamen, satelliet, exploratie van Mars, Proba V-satelliet, weer in de ruimte, onbemand ruimtevaartuig ATV-5.

18-3-'19. Bijzondere bestuivers. Velletje met vijfmaal 2. Monarchvlinder (Danaus plexippus) op vlinderstruik (Buddleja davidii), wesp (Dasycolia ciliata) op orchidee (Orchis speculum), kever (Cotinis nitida) op valse tulpenboom (Magnolia grandiflora), vleermuis (Leptonycteris yerbabuena) op cactus (Carnegiea gigantea), slurfbuidelmuis (Tarsipes rostratus) op eucalyptus (Eucalyptus caesia).

18-3-'19. Introductie postcodes 50 jaar geleden.
1. Landkaart met cijferindeling.

18-3-'19. Zegeldrukkerij 150 jaar. Velletje met driemaal 2; velletje met viermaal 2; blok 2. Zegel-op-zegel (1869) 2, 5, 8 c.; zegel-op-zegel (1869) 2, 5, 8 c.1, 2, 5, 8 c.; 1 c.

BULGARIJE

17-1-'19. Glagolitisch alfabet.
1.50 L. Oudste schrift voor Slavische taal.
17-1-'19. Borduurwerk.
1.50 L. Bloemenpatroon.

CYPRUS TURKS

13-12-'18. Buitensporten.
2.50, 4.- TL. Resp. kanovaren en duiken, wielrennen en bergklimmen.

DENEMARKE

2-1-'19. Frankeerzegel, aanvullingswaarde.
1.- kr. Golven en hartjes.
2-1-'19. Vikingtijdperk. Vijfmaal 10.- kr. Gesp, walvisfiguur, ketting van glaskralen, torsoshamer met runeninscriptie, gesp.

2-1-'19. Nationale vlag Dannebrog 900 jaar. Vijfmaal 10.- kr. Vlag met: kerktoren, taart, bal en voetbalveld, schip, vakantiehuysjes.

DUITSLAND

7-2-'19. Dichteres en schrijfster Else Lasker-Schüler (1869-1945).
€ 0.70. Afbeelding uit boek en alter ego 'Prins Jusuf van Theben'.

7-2-'19. Sprookje van gebroeders Grimm 'Het dappere snijderdje'.
€ 0.70+0.50, 0.85+0.40, 1.45+0.55. Resp. In de snijderij, bij de reuzen, trouwerij.
7-2-'19. Hemelse verschijnselen.
€ 0.70, 0.70. Regenboog achter wolk, zonnespiegel.

ESTLAND

20-12-'18. Toomas Hendrik Ilves (1953).
€ 0.65. Voormalig president.
24-1-'19. Ests Rode Kruis 100 jaar
€ 0.65. Rood kruis, kleuren nationale vlag.

31-1-'19. Frankeerzegels, wapenschild.
€ 0.65. Narva-Jõesuu.

FAERÖER

11-1-'19. Voorlopers uit 1919 met 'Stoelpoot opdruk'. Velletje met 11.-, 11.- kr. Zegels-op-zegel met driemaal 5.- øre van Denemarken met opdruk (1919), stempel met opdrukken.

25-2-'19. Faeröer op historische zeekaart. Velletje met 11.-, 17.-, 27.- kr. Eilanden op zeekaart Carta Marina uit 1539 van Olaus Magnus.
25-2-'19. Meren, III.
19.-, 19.- kr. Leynavatn op Streymoy, Eidiðsvatn op Eysturoy.
25-2-'19. Sepac*, historische huizen.
19.- kr. Boerderij uit elfde eeuw bij Kirkjubøur.

FINLAND

13-3-'19. Bloemsierkunst. Driemaal (Nationaal 20 gr.). Hondenkop met bloemstuk, bloemstuk, arrangement van bloemen en bessen.

13-3-'19. Japane invloeden op dagelijks leven. Tweemaal (Internationaal 20gr.). Karaoke-zangeres, jongen met sushi.

13-3-'19. Spoorwegstation Helsinki Centraal 100 jaar. Velletje met viermaal (nationaal 20gr.). Verschillende afbeeldingen van station.

13-3-'19. Pasen. Tweemaal (Nationaal 20 gr.). Heks op wilgentak, konijn met eieren en kuiken op wagentje.

FRANKRIJK

8-10-'18. Frankeerzegels. € 1.60, 1.90, 3.60. Marianne in smaragdgroen, donkerroze, zwart.

9-11-'18. Frankeerzegel. € 15.-. Marianne in goud.

4-2-'19. Architectuur. Twaalfmaal Lettre prioritaire (in boekje). Kapel Sainte Marie (Nevers), kasteel (Vitré), koninklijke zoutfabriek (Arc-et-Senans), museum bibliotheek (Grenoble), Grand Palais (Parijs), kasteel (Chambord), kerk (Saint-Nectaire), kerk (Avranches), kathedraal (Straatsburg), Pavillon de l'Horloge (Parijs), Maison Carrée (Nîmes), kathedraal (Perpignan).

11-2-'19. Louise de Vilmorin (1902-1969). € 1.05. Schrijfster.

18-2-'19. Dinan en Dinant. € 1.30. Dinan (Frankrijk): jachthaven en basiliek van St. Saviour met kasteel en vakwerkhuisen, Dinant (België): Notre-Dame met brug en kabelbaan.

25-2-'19. Fotograaf Valérie Belin (1964). € 2.10. Vrouwenportret 'Calendula' met bloemen.

4-3-'19. Zeevissen. Twaalfmaal Lettre verte (in boekje). Thunnus thynnus, Solea solea, Scorpaena scrofa, Scomber scombrus, Dicentrarchus labrax, Zeus faber, Epinephelus marginatus, Sardina pilchardus, Sparus aurata, pilchardus, Raja clavata, Gadus morhua.

4-3-'19. Eerste vlucht Concorde 50 jaar geleden.

€ 4.20. Prototype 001.

9-3-'19. Dag van de Postzegel, auto's. € 0.88, 1.76; blok € 1.76. Resp. Citroën Type A 10 HP, Citroën Traction; Citroën Traction Cabriolet.

GEORGIË

Okt. '18. Conferentie PostEurop. Blok 3.- L. Beeldmerk.

Okt. '18. Orthodoxe Parlementaire Organisatie 25 jaar. 1.- L. Beeldmerk.

Nov. '18. Staats Universiteit van Tbilisi 100 jaar. Blok 3.- L. Beeldmerk. Gebouwen op rand.

GRIEKENLAND

21-5-'18. Algemene Arbeidersorganisatie van Griekenland 100 jaar. Velletje met € 1.-, 1.-. Beeldmerk met man met helm, beeldmerk en mensen met vlag.

21-12-'18. Legeracademie 190 jaar. Tienmaal binnenland tot 20g. (in boekje). Militairen in uniformen uit verschillende periodes.

GROENLAND

21-1-'19. Zeevissen, III. 2.-, 30.- kr. Resp. Microsistius poutassou, Hippoglossoides platessoides.

21-1-'19. Verlaten stations, III. 11.-, 42.- kr. Resp. radarstation DYE-2, Loran-navigatiestation op Angissoq.

21-1-'19. Arctische gebieden, I. 15.- kr. Uummannaq.

21-1-'19. Groenland in Tweede Wereldoorlog, IV. 25.-, 41.- kr. Resp. kranten en mensen bij radio, weerstation met vlag en hondenslee.

21-1-'19. Leger des Heils. 15.-+1.- kr. Beeldmerk, groep mensen.

GUERNSEY

13-2-'19. Architect John Wilson (1781-1866). 46, 62, 63, 76, 85, 94 p., £ 1.54, 2.31. Resp. Concerthal en vergaderzaal St. James, marktgebouw Les Arcades, schoolgebouw Elizabeth College, St. George, landhuis Roseneath, landhuis Bonamy House, Meat Market, kasteel Carey.

IERLAND

17-1-'19. Eerste openbare bijeenkomst lagerhuis Dáil Éireann 100 jaar geleden. N, N. Historische bijeenkomst in Mansion House, elektronisch stelsysteem.

24-1-'19. Liefde en huwelijk. N. Hart, appel, bloemen.

ITALIË

8-1-'19. Modebedrijf Pitti Immagine 30 jaar. B (€ 1.10). Beeldmerk, gekleurde lijnen.

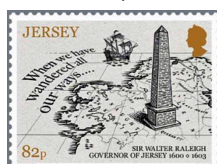
25-1-'19. Eerste met stempel gefrankeerd poststuk van koninkrijk Sardinië 200 jaar geleden. B. Postbode met hoorn op paard.

26-1-'19. Valentino Mazzola (1919-1949). B. Voetballer, stier uit beeldmerk van voetbalclub Torino.

JERSEY

5-2-'19. Sir Walter Raleigh (1552-1618), gouverneur van Jersey. 50, 65, 76, 82, 94 p., £ 1.12; blok £ 2.-. Resp. Fort Isabella Bellissima, hand met schrijfveer en tekst, schip met landkaart, monument met landkaart en schip, kasteel Mont Orgeuil, portret met tekst; landkaart met portret.

5-3-'19. Vogels. 50, 65, 76 (Europa), 82, 94 p. & 1.12. Resp. torenvalk, zwaluw, zwaan, pauw, ijsvogel, ooievaar.

KOSOVO

21-12-'18. Martelaren van Gjakova. € 1.30. Monument in Gjakova, vogels.

Dec. '18. Albanese politieke organisatie Liga van Prizren 140 jaar. € 2.10. Standbeeld van Albanese leiders.

Jan. '19. Stad Kaçanik. € 1.-, 2.-. Resp. ruïnes, stadsbeeld.

KROATIË

23-1-'19. Etnografisch Museum 100 jaar. 3.10 kn. Ketting met dukaten uit Gundinci (20e eeuw).

LITOUWEN

4-1-'19. Frankeerzegels, vlaggen. € 0.03, 0.10, 0.49. Resp. tweemaal historische vlag met wapens, huidige vlag.

11-1-'19. Litouwse instituten 100 jaar. Velletje met € 0.79, 0.79, 0.79. Resp. Nationale Rekenkamer, Schuttersbond, Douane.

18-1-'19. Eerste vermelding bevolkingsgroep Samogitië 800 jaar geleden. € 1.05. Mannen met zwaarden, lakzegels.

MAN

22-1-'19. Chinees Nieuwjaar** Jaar van het Varken. 52 p., £ 2.02, 2.42, 2.95. Verschillende varkens.

29-1-'19. Locale bussen. 1st, EU, RoW, £ 1.25, 1.87, 2.02. Resp. Leyland Titan PD2 met Peel kasteel en St. Germans-kathedraal, AEC Regent V met ingang spoorwegstation in Douglas, AEC Reliance met paardentram en haventerminal, Leyland Leopard met zeilboten in baai bij Port Erin, Leyland National met draaibrug en vissersbootje in Ramsey, Bedford YRQ met 'Jubileumklok' in Ramsey.

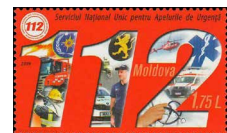

12-2-'19.

12-2-'19. Fauna. EU (Europazegel), Large Letter, Large Letter, RoW, RoW, vijfmaal 1st. Resp. roodborsttapuit (Saxicola rubicola), wallaby-kangoeroe, egel (Erinaceinae), purpermotje (Pyrusta purpuralis), bosmuis (Apodemus sylvaticus), haas (Lepus europaeus), blauwe vlinder (Polymmatinae), Jan-van-gent (Morus bassanus), ijsvogel (Alcedo atthis), levendbarende hagedis (Zootoca vivipara).

MOLDAVIË

3-1-'19. Hulpdiensten. 1.75 L. Telefoonnummer 112 met elementen van brandweer, politie, medische hulpdiensten.

15-1-'19. Bekende personen. 1.20, 1.20, 1.75, 2.-, 5.75, 5.75 L. Resp. Componist Alexei Stârcea (1919-1974), actrice Domnica Darienco (1019-2010), schrijver Gheorghe Asachi (1788-1869), schrijver Constantin Stamatî (1786-1869), schrijver Alecu Russo (1819-1859), schilder Glebius Sainciuc (1919-2012).

MONACO

4-3-'19. Operazangers. € 2.60, 3.44. Resp. Maurice Renaud (1861-1933), Gerdaline Farrar (1882-1967).
4-3-'19. Naakt in de kunst. € 2.60, 3.44. Schilderijen van Paul Gervais (1859-1944) resp. 'De Florentijnse gratiën', 'De tuin van de Hesperiden'.

15-3-'19. Amerikaanse troepen 100 jaar geleden in Monaco. € 1.- Militairen met vlag, Riviera-paleis in Beausoleil.
15-3-'19. Wetenschappelijke onderzoeksorganisatie voor Middellandse Zee 100 jaar. € 1.30. Landkaart, beeldmerk.
15-3-'19. Blauwvintonijn. € 2.- Thunnus thynnus.

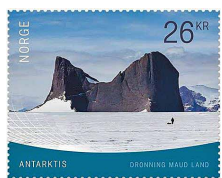
NEDERLAND

24-1-'19. 220 jaar post-bedrijf. Velletje met tweemaal 1. Zegels in spiegelbeeld met enveloppen en pakjes.

NOORWEGEN

4-1-'19. Antarctica, Koningin Maudland. 26.-, 42.- kr. Resp. Holtanna-berg, marineofficier en Zuidpoolverkenner Carsten Borchgrevink (1864-1934) met schip 'Southern Cross'.

4-1-'19. Oslo, Europese milieuhofstad 2019. 23.- kr. Vissen, vogels, vos, eland, meer, bossen, gemeentehuis.

OOSTENRIJK

13-2-'19. Toekomstige communicatie en mobiliteit. € 0.80. Duif met brief.
13-2-'19. Hedendaagse Oostenrijkse kunst. € 1.75. 'Fat House' van Erwin Wurm (1954).

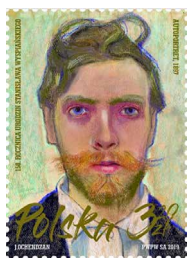

19-2-'19. Heropening Huis van de Oostenrijkse Geschiedenis in Wenen. € 2.70. Wolken.
28-2-'19. Opernhaus am Ring 150 jaar. € 0.90. Historische afbeelding van operagebouw in Wenen.
21-2-'19. SOS Kinderdorpen 70 jaar. € 0.80. Kinderen dansen rond boom.

POLEN

15-1-'19. Schilder Stanislaw Wyspiański (1869-1907). 3.20 Zł. Zelfportret.

18-1-'19. Pools Rode Kruis 100 jaar. 3.20 Zł. Rood Kruis.
25-1-'19. Poolse Veiligheids Drukkerij 100 jaar. Blok 14.50 Zł. Portret voormalig premier Ignacy Jan Paderewski (1860-1941).
31-1-'19. Luchtvaartmaatschappij LOT 90 jaar. 5.20 Zł. Vliegtuig, passagiers.

PORTUGAL

26-1-'19. Inheemse vee-rassen, II. € 0.53, 0.53, 0.70, 0.70, 0.91, 0.91. Resp. schaaap: Serra da Estrela, kip: Pedrês, varken: Alentejano, varken: Bísaro, ezel: Mirandês, rund: Alentejano. Ook velletje met de zegels.

ROEMENIË

4-1-'19. Voorzitterschap Europese Unie. 5.- L. Beeldmerk met vlaggen.
16-1-'19. Roemenië, een Europese schat. 2.-, 2.60, 2.90, 3.-, 8.50, 12.-. Resp. Beeldhouwer Constantin Brâncuși (1876-1957) met beelden op postzegels, concertgebouw Roemeens Atheneum in Boekarest met wapenschild en standbeeld van dichter Mihai Eminescu, uitvinder Henri Coandă (1886-1972) en vliegtuig met straalmotor (1910), Donaudelta met dwergaalscholver (Phalacrocorax pygmeus) en roze pelikanen (Pelicanus onocrotalus), Cultuurpaleis in Iasi met standbeeld van Stefan de Grote op paard en wapenschild, Nationaal Park Retezat met steenarend (Aquila chrysaetos).

23-1-'19. Unie van Vorstendommen 160 jaar geleden gesticht. Blok 28.50 L. Vorst Alexander Jan Cuza (1820-1873), staatswapens van Moldavië en Walachije, wetgevende vergadering van verenigde vorstendommen.

RUSLAND

9-1-'19. Kathedraal van de Geboorte van Christus. 37 r. Kerk in Omsk.
11-1-'19. Daniil Granin (1919-2017). 40 r. Schrijver met Orde van St. Andrew.
22-1-'19. Europa, nationale vogels. 45 r. Leucogeranus leucogeranus.

25-1-'19. Weg naar de overwinning, opheffing blokkade Leningrad. 46 r. Militairen met wapens.

SLOVENIË

25-1-'19. Alma M. Karlin (1889-1950). € 0.63. Schrijfster met typemachine.
25-1-'19. Kunst en handwerk. € 1.31. Porselein serviesgoed van atelier Nika Stupica.

25-1-'19. Ignatius Knoblehar (1819-1858). € 1.30. Ontdekkingsreiziger.
25-1-'19. Chinees Nieuwjaar**, Jaar van het Varken. € 1.44. Varken.
25-1-'19. Architectuur. Blok € 1.57. Voormalig schoolgebouw Realka van architect Alexander Bellon.

25-1-'19. Gregoriusdag. € 0.52 (hartvormig te maken). Vogelfiguren van deeg.

TSJECHIË

20-1-'19. Postzegelontwerper. A (19.- Kč). Schilder en illustrator Adolf Born (1930-2016), kinderen en hond.
20-1-'19. Petr Eben (1929-2007). 19.- Kč. Componist.
20-1-'19. Masaryk Universiteit in Brno 100 jaar. A (19.- Kč) Ceremoniële kanseliersknots met leeuw kathedraal van Petrus en Paulus in Brno.

14-2-'19. Miroslav Zikmund (1919), Jiří Hanzelka (1920-2003). Velletje met 45.-, 45.- Kč. Wereldreizigers en avonturiers met auto Tatra A 67. Wereldkaart en auto's op rand.
14-2-'19. Rudolf Tomáš Jedlička (1869-1926). 19.- Kč. Arts en ontwikkelaar röntgenprogramma.

TURKIJE

26-12-'18. Dienstzegels, Nationale Museums van Strijd. 0.50, 1.-, 2.-, 4.- TL. Musea in resp. Kayseri, Eskişehir, Konya, Afyonkarahisar.
26-12-'18. Frankeerzegels, huizen van Atatürk. 0.50, 2.-, 14.- TL. Huizen in resp. Karargah Evi, Istanbul, Kayseri.

9-1-'19. Halfedelstenen. 2.-, 4.- TL. Landkaarten met resp. agaats, chalcedon.

24-1-'19. Spoorwegstations in Ankara. Velletje met 2.-, 4.- TL. Resp. oude station, nieuwe station voor hogesnelheidstrein.

WIT-RUSLAND

2-1-'19. Wit-Russische Socialistische Sovjetrepubliek 100 jaar. A. Staatsembleem met hamer en sikkel, vlag, verschillende gebouwen en monumenten.
16-1-'19. Moderne redders. Blok P. Beeldmerk.

22-1-'19. Diplomatieke Dienst 100 jaar. Blok P. Beeldmerk.
6-2-'19. Ministerie van Justitie 100 jaar. Blok H. Beeldmerk.

1-2-'19. Tweede Europese Spelen in Minsk. A, N, M, H. Resp. wielrennen, atletiek, kanovaren, gymnastiek.
6-2-'19. Ministerie van Justitie 100 jaar. H. Beeldmerk.

IJSLAND

7-2-'19. Republiek 75 jaar. 50g (180 kr.) Innanlands. Nationaal symbool 'Bergvrouwe'.

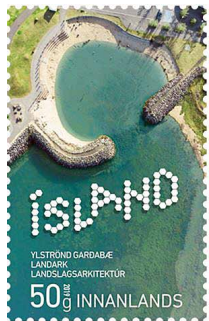
7-2-'19. Stad Vestmannaeyjar 100 jaar.

50g Innanlands. Stad, wapenschild.

7-2-'19. Unie van Postbeambten 100 jaar.

50g Innanlands. Uniformen.

7-2-'19. Hedendaagse ontwerpen, landschapsarchitectuur. 50g Innanlands, 50g Evrópu (225 kr.), 50g Utan Evrópu (285 kr.), 250g Evrópu (285 kr.). Resp. thermisch strand in Gardabær, zwembad in lavaveld Brimketill, conische krater Saxhóll, restaurant bij Bragginn.

ZWEDEN

10-1-'19. Borduurwerk. Brev (rolzegel); vijfmaal 21.- kr. Resp. bloemen; bloemen en vogels, popje en hartjes, bloemmotieven, paarden, bloemen.

10-1-'19. Tulpen. 5.- 21.- kr. (rolzegels); vijfmaal Brev (in boekje). Verschillende tulpen.

ZWITSERLAND

7-3-'19. Nationaal Circus Knie 100 jaar.

100, 100 c. Clown, paard.

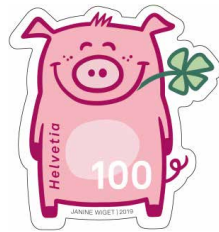
7-3-'19. Immaterieel erfgoed, Basler Fasnacht. 100 c. Carnavalsfiguren op Aswoensdag.

7-3-'19. Dierenportretten. 85, 100, 150, 200 c. Hond, kat, konijn, paard.

7-3-'19. 100 jaar Zwitserse luchtpost. 100 c. Dubbeldekker Häfeli DH-3, Bombardier CS100.

7-3-'19. Felicitatiezegel. 100 c. Varken met klavertje vier.

7-3-'19. Komisch festival Fumetto,

100, 100, 100 c. Thema 'Zwitserland waar ben je? Met komische figuren en Zwitserland in verschillende talen met resp. landkaart en kazen, koe en bergen met duiker en zwaan, chocolade met zakmes en horloge.

7-3-'19. Alfred Escher (1819-1882). 100 c. Rechtsgeleerde, politicus en industrieel met: weegschaal, stoomlocomotief, passer en liniaal, beeldmerk bank SKA, stadhuis en brug in Zürich.

7-3-'19. 100 jaar postauto-verbindingen. 85, 100 c. Bussen op trajecten: Chur-Laax, Brig-Domodossola.

BUITEN EUROPA

ALGERIJE

2-1-'19. Houari Boumediene (1932-1978). 50.- Dh. Guerrillastrijder en oud-president, vlag.

2-1-'19. Internationaal Jaar van Periodiek Stysteem van Chemische Elementen. 25.- Dh. Scheikundige Dmitri Mendeleev (1834-1907), aanduidingen van chemische elementen.

ARGENTINIË

Okt. '18. Landschappen, opdrukken. Velletje met achtmaal \$ 25 op 75 c. (2003); velletje met achtmaal \$ 50 op 75 c. (2004); velletje met achtmaal \$ 100 op 75 c. (2002). Resp. moerasland Mbigua (Formosa), zoutvlakte 'Salar del hombre muerto' (Catamarca), ruïnes van Quilmes (Tucuman), moerasland van Iberá (Corrientes), Provinciaal Park Ischigualasto (San Juan), strand bij Mar del Plata (Buenos Aires), boom in departement Caleu Caleu (La Pampa), stratovulkaan in Nationaal Park Lanín (Neuquén), drogen van rode pepers in Molinos (Salta), man met ezel in Provinciaal Park Pampa del Indio (Chaco), dam 'Dique Frontal Río Hondo' (Santiago del Estero), bruggen in Santa Fe de la Vera Cruz (Santa Fe), huizen en surfers op San Roque-meer (Cordoba), palmbomen in Nationaal Park El Palmar (Entre Ríos), 'Potrero de los Funes' (San Luis), vulkaan Tronador (Río Negro); berg met zeven kleuren (Jujuy), watervallen (Iguazú), Nationaal Park Talampaya (La Rioja), berg Aconcagua (Mendoza), rozentuin (Buenos Aires), vuurtoren San Jorge (Chubut), gletsjer Perito Moreno (Santa Cruz), Lapataibaai (Vuurland).

Okt. '18. Frankeerzegels, opdruk. \$ 5 op 10 c. (2000), \$ 25 op \$ 1.- (2001). Resp. ceremoniële bijl, UP Unidad Postal.

Okt. '18. Bruggen, opdrukken. Tweemaal \$ 100 op 75 c. (2006). Resp. brug 'San Roque Gonzalez de Santa Cruz' over Parana-rivier tussen Argentinië en Paraguay, brug 'Presidente Tancredo Neves' over Iguazu-rivier tussen Argentinië en Brazilië.

Okt. '18. Fauna, opdrukken. Driemaal \$ 10 op 75 c., \$ 30 op 75 c. (2006). Resp. Chileense huemul (Hippocamelus bisulcus), jaguar (Panthera onca), zuidkaper (Eubalaena australis), Patagonische vos (Lycalopex griseus).

12-12-'18. Nationale gendarmerie 80 jaar. \$ 50. Gendarme hijst vlag, beeldmerk.

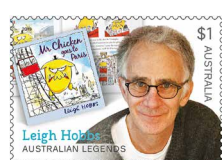

26-12-'18. Hoofdpostkantoor Buenos Aires 90 jaar. \$ 30+15. Gebouw, glas-inloodraam.

26-12-'18. 250 jaar postdienst in Rio de la Plata. \$ 30+15. Ossenkar, koerier op paard, postbode, vrachtwagen, landkaart.

AUSTRALIË

17-1-'19. Australische legendes, schrijvers van kinderboeken. Vijfmaal \$ 1.-. Boeken en portretten van Shaun Tan (1974), Alison Lester (1952), Leigh Hobbs (1953), Mem Fox (1946), Morris Gleitzman (1953).

BERMUDA

20-12-'18. Royal Air Force 100 jaar, oorlogshelden en bommenwerpers. 50 c., \$ 1.15, 1.35, 1.55. Resp. Rowe Spurling (1896-1984) met DH8, Geoffrey Osborne (1922-2011) met Handley Page Halifax, Hubert Watlington met Bristol Beaufort, Alan 'Smokey' Wingood met Vickers Wellington.

CANADA

14-1-'19. Van heinde en verre. Vijfmaal P, \$ 1.05, 1.27, 1.90, 2.65. Resp. wandelaar Tombstone Territorial Park (Yukon), waterval in Jasper National Park (Alberta), gletsjer in Quttinirpaq National Park (Nunavut), kerken in Mahone Bay (Nova Scotia), meer in Little Limestone Lake Provincial Park (Manitoba), Castle Butte in Big Muddy Badlands (Saskatchewan), meer in Algonquin Provincial Park (Ontario), monolieten in Mingan Archipelago National Park Reserve (Quebec), ijsberg in Iceberg Alley bij Ferryland (Newfoundland).

14-1-'19. Frankeerzegel. P. Koningin Elizabeth.

18-1-'19. Chinees Nieuwjaar**. Jaar van het Varken. P, \$ 2.65; velletje met \$ 2.50, 2.65; blok \$ 2.65. Resp. Romanpersonage Zhu Bajie als 'Piggy' (half mens, half varken) in harnas, Piggy met hark; hond, Piggy met hark; Piggy met hark.

25-1-'19. Albert Jackson (1857-1918). P. Eerste zwarte postbode in 1882.

14-2-'19. Valentijnsdag. P, P. Verschillende bloemen van Gardenia jasminoides. Ook velletje met de zegels.

CHILI

20-11-'18. Chileense marine 200 jaar. Viermaal \$ 600 (samenhangend). Beeldmerk met: kaping van Spaans schip 'Esmeralda' (1820), eerste eenheid schepen (1818), schepen en helikopters (2018), kadetten van marineopleiding.

20-11-'18. Kerst. Vijfmaal \$ 500 (samenhangend). Gezin bij kerstboom, kerstman en harten met kinderen, kerstman in slee met herten, kinderen met ster, kinderen en sneeuwpop.

CHINA VOLKSREPUBLIEK

15-9-'18. Middenherfst festival. 1.20 y. Paviljoens, brug, vrouwen.

5-1-'19. Chinees Nieuwjaar**. Jaar van het Varken. 1.20, 1.20 y. Varkens.

10-1-'19. Nieuwjaarsgroeten. 1.20 y. Vrouwen in klederdracht.

CHRISTMASEILAND

8-1-'19. Chinees Nieuwjaar** Jaar van het Varken. Velletje met \$ 1.-, 3.-; velletje met viermaal 20 c, viermaal 30 c, viermaal 50c. Resp. Varken, Chinees letterteken; twaalf tekens van dierenriem.

COSTA RICA

Nov. '18. Klassieke auto's. Viermaal 70 Cs. (samenhangend). Willy's Stationwagon (1956), Chevrolet Pick Up (1946), Chrysler Convertible (1933), Ford model T (1927).

21-12-'18. Mauro Fernández Acuña (1843-1905). Blok 2.205 Cs. Politicus en advocaat.

CUBA

30-4-'18. Toeristische voertuigen. 10, 15, 40, 65, 75, 85 c. Resp. scooter, auto, fiets, bus, catamaran, kampeerwagen.

23-12-'18. Procureur-generaal 45 jaar. 65 c. Generaal-majoor Ignacio Agramonte Loynaz (1841-1873).

30-12-'18. Overwinning in Slag van Santa Clara 60 jaar geleden. 75 c. Ernesto Che Guevara, monument met bulldozer en vlag.

CURAÇAO

16-2-'18. Chinees Nieuwjaar** Jaar van de Hond. 66, 122, 180, 310, 443, 690 c. Verschillende honden.

2-11-'18. Kerst en Nieuwjaar. 66, 122, 180, 310, 443, 690 c. Resp. man en vrouw, huizen, huis, man met vrouw en kind, en sterren, man met gitaar en vrouw met kind, geiten.

ECUADOR

11-12-'18. Universiteit San Francisco in Quito, flora en fauna.

Velletje met \$ 0.25, 0.50, 0.75, 1.-, 1.25, 1.50, 2.-, 2.50, 5.-. Resp. walvishaai (Rhincodon typus), grote grondvink (Geospiza magnirostris), kolibríe (Oreotrochilus cyano-laemus), plant (Tiputinia foetida) dwergzijdeapje (Cebuella pygmaea), blauwe bes (Vaccinium floribundum), lavahagedis (Microlophus bivittatus), glaskikker (Chimerella mariaelenae), beeldmerk.

27-12-'18. Bioreserveaat Cotacachi-Cayapas 50 jaar. Vijfmaal \$ 3.-; \$ 0.25, 0.25, 0.50, 0.50, 0.75.-, 0.75, 1.-, 1.- (in boekje). Resp. zilverfuut (Podiceps occipitalis), witstaarther (Odocoileus virginianus), Culcocha-kratermeer, witkuielenia (Elaenia albiceps), orchidee (Epidendrum jamiesonis); tayra (Eira barbara), brilbeer (Tremarctos ornatus), grijze arendbuizerd (Geranoaetus melanoleucus), roodoorbergtangare (Anisognathus igniventris), zwartborstpluimbroekje (Eriocnemis nigrivestis), vulkaan Pilavo, plant (Bomarea glaucescens), blauwe bes (Vaccinium floribundum).

EL SALVADOR

17-8-'18. Broederschap Maristas 200 jaar. \$ 1.-. Stichter Marcellin Joseph Benedict Champagnat (1789-1840).

7-9-'18. Campagne tegen analfabetisme.

\$ 0.05. Hand met potlood.

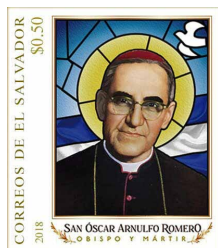
20-9-'18. Atheneum van El Salvador 106 jaar. \$ 0.75. Wapenschild met vlag.

24-9-'18. Aristides Alfaro Samper (1937-2010).

\$ 0.25. Komiek 'Chirajito'.

1-10-'18. Heiligverklaring Óscar A. Romero (1917-1980).

\$ 0.20, 0.25, 0.50, 1.-. Verschillende afbeeldingen van voornamelijk aartsbis-schop van San Salvador.

ETHIOPIË

Aug. '18. Opening elektrische spoorlijn Addis Ababa-Djibouti. 0.50, 1.-, 2.-, 3.- B. Resp. trein, Feri-station in Addis Abeba, treinen, aanleg van spoor. Ook velletje met zegels met landkaart op rand.

GRENADA

11-1-'19. Spice Island viswedstrijd. Velletje met \$ 2.-, 3.-, 4.-, 5.-, 6.-, 7.-. Beeldmerk met resp. geelvintonijn (Thunus albacares), schepen, tweemaal haven met scheepjes, visser, marlijn (Istiompax indica).

6-2-'19. Maanvis. Velletje met \$ 4.50, 5.50, 6.50. Verschillende afbeeldingen van Mola mola.

GUYANA

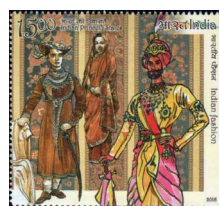
18-11-'18. Monstervissen. Velletje met \$ 150, 200, 250, 300, 350, 400; blok \$ 850. Resp. Pygocentrus nattereri, Oxydoras niger, Phractocephalus hemioli-opteris, Pseudoplatystoma tigrinum, Serrasalmus rhombeus, Colossoma macropomum; Arapaima gigas.

INDIA

30-12-'18. Hijsen van eerste vlag nationale leger in Port Blair 75 jaar geleden. Velletje met 12.-, 22.-, 41.- R. Resp. gevangenis in Port Blair, militairen, nationalistisch politicus Subhas Chandra Bose (1897-1945) met vlag.

31-12-'18. Handwerk. Velletje met vijfmaal 5.- R. Pottenbakker in Jaipur met potten, maker van percussie-instrument maddalam in Palakkad, metaalbewerker in Karnataka, borduurster in Kutch, weefster in Bihar.

31-12-'18. Indiase mode door de eeuwen heen. Velletje met 5.-, 5.-, 15.-, 15.- R. Resp. uit tijdperken: Harappa en Mohenjodaro, Mughal, Vorstenlanden, Ghazi-ud-din Haider Awadh.

24-1-'19. Centraal Instituut voor Kunststoftechniek en Technologie.

Blok 41.- R. Beeldmerk, tandwiel, microscoop, moersleutel, passer.

25-1-'19. Mahamati Prannath (1618-1694).

5.- R. Religieus leider.

INDONESIË

17-8-'18. Ontwikkelingsprogramma 2049. Driemaal 4.000 Rp. Wegen met spoorverbindingen en gebouwen, brug met trein en autoweg en vliegtuig met telecommunicatie-apparaat en Nationaal Monument, monorail met trein en gebouwen.

18-1-'19. Nationale Helden. Viermaal 5.000 Rp. (samenhangend). Arts en nationalist Radjiman Wediodiningrat (1897-1952), vrijheidsstrijder Mas Isman (1924-1982), admiraal in marine van sultanaat Atjeh (16e eeuw) Laksamana Malahayati, nationalist en diplomaat Lambertus Nicodemus Palar (1900-1981).

IRAN

20-10-'18. Betrekkingen met Zuid-Korea. Gezamenlijke uitgifte met Zuid-Korea. 12.000, 12.000 Rls. (samenhangend). Leeuwenbeeld op wieroekbrander (Zuid-Korea), gouden beker met leeuw (Iran). Vlag op beide zegels.

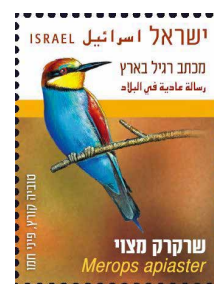
27-10-'18. Zijderoute. Blok 12.000 Rls. Landkaart. Kamelenkaravaan en spinnewiel op rand.

8-12-'18. Umar Khayyam (1048-1131). 12.000 Rls. Wiskundige en astronoom, schrijver en dichter.

ISRAËL

5-3-'19. Fijne verjaardag. NIS 2.50. Pakje, ballon, tekst.

5-3-'19. Inheemse vogels. Vijfmaal NIS 2.50. Alcedo atthis, Coracias garrulus, Merops persicus, Merops apiaster, Merops orientalis.

5-3-'19. Feestelijke Poerimmaaltijd. Viermaal NIS 2.50. Vrouw met glas wijn en fles, man met tekstrol en ratel, man met paardenhoofd, man met collectebus.

5-3-'19. Jeugd en wetenschap. NIS 11.80. Hoofden, wereldbol, satelliet, robot, microscoop, hersenen, raderen, boek, wetenschappelijke formule, afstudeerhoed.

JAPAN

23-10-'18. Politieke omwenteling 150 jaar geleden. Velletje met tienmaal 82 yen. Tweemaal station van Tokyo Shiodome Railway (samenhangend), tweemaal postkantoor in Yokohama (samenhangend), tweemaal wandelende mensen in Ueno Park (samenhangend), tweemaal paardentram en riksja's (samenhangend), tweemaal muziekgezelschap (samenhangend). **24-10-'18.** Voedselcultuur, IV. Twee velletjes met elk vijfmaal 82 yen; vel met vierentwintigmaal 82 yen. Verschillende gerechten.

1-11-'18. Luchtpostzegels internationale postkaarten. 8, 8 yen. Golven en surfer, berg.

1-11-'18. Nieuwjaar. 62, 83, 62+3, 82+3 yen. Verschillende dierfiguren.
14-11-'18. Wintergroeten. Zevenmaal 62 yen; negenmaal 82 yen. Verschillende bloemen en vruchten.
28-11-'18. Sociaal verzekeringssysteem werknemers 50 jaar. 82, 82 yen. Vogel met hartjes, bloemfiguren.

28-11-'18. Plaatjes uit kinderboeken. Velletje met tienmaal 82 yen. Peren, pruimen, appels, blad en zon, zon, driemaal rups, vlinder, blad en maan.

6-12-'18. Muziekinstrumenten. Vijfmaal 62 yen; velletje met tienmaal 82 yen. Resp. Harp, fagot, trompet, bekkens, viool; harp, viool, orgel, fluit, trombone, klarinet, hoorn, cello, drums, contrabas.
10-12-'18. Groetzegels. Vijfmaal 62, vijfmaal 82, vijfmaal 92 yen. Verschillende decoratieve motieven.
14-12-'18. Flora. Vijfmaal 62 yen, vijfmaal 82 yen. Resp. Verschillende bloemen.

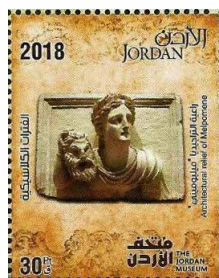

16-1-'19. Animatiefiguren Lisa en Gaspard. Velletje met tienmaal 62 yen; velletje met tienmaal 82 yen. Verschillende afbeeldingen uit Tv-serie.
1-2-'19. Zoetigheden. Velletje met tienmaal 62 yen; velletje met tienmaal 82 yen. Verschillende lekkernijen.

6-2-'19. Hemellichamen. Vel met twaalfmaal 82 yen. Sterrenhemel, Pleiades, Mars, Ceres, Sirius, Juno, Io, Europa, Aarde, Jupiter.
20-2-'19. Lentegroeten. Vijfmaal 62 yen, vijfmaal 82 yen. Resp. kersenbloesem, vogel, fluitenkruid, papaver, paardenbloem; kersenbloesem, koolzaad, aardbeien, witte klaver, tulp.
22-2-'19. Keizer Akihito 30 jaar op troon. 82, 82 yen. Resp. kraanvogel (*Grus japonensis*), chrysanthen.

JORDANIË
4-10-'18. Kerken. Zesmaal 20 Pt. Koptische kerk (Al-'Abdali), Latijnse kerk (Kerak), Mapa-kerk (Madaba), St. Ephrem-kerk (Sweifieh), Nibu-kerk (Madaba), kerk van Christus (Khalda).
15-11-'18. Nationaal Museum. Velletje met vijfmaal 30 Pt. Beeld met twee hoofden, kistje uit Pella, beeldje van Ammonietenkoning, reliëf van ruze Melpomene, stenen roos uit paleis Qasr al-Mshatta.

10-12-'18. Frankeerzegel, opdruk. 50 Pt. op 50 fils (2003). Ruïnes van Jerash.
10-12-'18. Universele Verklaring va Rechten van de Mens 70 jaar. Velletje met viermaal 50 Pt. Beeldmerk in verschillende kleuren.

KIRGIZIË
8-12-'18. Kumtor goudmijn. Blok 259 S. (ook ongetand). Mijn, graafmachines, klomp goud, smelterij.

10-12-'18. Cultureel centrum Rukh Ordo. Blok 130 S. (ook ongetand). Gebouw met beeld van schrijver Chinghiz Aitmatov (1928-2008), beeldmerk.
31-1-'19. Chinees Nieuwjaar**. Jaar van het Varken. 100 S. Varken.

KIRIBATI
1-11-'18. Einde Eerste Wereldoorlog 100 jaar geleden. 25, 85 c.; velletje met \$ 1.-, 5.-. Landkaarten.

LIBANON
27-12-'18. Sami Solh (1890-1968). L.\$ 1.250. Politicus.
22-2-'19. Mohamad Chatah (1951-2013). L.\$ 250. Econoom en diplomaat.

LIBIË
24-12-'18. 67 jaar onafhankelijkheid. 1.000 Dh. Vlinder en duiven, landkaart, zegel-op-zegel 15 m. (2001) met tractor en handen met gebroken ketting en koeien.

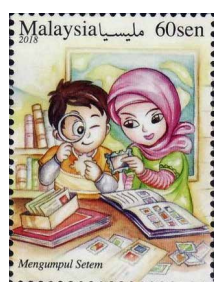
18-12-'18. Internationale Dag van Migranten. Vel met twaalfmaal 100 Dh. Gezin, vrachtauto met vluchtelingen, man met kind, vrouw en kinderen, landkaart en schip, vrouwen en kinderen, tweemaal vluchteling met zwemvest, vrouw met kind, vluchtelingen in bootje, vluchtelingen in zee, zinkend bootje en vluchtelingen.
25-12-'18. Nationale postzegeltonoonstelling in Tripoli. 1.000 Dh. Zegel met stempel, gebouw.

MACAU
15-11-'18. 65e Grand Prix van Macau. 2.-, 2.-, 2.-, 3.-, 3.-, 3.- ptc. (samenhangend). Vijf verschillende racewagens en een racemotor.

5-1-'19. Chinees Nieuwjaar**. Jaar van het Varken. 2.-, 2.-, 3.-, 3.-, 5.50 ptc.; blok 12.- ptc. Varkens gemaakt van verschillende materialen resp. metaal, hout, water, aarde; aarde.

MALEISIË
12-11-'18. Dagelijkse activiteiten, II, kinderen. Vijfmaal 60 sen. Kinderen die: vliegeren, muziek maken, vissen, postzegels verzamelen, spelen met auto.

15-11-'18. Aziatische Spelen in Jakarta. RM 2.- (rond zegel). Verschillende sporters.

4-12-'18. Frankeerzegels, wilde orchideeën. 5, 10, 20, 30, 40, 50 sen. Resp. *Bulbophyllum virescens*, *Corybas carinatus*, *Vanilla griffithii*, *Phaius subtrilobus*, *Dendrobium macrophyllum* var. *ternatense*, *Aneoctochilus reinwardtii*. Ook velletjes met getande en ongetande zegels.

Zegels worden uitgegeven in veertien staten met elke hun eigen staatswapen of portret van leider: Johor, Malacca, Selangor, Perak, Negeri Sembilan, Pahang, Terengganu, Kelantan, Sarawak, Sabah, federaal territorium Kuala Lumpur.
15-1-'19. Festivals, III. Vijfmaal 60 sen; blok RM 5.-. Chinees Nieuwjaar: leeuwens en kinderen met lampionnen, Tadau Kaamatan: danser met gong en mand met rijstaren, Gawai: dansers en boom met verschillende vruchten, Hari Raya Aidilfitri: bereiding van traditioneel eten, Deepavali: gedecoreerde lamp en man en vrouw met kaarsen; verschillende gelukwensen. Ook velletje met vijfmaal 60 sen.

MAROKKO
6-11-'18. 43e Groene Mars. 9.- Dh. Landkaart, sieraden van Saharavrouwen.
22-11-'18. Posthistorie. 3.75, 3.75 Dh. (samenhangend). Verschillende stempels van Makhzan-poststelsel.

14-12-'18. Vereniging Andalusische Muziek Amateurs 60 jaar. 3.75 Dh. Muziekinstrumenten.
24-12-'18. Universele Verklaring van de Rechten van de Mens 70 jaar. 9.- Dh. Beeldmerk met wereldbol.

MEXICO
20-12-'18. Opening eregalerij Mexicaans honkbal. \$ 7.-. Honkballers, gebouw in Monterrey.

18-1-'19. Eerste bijbelvertaling in Castiliaans 450 jaar geleden. \$ 11.50. Bijbel.

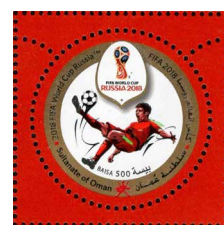
MONGOLIË
4-1-'19. Chinees Nieuwjaar**. Jaar van het Varken. 650, 650 T. (samenhangend met tussenveld). Zwijnen.

MYANMAR
4-1-'19. 71 jaar onafhankelijkheid. 100, 100, 100 k. Klooster, muzikanten en dansers, dansgroep en toeschouwers.
6-1-'19. Ruitersfestival. 200 k. Ruiters met speren op paarden, bloem (*Clematis smilacifolia*).

OMAN
1-7-'18. Wereldkampioenschap voetbal in Rusland. 500 b. (rond te maken zegel). Beeldmerk, voetballer.

21-10-'18. Jeugdgezondheidszorg. 400 b. (hartvormig te maken zegel). Beeldmerk: boom met jongelui, **29-11-'18.** 48e Nationale Dag. 200, 400 b. Resp. getal 48, Sultan Qaboos (1940). **Nov. '18.** Dag van de Arabische Documenten. 400, 600 b. Resp. krantenpagina van l'Univers Illustré (1875), luchtfoto van Muscat (1947). Ook velletje met de zegels. **5-12-'18.** Luchthaven. 200, 600 b. Resp. pas-sagiersterminal, luchtfoto van luchthaven. **18-12-'18.** Voorzitterschap Arabische Vrouwen Organisatie AWO. 200 b. Beeldmerk.

PANAMA

19-9-'18. Demetrio Brid (1859-1917), eerste president van Panama. 0.20, 0.25, 0.35 B.; blok 1.50 B. Resp. Paleis Demetrio Brid in Panama City, gemeenteraad district Panama in 1903, portret; portret. **27-9-'18.** Nationale Brandweer 130 jaar. 0.05 B. Beeldmerk, brandweerwagens. **16-10-'18.** Nationale Politieband 150 jaar. 0.35 B. Bandleiden met muziekinstrumenten. **23-10-'18.** Archeologie van vindplaats Gran Cocle. 0.20, 0.35, 0.45 B.; blok 1.50 B. Gouden precolumbiaanse gouden sierraden resp. zeepaardje, strijder met vogelkoppen, tweekoppig beeldje.

14-11-'18. Eerbetoen aan vaderland, l. 0.10, 0.20, 0.25, 0.30, 0.35, 0.45, 0.50, 0.60, 0.75 B. Resp. vlag, vlagontwerper Manuel Amador, vlagmaakster María Ossa de Amador, staatswapen, ontwerper staatswapen Niconor Villaláz, artistiek uitvoerder staatswapen Max Lumm, tekst volkslied, componist volkslied Santos Jorge, schrijver volkslied Jéronimo Ossa.

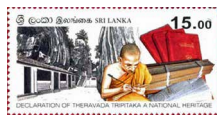
POLYNESIË

25-1-'19. Bedreigde vogels. 10, 80 F. Resp. Pterodroma rostrata, Pomarea nigra.

SRI LANKA

5-1-'19. Boeddhistische geschriften Theravada Tripitaka, nationaal erfgoed. 15.- R. Monnik, boeken.

ST. PIERRE ET MIQUELON

17-1-'19. Vogel. € 1.05. Setophaga castanea.

ST. VINCENT GRENADINEN

15-1-'19. Caribische vlinders. Velletje met \$ 5.-, 5.-, 6.-, 6.-. Resp. Evenus coronata, Mesosemia loruhana, Callicore pygas, Parides childrenae. **30-1-'19.** 150e geboortedag onafhankelijkheidsstrijder en politicus Mahatma Gandhi (1869-1948). Velletje met \$ 1.-, 2.-, 3.-, 4.-, 5.-, 6.-. Spinnewiel, viermaal Gandhi met spinnewiel, vlag met spinnewiel.

SURINAME

29-12-'18. Flora en fauna. Vel met twaalfmaal SR\$ 4.-. Roodsnaveltoekan (Ramphastos tucanus), rode slanke lori (Lori tardigratus), galbula (Galbula galbula), kikker (Boophis viridis), treurcapucijnaap (Cebus olivaceus), zwarte trappist (Monasa atra), zwartstaarttrogon (Trogon melanurus), vorkstaartbosnif (Thaluria furcata), zwartgestreptebosuil (Ciccaba huhula), reuzenboomkikker (Litoria infrafrenata), orchidee (Zygosepalum labiosum), zwartmaskerpitpit (Dacnis lineata). Verschillende vlinders op rand.

16-1-'19. Hongaarse componisten. C, SR\$ 9.50, 14.-, 15.-, 25.-, 30.-. Resp. Béla Bartók (1881-1945), Géza Frid (1904-1989), György Ligeti (1923-2006), Pál Hermann (1902-1944), Zoltán Kodály (1882-1969), Zoltán Székely (1903-2001).

SYRIË

Dec. '18. Omwenteling 48 jaar geleden. £ 175. Cultuur- en kunstcentrum Dar Al Assad in Damascus. **18-12-'18.** Vogels. Vijfmaal £ 400 (samenhangend). Merops apiaster, Vanellus vanellus, Oriolus oriolus, Sylvia atricapilla, Vanellus spinosus.

TADZJIKISTAN

Dec. '18. RCC*, Fauna. 1.60, 3.-, 5.-, 5.40. (S). Resp. sneeuwluipaard (Uncia uncia), Perzische woestijnpatrijzen (Ammoperdix griseogularis), witborstegel (Erinaceus concolor), buizerd (Buteo buteo).

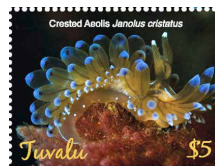
THAILAND

1-1-'19. Chinees Nieuwjaar**; Jaar van het Varken. 3 B. Varken. **12-1-'19.** Dag van het Kind, kindertekeningen. Viermaal 3 B. Jongen op draag, meisje in draaimolen met paarden, jongen met vliegtuig, meisje met luchtkasteel.

TUVALU

5-12-'18. Zeeslakken. Velletje met 50 c., \$ 1.-, 1.50, 2.-, 2.50, 3.-; blok \$ 5.-. Resp. Nembrotha kubaryana, Flabellina affinis, Flabellinopsis iodinea, Chromodoris magnifica, Chromodoris willani, Phidiana hiltoni; Janolus cristatus.

URUGUAY

31-12-'18. Erkenning Palestijnse Staat. Blok \$ 65. Hand met duif, vlaggen. Op rand: vrouw in traditionele klederdracht met olijfbom.

10-1-'19. Frankeerzegels, vrijheidsstrijder José Ger-vasio Artigas (1764-1850). \$ 2, 10, 30. Portret op verschillende achtergrondkleuren. **26-1-'19.** Chinees Nieuwjaar**, Jaar van het Varken. \$ 65. Varken.

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN

26-12-'18. Sheikh Zayed bin Sultan Al Nahyan (1918-2004). 3.- Dh. Portret stichter Verenigde Arabische Emiraten (VAR). **7-1-'19.** Aziatisch kampioenschap voetbal 2019 in VAR. 3.- Dh. Mascottes.

VERENIGDE STATEN

27-1-'19. Frankeerzegels. Forever, Additional Ounce. Resp. vlag, hoeden.

22-3-'19. Frankeerzegel. Forever. Ster van linten.

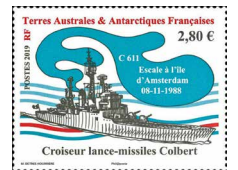
ZUIDPOOLGEBIED FRANS

8-11-'18. Kunstexpositie GAMMA op basis Dumont 'Urville. Blok € 2.20. Zonnesymbool. Eilanden als sterren op rand. **2-1-'19.** Schelpdieren van Terre Adélie. Velletje met € 0.70, 0.95, 1.35. Resp. Falsimargarita gemma, Trophonella schackletonia, Trophonella scotiana. **2-1-'19.** Vis. € 1.70. Cacique antarctique.

2-1-'19. Mineraal. € 0.50, 0.50. Ruwe en bewerkte saffieren. **2-1-'19.** Grote pijlstormvogel. Blok € 2.-. Ardenna carneipes. **2-1-'19.** Kerguelen. € 0.95, 1.35 (met tussenveld). Labourer-baai. Landkaart op tussenveld.

2-1-'19. Opaalsteren. € 0.95. Gygis alba met gevangen visje, eiland Tromelin. **2-1-'19.** Sedimentsbemonstering op Kerguelen. € 0.95, 1.35, 2.70. Verschillende afbeeldingen van nemen van monsters. **2-1-'19.** Marineschepen. € 1.90, 2.80. Resp. 'B2M Champlain', kruiser met raketlanceerinstallatie 'Colbert'.

2-1-'19. Zonnepanelenpark op Tromelin. Velletje met € 0.95, 0.95. Schildpad, vogel, landkaart. Park op rand.

2-1-'19. Baie Américaine op Crozet. € 0.95. Hutten voor wetenschappers. **2-1-'19.** Herbepanting van Phyllica arborea op Île d'Amsterdam. Blok € 0.95. Potten met plantjes. **2-1-'19.** Bekende personen. € 0.95, 1.35. Resp. bouwkundig ingenieur Yves Vallette (1920-2014) met pijp, wetenschapper Mario Zuchelli (1944-2003). **2-1-'19.** Spin. € 1.55. Neomaso antarcticus.

Afkortingen:

PAPU: Pan African Post Union

RCC: Regional Commonwealth in the field of Communications

Sepac: Small European Postal Administrations Cooperation

**Chinees Nieuwjaar, Jaar van het Varken van 4-2-19 tot 25-1-'20, Jaar van de Hond, 16-2-'18 t/m 4-2-'19.

Gaatjes in postzegels! Zijn deze zegels beschadigd of toch niet?

Soms zie je zegels waar iets bijzonders mee is. Zo kom je bij de eerste emissie luchtpostzegels van Nederlands-Indië soms zegels tegen met een gaatje erin. Dit moet een reden hebben! Wat blijkt?

Op 1 september 1928 werden geregelde luchtpostverbindingen tussen de vier voornaamste

plaatsen op Java ingevoerd, ook post werd hierin meegenomen. Het speciaal hiervoor ingevoerde luchtrecht bedroeg 10 cent per briefkaart of per brief tot 20 gram. Om de luchtpoststukken van de andere post te kunnen onderscheiden, werden luchtpostzegels ingevoerd. Deze zegels zouden gedrukt worden bij Joh. Enschedé te Haarlem maar

Afb. 1a+b. Bij 10 op 12½ cent en de 20 op 25 cent een gaatje in zegel 5, in de R van NEDERL, onder het vliegtuig.

Afb. 2a+b. Bij de 40 op 80 cent en de 75 Ct op 1 gulden een gaatje in zegel 5, tussen de D en I van NED. INDIË.

Afb. 3. Het andere gaatje bij de 40 op 80 cent en de 75 Ct op 1 gulden zit in zegel 95, ook tussen de D en I van NED. INDIË. Onder zegel 95 staat het plaatnummer.

Afb. 4. Bij de 1½ op 2½ gulden bevinden de gaatjes zich in zegel 21 en 29, ook tussen de D en I van NED. INDIË.

waren helaas niet op tijd klaar. Daarom is men begonnen met in Indië aanwezige zegels van een opdruk te voorzien.

De zegels zijn van een opdruk voorzien door de Topografische Dienst te Weltevreden. De opdrukken zijn in zwart, behalve die op de 75 cent, die in blauw is. De opdruk betreft 'een vliegtuig' en de betreffende waardeaanwijding.

De 12½ en 25 cent zegels van het type Koningin Wilhelmina zijn uitgegeven in (dubbel)vellen van 200 (2 x 100) zegels, de 80 cent en 1 gulden in vellen van 100 (10 x 10), de 2½ gulden in vellen van 50 (10 x 5) stuks.

Om de opdruk aan te brengen zijn de dubbelvellen van de 12½ en 25 cent doorgescheurd, zodat vellen van 100 (10 x 10) zegels ontstonden.

Om de opdruk op de juiste plaats te kunnen drukken mochten de vellen niet verschuiven. De vellen zijn daarom op twee pennen geprikt. Deze pennen hebben gaatjes in twee zegels per vel achtergelaten. Bij de 12½ en 25 cent zitten de gaatjes in zegel 5 (in de R van NEDERL. AFB. 1A+B), en in zegel 95. Bij de 80 cent en 1 gulden zitten de gaatjes in zegel 5 (tussen de D en I van NED. INDIË, AFB. 2A+B) en in zegel 95 op dezelfde plaats. Omdat het plaatnummer onder zegel 95 staat ontstaat de combinatie plaatnummer met het zegel hierboven met een gaatje (AFB. 3). Bij de 1½ op 2½ gulden bevinden de gaatjes zich in zegel 21 en 29, ook tussen de D en I van NED. INDIË (AFB. 4).

Wellicht 'beschadigde' zegels, maar wel met een filatelistische meerwaarde.

Henk Hospers

Gebruikte documentatie

Nederlandsch Maandblad voor Philatelie 1928, pagina 100
Handboek Plaat- en Etsingnummers

LEZERSPOST

Zou de overheid niet moeten ingrijpen?

Reactie op Lezerpost in Filatelie van december 2018 van de heer Herngreen

Het antwoord daarop is een duidelijk 'nee'! Voor dat ingrijpen bestaat geen enkele gegronde reden.

Iedere verzamelaar is geheel vrij om wel of niet iets bij PostNL te kopen. Velen, waaronder themaverzamelaars, zijn blij met het gevarieerde aanbod en vinden iets wat hun van pas komt.

Wie, of welke organisatie, heeft de bevoegdheid om te bepalen wat PostNL wel of niet mag aanbieden en verzamelaars dus wel of niet

mogen verzamelen? Iedereen, jong of oud, is geheel vrij om zelf te bealen of hij/zij (on)gebruikt of postfris wil kopen/verzamelen. In sommige gevallen is ongebruikt/postfris zelfs de enige mogelijkheid om iets te laten zien. Waarom zouden consumenten, via de pakketpost, een deel van onze hobby moeten betalen?¹ Het is hun hobby toch niet!

Laat kinderen vrij en ontspannen postzegels of iets dergelijks verzamelen zonder dat er iets 'geleerd

moet' worden.¹ Kinderen moeten tegenwoordig al zoveel.

De fors gestegen prijs van een postzegel is onder andere het gevolg van de door de overheid bepaalde wettelijke regels die oneerlijke concurrentie veroorzaken.¹ De overheid zou dit zodanig moeten wijzigen dat alle postbedrijven gelijkwaardige rechten en plichten krijgen. Overigens moeten tariefsverhogingen door de AFM goedgekeurd worden. Postzegels, poststukken enz. verzamelen doet iedereen voor zijn plezier

en hij/zij is volledig vrij om dat op zijn/haar manier te doen, ongeacht wat anderen daarvan vinden.

Met alle respect meneer Herngreen, uw ingezonden brief vormt beslist geen stimulans om postzegels en dergelijke te gaan, of te blijven verzamelen.

G. van Schaik

1. Deze, door de heer Herngreen genoemde punten zijn niet relevant met betrekking tot het door hem bekritiseerde ruime uitgiftebeleid van PostNL.

Leonardo [2]

In 1991 gaf Groot-Brittannië een zegel uit met alleen een mond erop (AFB 26). Toch herken je het meteen: dit is de glimlach van de Mona Lisa, het beroemdste schilderij ter wereld van de beroemdste schilder ter wereld, Leonardo da Vinci.

Diefstal

Leonardo heeft de Mona Lisa in 1503 gemaakt en hij sleepte het overal mee naartoe. Hij is er nog enkele jaren mee bezig geweest om steeds wat te verbeteren, want hij was een perfectionist. Het is niet helemaal zeker wie het voorstelt. Meest genoemd: Lisa Gherardini, de vrouw van Ser Francesco del Giocondo. Daarom wordt het schilderij ook 'La Gioconda' genoemd. Mona is niet haar voornaam maar een afgekorte titel van madonna, Italiaanse dame. In 1911 werd het schilderij gestolen uit het Louvre. Het bleef twee jaar zoek totdat bleek dat Vincenzo Peruggia, een medewerker van het museum, het meegenomen had. Hij was een Italiaan die vond dat de Mona

Lisa in Italië thuis hoorde. Maar zo patriottisch was hij nu ook weer niet, want in Italië wilde hij er een flinke som voor hebben. Toen liep hij tegen de lamp. De Mona Lisa ging terug naar het Louvre, en Peruggia ging naar de gevangenis. Peruggia meende dat Napoleon de Mona Lisa had gestolen. Inderdaad had Napoleon ongeloflijk veel kunst geroofd uit heel Europa en daarmee het Louvre gevuld, maar de Mona Lisa was al lang daarvoor in Frans bezit gekomen nog in de tijd van Leonardo. De reclame-envelop uit Milaan 1919 (AFB 27) met de Mona Lisa stamt uit de tijd van de diefstal, nu ruim een eeuw geleden.

Meest nutteloze postzegel van Duitsland

De Mona Lisa is heel vaak op een postzegel afgebeeld. In 1952 gaf Duitsland een zegel van 5 pfennig uit met het schilderij. Maar er was geen enkel tarief waar 5 pfennig voor nodig was. Toch was de zegel erg populair en de eerste oplage van 5 miljoen zegels werd al snel gevolgd door een tweede oplage van 10 miljoen. Specialisten kunnen het

onderscheid zien, maar voor een thematische verzameling zijn zulke verschillen niet van belang. Men kon twee (AFB 28) of vier zegels tegelijk gebruiken, maar een enkelfrankering kan niet volgens tarief zijn. 25 jaar later in 1977 werd de zegel vervalst door de 'Erste Frauen-Philatelistenclub' met op de achterkant de tekst 'Nachdruck Nicht frankaturgültig'. Het gebeurt wel vaker, dat een vervalsing 'nadruk' wordt genoemd, maar het blijft bedrog, want officiële nadrukken zijn nooit gemaakt. De rechter zegel in iets kleiner formaat is de vervalsing (AFB 29). Sierra Leone heeft de Mona Lisa zo afgebeeld dat het lijkt of je door een museum loopt (AFB 30) met andere Leonardo's. Leuk gedaan, maar helaas klopt het niet. Mona Lisa heeft een museumzaal voor haar alleen, waar zij te bewonderen valt achter gepantserd glas. Jaarlijks komen er 6 miljoen bezoekers naar haar kijken, vaak met dikke rijen ervoor.

Salvator Mundi

Op 16 november 2017 werd Leonardo's schilderij 'Salvator Mundi' verkocht voor 400 miljoen dollar en daarmee is dit het duurste schilderij ooit. Tot nog toe dan. In 1958 werd dit nog verkocht voor £ 45. Reeds op 20 november werd de maximumkaart afgestempeld (AFB 31), dat is supersnel. De koper is onbekend maar de kunstwereld denkt

26

27

28

29

30

dat het bestemd is voor het 'Louvre Abu Dhabi'. Alle musea treuren om zulke bedragen want voor hen wordt het onmogelijk nog iets bijzonders op een veiling te kunnen kopen en de verzekeringspremies schieten omhoog. Waarom zou iemand zoveel geld willen neertellen? Deels is het prestige van miljardairs die tegen elkaar opbieden, en wat moet je anders als je te veel geld hebt? Er komt zelden een schilderwerk van Leonardo op een veiling, want bijna alles zit in collecties van musea. Het is grondig gerestaureerd en allerlei overschilderingen uit het verleden zijn verwijderd. Zou dit wel een echte Leonardo zijn? Vooral de glazen bol krijgt kritiek. Leonardo was een expert op het terrein van de optica, en je zou verwachten dat het beeld ondersteboven en gespiegeld in de bol te zien zou zijn. Het kan natuurlijk dat een leerling dit gedaan heeft. Dan gaan we ervan uit dat de bol van massief glas is, maar als het hol is zoals bij een kerstbal, dan klopt het schilderij wel. Ook de gezichtsuitdrukking van Christus is niet zoals we van Leonardo gewend zijn, want hij kijkt expressieloos voor zich uit, maar wellicht moet dit gezag uitstralen. Andere delen van het schilderij tonen duidelijk de hand van de meester, zoals het haar, de handen en de geometrische figuren op zijn kleding die erg lijken op die van de Mona Lisa. 'Salvator Mundi' betekent redder van

de wereld. We zien Christus die een zegenend gebaar maakt. Wel bijzonder als dit het topstuk wordt in een museum in een Islamitisch land.

Eerste Leonardo postzegels

Italië gaf in 1932 de eerste zegels uit voor Leonardo, en ook meteen voor de Italiaanse koloniën (AFB 32+33). Het had niet veel gescheeld of Letland was het eerste land met Leonardo-zegels, ook in 1932 (AFB 34). Het is een portret van Leonardo door zijn leerling Melzi. De Italiaanse zegels zijn wat merkwaardig want uitgegeven voor de Vereniging Dante Alighieri, niet voor Leonardo. En ook merkwaardig dat de zegels van de koloniën goedkoper zijn dan die van Italië hoewel de oplagen veel lager zijn. Worden de Italiaanse koloniën niet verzameld? Voor een afbeelding maak ik graag gebruik van een goedkope zegel, die bovendien schaars is.

Portretten

Isabella d'Este (AFB 35). Leonardo begon wel vaak aan een opdracht, maar lang niet alles maakte hij af. Het portret van Isabella d'Este is nooit voltooid ondanks haar voortdurende gedram. Het is bij een houtskooltekening gebleven. De handtekening van Leonardo in het FDC-stempel berust op fantasie want hij ondertekende nooit zijn

schilderijen. Bovendien schreef hij in spiegelbeeld, van rechts naar links, want hij was linkshandig. En hij gebruikte alleen 'Leonardo' als naam. 'Da Vinci' is er later door anderen aan geplakt.

Beatrice d'Este (AFB 36) was een jongere zuster van Isabella en een van de meest begaafde prinsessen van Milaan. Het portret bevindt zich in Milaan in de Pinacoteca Ambrosiana. Beatrice stierf in het kraambed slechts 21 jaar oud. Het schilderij wordt toegeschreven aan Leonardo maar ook aan Giovanni Ambrogio de Predis. Volgens de Albaanse postzegel is het een Leonardo. Je moet natuurlijk de meest beroemde naam gebruiken. Musea doen dat ook.

Ginevra de' Benci (AFB 37) kijkt behoorlijk sacherijig hoewel zij op het punt van trouwen stond. Leonardo heeft haar afgebeeld met een jeneverstruik achter zich, want in het Italiaans klinkt dat (*ginestro*) vrijwel hetzelfde als haar naam, en de jeneverbes staat symbool voor kuisheid en deugd. Ooit heeft iemand de onderkant eraf gesneden zodat zij nu zonder handen verder moet.

Cecilia Gallerani (AFB 38), de dame met de hermelijn, is de enige Leonardo die in een Pools museum hangt, en uiteraard heeft Polen haar op de postzegel gezet, zelfs meer dan eens. Ook de hermelijn is een symbool van kuisheid en deugd, en ook hier heeft Leonardo een verbinding met

31

32

33

34

37

36

38

35

39

haar naam gemaakt (hermelijn is galè in het Grieks). Toch gebruik ik liever een zegel van Sao Tomé en Príncipe om hier af te beelden.

La Belle Ferronnière (AFB 39). Het is onbekend wie dit voorstelt, maar ook de voorgaande portretten zijn omgeven door onzekerheden. Het schilderij heet zo vanwege de band om haar voorhoofd, een ferronnière.

Nepfresco

Het Laatste Avondmaal (AFB 40+41) is de laatste maaltijd van Jezus vlak voordat Hij gekruisigd werd. Hij omringde zich door zijn twaalf leerlingen, en ze vierden het Joodse Paasfeest. De vernieuwing van Leonardo was dat hij alle figuren levendig heeft afgebeeld, en de hele compositie was iets nieuws. Er gebeurt wel wat daar aan tafel. Alle figuren zijn getekend naar echte modellen die in Milaan rondliepen, maar naar de verrader Judas moest hij het langst zoeken om een schurkachtig gezicht te vinden, wellicht in de gevangenis. Leonardo beeldt het moment af dat Jezus zegt: een van jullie zal mij verraden, en ze beginnen te roepen, dat zij het niet zijn. Gewoonlijk werd Judas apart zittend afgebeeld, maar Leonardo zet hem gewoon tussen de anderen. Judas is de vijfde van links en hij zit wat in de schaduw als teken van schuld. Leonardo wilde een nieuwe techniek toepassen,

maar dat liep rampzalig af. Een fresco wordt met waterverf op een muur aangebracht, maar Leonardo bedacht wat anders, omdat hij er dan langer over kon doen. Hij maakte een grondlaag van pek, hars en kalkmortel en daarop schilderde hij met olieverf en tempera. Helaas bleek deze methode hoogst onbestendig. Het begon meteen af te takelen en de pleister kwam met stukken naar beneden. Later werd er een deur uitgehakt waardoor de voeten van Jezus verdwenen. Je ziet de sporen van de dichtgemaakte deur op de Italiaanse zegel bij de letters 'LIA'. In de loop der eeuwen zijn allerlei restauraties gedaan die het soms nog erger maakten. Eigenlijk is er zoveel aan gerestaureerd dat het geen oorspronkelijk werk van Leonardo meer is.

Cyprus heeft in 1981 drie zegels uitgegeven vanwege het 'bezoek' van Leonardo aan Cyprus, maar er is geen enkele aanwijzing voor dat Leonardo ooit op Cyprus is geweest. Het enige is dat het tafelkleed van het Laatste Avondmaal een motief bevat uit Cyprus (AFB 42). Maar daarvoor hoeft Leonardo niet op Cyprus geweest te zijn. Altijd leuk om mee te liften op de bekendheid van Leonardo.

Wereldberoemd

Als je beroemd bent, dan worden er straten (AFB 43), scholen (AFB 44), schepen (AFB 45) en

nog meer naar je genoemd. En er komen vele persiflages waarvan een enkele zelfs de postzegel heeft gehaald, zoals deze kind-Mona-Lisa van Montenegro uit 2006, waarbij haar naam ook nog verkeerd gespeld werd: Liza Gerardini moet zijn Liza Gherardini (AFB 46). Wat een vreselijk ding.

Da Vinci Code

Ik voel mij geroepen om Leonardo op deze plaats te verdedigen tegen de fantasieën, leugens en complottheorieën van Dan Brown in zijn boek 'De Da Vinci Code'. Het pretendeert waar gebeurd te zijn, maar er klopt werkelijk helemaal niets van. Leonardo zou grootmeester zijn van de Priorij van Sion, maar die heeft nooit bestaan. Leonardo was geen tegenstander van de kerk, maar gewoon een product van zijn tijd, waarin iedereen geloofde en bovendien maakte hij dingen in opdracht van de kerk. Er zijn geen geheime boodschappen in het werk van Leonardo te vinden, wel symboliek, zoals gebruikelijk in die tijd. Leonardo heeft geen martelwerktuigen ontworpen, wel heeft hij wapens getekend. Maria Magdalena komt niet voor op het Laatste Avondmaal van Leonardo, maar wel Jezus en zijn twaalf leerlingen. Zo kan ik nog even doorgaan. Het boek van Brown is een spannend geschreven fantasieverhaal dat je in een keer uit wilt lezen, maar dan ook niets anders dan fantasie.

E.Leclerc
Parthenay

58 rue Léonard de Vinci - BP 509
79208 PARTHENAY

LETTRE
PRIORITAIRE

PARTHENAY PPDC
DEUX SEVRES

19-06-15
728 LO 001918
5688 791490

€ R.F.
LA POSTE

000,74
HU 647439

LYCEE HQE LEONARD DE VINCI
Rue Martin Luther King
BP 701
62228 CALAIS CEDEX

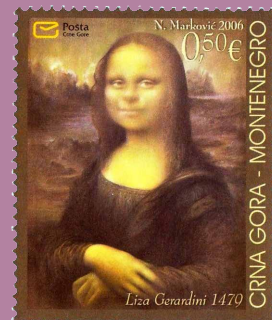
LETTRE
PRIORITAIRE

CALAIS PDC1
PAS DE CALAIS

06-01-12
167 LO 052140
443C 620670

€ R.F.
LA POSTE

000,58
SU 101589

David Feldman
INTERNATIONAL AUCTIONEERS

Our Philatelist will visit the Netherlands in March and he will be happy to meet you

At David Feldman International Auctioneers we sell philatelic item from 100 to over one million Euros and we are always looking for single stamps, specialised collections and estates. We offer properties consigned by third parties, and for that reason, every vendor can be assured that our interests are aligned to achieve the best possible result.

Contact us today to consign with us !

Make an appointment with our Philatelist **Gaël Caron**

Email: info@davidfeldman.com

Tel: + 41 (0) 22 727 07 77

Mobile: +41 (0) 79 554 72 13

David Feldman SA 59, Route de Chancy, 1213 Petit Lancy, Geneva, Switzerland

Tel. +41 (0)22 727 0777 **Fax** +41 (0)22 727 0778 **Email** info@davidfeldman.com

www.davidfeldman.com

PARTNER IN
THE GLOBAL
PHILATELIC NETWORK

CORINPHILA

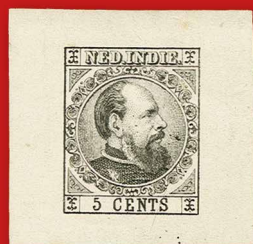
POSTZEGELS, MUNTEN EN PRENTBRIEFKAARTEN

VOORJAARSVEILING

16 & 21-23 MAART 2019

Pracht afdruk LN!

Met watermerk gevleugeld wiel

Tanding 14
kleine gaten

Kopstaande
opdruk

Specimen opdruk.
Slechts 2 ex. bekend!

Gecombineerd
tandingpaar

CORINPHILA VEILINGEN BV

AMSTELVEEN - NEDERLAND

INFO@CORINPHILA.NL

TEL . + 31 - (0)20 - 624 97 40

WWW.CORINPHILA.NL

CORINPHILA AUKTIONEN AG

ZÜRICH - ZWITSERLAND

WWW.CORINPHILA.CH

Filatelistische partner

STOCKHOLMIA 2019

29 MAY - 2 JUNE

HOOGTEPUNTEN

**VRAAG VRIJBLIJVEND
EEN CATALOGUS AAN!**

- Groot aanbod klassieke nummers Nederland, inclusief mooie stempels
- Mooi ongebruikt klassiek Nederlands-Indië met zeldzaam materiaal
- Bijzondere voorfilatelie
- Leuke afdeling zeppelinpost
- Tentoonstellingscollectie Seychelles
- Vele originele landenverzamelingen
- Grote afdeling prentbriefkaarten
- Divers aanbod munten, penningen en bankbiljetten